

ADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT KUNTIEN
INTERNET-SIVUJEN ESITTELYTEKSTEISSÄ.
KORPUSLINGVISTISTEN MENETELMIEN MAHDOLLISUUDET
JA RAJAT KVALITATIIVISESSA TUTKIMUKSESSA.

Satu Uosukainen
Helsingin yliopiston
suomen kielen laitos
27.3.2006

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	1
1.1.	Tutkielman lähtökohdat	1
1.2.	Tutkimusongelma ja aiempi tutkimus	2
1.3.	Aineiston perusesittely	4
1.4.	Työn rakenne	7
2.	TEORIATAUSTA	8
2.1.	Kollokaatio ja kolligaatio	8
2.2.	Tekstiyhteys, konteksti ja tilannekonteksti	12
2.3.	Adjektiivien tutkimus	14
2.4.	Tekstilaji	18
3.	SÄHKÖISEN KORPUKSEN KÄYTTÖ TUTKIMUKSESSA	22
3.1.	Sähköisen korpuksen muodostaminen	22
3.2.	Aineiston käsittely sähköisen korpuksen avulla	25
3.3.	Tilastollisten analyysien tulokset	27
4.	ADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT	39
4.1.	Esittelyteksteissä esiintyvät adjektiivit	39
4.2.	Suhteellisiin adjektiiveihin liittyvät kollokaatiot	40
4.3.	Absoluuttisiin adjektiiveihin liittyvät kollokaatiot	59
4.4.	Yksilöiviin adjektiiveihin liittyvät kollokaatiot	68
4.5.	Taipumattomiin adjektiiveihin liittyvät kollokaatiot	78
4.6.	Suhteutusadjektiiveihin liittyvät kollokaatiot	85
4.7.	Proadjektiiveihin liittyvät kollokaatiot	89
5.	PÄÄTÄNTÖ	93
	LÄHTEET	97

LIITTEET

Liite 1: Aineistooni kuuluvat kunnat

Liite 2: Esittelytekstien käsittelyvaiheet korpukseksi

Liite 3: Fintwolin sanaluokat ja niiden lyhenteet

Liite 4: 100 yleisintä adjektiivia esittelyteksteissä

1. JOHDANTO

1.1. TUTKIELMAN LÄHTÖKOHDAT

Miten yhteiskunnallinen instituutio kertoo itsestään oman viestintäkanavan, verkkosivujensa avulla? Tähän kysymykseen voi vastata yhtä monella tavalla kuin julkisella instituutiolla on erilaisia tapoja kuvata itseään ja toimintaansa. Tarkastelen tutkielmasani, miten suomalaiset pienet kunnat kuvaavat itseään esittelyteksteissään Internetissä.

Käyttämäni esittelytekstit ovat peräisin kuntien verkkosivuilta, mikä on useimmille kunnille vielä melko uusi viestintäkanava. Internetin mahdollisuudet on kunnissa otettu laajemmin käyttöön 1990-luvun lopulla. Verkkosivujensa omistajana ja ylläpitäjänä kunta voi kuitenkin julkaista lähes minkäläistä materiaalia tahansa. Jonkinlaisesta rajoitusta luo kuntien lainsäädännöllinen velvollisuus tiedottaa kunnallisista päätöksistä ja kunnan asioista kuntalaisille (*Kuntalaki*, 27 §), jolloin kuntalaisilla on mahdollisuus valvoa kunnan päättäjien toimintaa. Esittelytekstejä tämä velvollisuus tuskin kuitenkaan koskee, sillä niissä vaikuttaa useimmin olevan kyse jonkinlaisesta pehmeästä laskusta kunnan sivustolle ja kunnan markkinoinnista. Markkinointi kuntalaisille ja muille verkkoa käyttäville kuluttajille lieneekin esittelytekstien pääasiallinen tehtävä: ne ovat usein se verkkosivuston osa, jonka lukija näkee Internet-sivuilla ensimmäiseksi, ja niiden avulla katsojia houkutellaan selaamaan sivustolla eteenpäin.

Olen tarkastellut esittelyteksteistä adjektiiveja ja niihin liittyviä kollokaatioita, eli myötäilmauksia. Adjektiiveja tarkastelemalla voi saada ylimalkaisen käsityksen tekstin sävystä, miksei päämääristäkin, ja niihin liittyvät kollokaatiot tarkentavat tätä kuvaa. Hyödynnän tutkimuksessani korpustutkimusta ja tietokoneanalyyseja. Tarkoitukseni on havainnoida kuntien esittelytekstejä ja tietokoneen mahdollistamia sähköisiä tutkimusmenetelmiä kielentutkimuksen välineenä.

Käyttämäni korpus on koottu tietokoneelle usean vaiheen kautta ja sitä voidaan oman työni lisäksi hyödyntää myös muissa tutkimuksissa. Tietokoneen avulla korpuksen tekstimassasta voidaan laskea tilastumuotoisia tuloksia ja teksteistä tehdä erilaisia hakuja käyttäjän analyysien helpottamiseksi.

1.2. TUTKIMUSONGELMA JA AIEMPI TUTKIMUS

Tutkin aineistoni kuntaesittelyissä esiintyviä adjektiiveja ja niihin liittyviä kollokaatioita. Tutkimuksessani on mukana myös korpuslingvistinen näkökulma, sillä hyödynnän tietokoneen morfologista analysointia ja konkordanssiohjelmaa adjektiivien ja kollokaatioiden käsittelyssä. Kiinnostukseni kohdistuu tässä tutkimuksessa lähinnä siihen, miten adjektiivi–kollokaatti-parit kertovat tekstien kohteesta, eli kunnasta. Lisäksi tarkastelen, miten kollokaatiot liittyvät esittelytekstien tekstilajiin ja muokkaavat sitä. Käsittelem myös niitä tutkimusvälineitä sekä tutkimustapoja, joita korpuslingvistiikka tarjoaa kielentutkimukseen, ja miten ne ovat hyödynnettävissä omassa työssäni.

KOLLOKAATIOSSA on kyse sanojen leksikaalisesta myötäesiintymisestä. Kollokaatit ovat sanoja tai laajempia ilmauksia, jotka esiintyvät tarkasteltavana olevan lekseemin yhteydessä toistuvasti. Merkityksen huomioiminen on myös tärkeää, sillä kollokaatiot toimivat ja valitaan käyttöön suhteessa kontekstiin ja sen määräämiin merkityksiin. Jos keskustelun aiheena on esimerkiksi synnytys, on todennäköistä, että keskustelussa esiintyvät sanat *synnyttää, vauva, äiti, kätilö* tai *lääkäri*. Näiden kaikkien esiintyminen synnytyksestä käsittelevässä keskustelussa on ennustettavaa ja niillä on myös tässä kontekstissa tietty, erilainen merkitys kuin mikä niillä olisi esimerkiksi kirjoitusprosessia metaforisesti käsittelevässä tekstissä. Kuntien teksteissä yhteen liittyvät usein esimerkiksi yhdistelmät *Suomen/Euroopan suurin työnantaja/järvi/kaupunki* tai vaikkapa *Hirvensalmelle/Pyhäjärveltä on hyvät (kulku)yhteydet eri puolilta Suomea/joka suuntaan*.

Kiinnitän kollokaatioiden lisäksi jonkin verran huomiota KOLLIGAATIOIHIN, joiden kohdalla on kyse lähinnä sanojen syntaktisten asemien tarkkailusta: kolligaatioissa adjektiivit ja niiden kollokaatit esiintyvät tekstissä myös tietyissä kieliopillisissa asemissa, kuten esimerkissä *Oripää (NOM+SUBJ) tarjoaa hyvät (ATTR.) kauppalvelut (OBJ)*. Tarkastelen kolligaatioita kuitenkin vain kollokaatioihin liittyvän analyysini tukena.

Muita keskeisiä käsitteitä tutkimukseni kannalta ovat erityisesti TEKSTIYHTEYDEN ja kontekstin käsitteet. Tekstiyhteydellä tarkoitan tässä työssäni tarkasteltavien sanojen (adjektiivien) välitöntä ympäristöä tekstissä. Olen rajannut tekstiyhteydeksi kaksi sanaa tarkasteltavan adjektiivin kummaltakin puolelta, myös silloin kuin ne ylittävät lause- ja virkerajat. Tekstiyhteyttä voidaan kutsua myös kotekstiksi (käytetään lähinnä tietokone-

lingvistiikassa). KONTEKSTILLA taas tarkoitan tutkimuksessani lähinnä esittelytekstien esiintymisympäristöä, eli kuntien kotisivuja Internetissä, sekä kuntien itsemarkkinointia esittelysivuilla. Käsittelem tekstiyhteyttä ja kontekstia luvussa 2.2.

Hyödynnän tutkimuksessani esittelyteksteistä koottua sähköistä korpusta. Se tarjoaa mielenkiintoisia lisämahdollisuuksia kielentutkimukseen ja sen avulla voidaan myös jonkin verran vertailla ihmisen ja koneen tekemää analyysia. Korpuksen avulla tutkimuksen kohteena olevat kielenilmiöt on melko helppo saada tekstistä tarkasteltavaksi tekstiyhteyksineen. Lisäksi sähköinen korpus tarjoaa tilastollista informaatiota tarkastelemistani teksteistä. Jossakin määrin tämä tietokoneen avulla tekemäni analyysi rinnastuu siis myös kvalitatiivisiin analyysikeinoihin, toisaalta pyrin käyttämään näitä analyysikeinoja yhdessä. Korpukseni on laadittu yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa ja siitä saatu tilastoaines laadittu Fintwol-ohjelman avulla.¹

Tutkielmani aineiston ja toteutustavan vuoksi pyrin yhdistelemään useampien tutkimusalojen teorioita. Suomeen kollokaatioiden tutkimus on saapunut käännöstieteiden kautta, lähinnä eri kielten välisten idiomien ja sanontojen kääntämisen tutkimuksen myötä. Tällaista tutkimusta on tehty runsaasti muuallakin ja esimerkiksi Bäcklund (1973) on tutkinut adjektiiveihin liittyviä kollokaatioita englannin kielessä. Suomessa käännöskieltä on tutkinut muun muassa Mauranen (2005) ja siinä esiintyviä kollokaatioita erityisesti Forsgren (1996a, 1996b, 1997). Kollokaatioiden tutkimusta on jo pitkään tehty korpuksista ja tietokoneiden hyödyntäminen niiden korpusten työstämisessä on keskeistä. Koneellista analyysia kollokaatioiden tarkastelussa ovat hyödyntäneet Jantunen (2004) ja Westerlund (2000). Toistaiseksi ainoa tutkimus, joka käsittelee tietyn tekstilajin kollokaatioiden tutkimusta korpuksesta, on Gledhillin (2000).

Mielenkiintoisen lisäsävyn tutkimukseeni tuo tekstien julkaisupaikka Internetissä. Keskityn kuitenkin pelkästään verkkosivujen tekstin ja sen ominaisuuksien tarkasteluun, enkä tarkastele laajemmin Internet-sivuja tai niiden ilmaisukeinojen vaikutusta tekstiin.

¹ Fintwol (1983) on Koskenniemen kehittämä morfologinen analysaattori.

1.3. AINEISTON PERUSESITTELY

Olen tutkimuksessani pyrkinyt järjestelmällisesti käyttämään tutkimuskohteestani ja sen keräyspaikasta nimityksiä (verkko)SIVUSTO ja (verkko)SIVU, joiden merkitys eroaa hieman toisistaan. Ensiksi mainituilla tarkoitin esimerkiksi kunnan verkkosivua kokonaisuudessaan ja kaikkea sellaista materiaalia, joka sijaitsee kunnan Internet-osoitteessa. Tämä kokonaisuus on mahdollista määritellä myös sivuiksi, joiden Internet-osoitteen alkuosa on samaa muotoa <http://www.kunnanimi.fi/>. Jälkimmäisellä termillä, sivulla, tarkoitin yhden sivuston jotakin tiettyä osaa. Tutkimuskohteeni, eli esittelysivut, ovat kaikki siis tutkimuskuntien sivustojen sivuja.

Aineistoni koostuu pienten suomalaisten kuntien Internet-sivuilla olevista teksteistä, joita nimitän yleisluontoisesti esittelyteksteiksi. Näissä teksteissä kunnat esittelevät itseään verkkosivujensa käyttäjille. Tekstejä on 116 kunnan verkkosivulta ja yhteensä niitä on 119 kappaletta. Joidenkin kuntien verkkosivuilta (Mellilä, Taivassalo ja Lumijoki) olen ottanut aineistooni kaksi rinnakkaista tekstiä, jotka molemmat toimivat kunnan esittelysivuina. Näin ollen esittelytekstien määrä on hieman suurempi kuin aineistooni kuuluvien kuntien määrä.

Aineistoni ulkopuolelle ovat jääneet kunnan Internet-sivustoja esitelleet tekstit, erilaiset tervetuloivotukset sekä matkailijoille osoitetut esittelysivut. Lisäksi aineistosta ovat karsiutuneet kunnat, joilla ei ole esittelysivua Internetissä, joiden sivu sisältää ainoastaan tilaston tai ei tekstiä lainkaan (esimerkiksi pelkkiä kuvia tai linkin), sekä sellaiset esittelysivut, joiden materiaalia ei ollut mahdollista tallentaa verkkosivuilta. Keräämistäni esittelyteksteistä olen koonnut pienen sähköisen tekstikorpuksen, jonka analyysi on toteutettu yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa.

Mukaan aineistooni olen valinnut ne kunnat, joiden asukasluku on vähemmän kuin 3000 asukasta. Tämän rajauksen avulla sain kokoon tarvittavan määrän aineistoa, jota oli riittävästi pieneksi korpukseksi, mutta joka oli vielä käsiteltävissä pro gradu -tutkielman kaltaisessa työssä. (Lista aineistooni kuuluvista kunnista, ks. liite 1.)

Aineistoni on lukumäärällisesti melko kattava, sillä aineiston keräyshetkellä Suomen kunnista esimerkiksi 100 kuntaa edusti 22,5 prosenttia kaikkien Suomen kuntien määrästä. Nykyinen tilanne on hieman erilainen, sillä kuntien lukumäärä muuttui aineiston

keräämisen jälkeen vuoden 2005 alussa, kun Suomessa toteutettiin lukuisia kuntaliitoksia. Tämä vaikutti myös omaan aineistooni, eikä joitakin aineistooni kuuluvista kunnista enää ole (esimerkiksi Enonkoskea), eikä useimmiten niiden verkkosivujakaan. Väkiluvun ja pinta-alan suhteen yhden kunnan verkkosivut ovat kuitenkin varsin pieni viestintäkanava. Yhdessä niillä voisi ajatella olevan enemmän kokoa, sillä sadan pienimmän kunnan yhteenlaskettu väkiluku ylittää 160 000 asukasta. Korpustutkimuksen etuna onkin mahdollisuus kerätä melko suuri aineisto, sillä tekstimassojen käsittely on tietokoneen avulla hieman helpompaa kuin käsin. Toisaalta materiaalin työstäminen valmiiksi, koodatuksi korpukseksi vie runsaasti aikaa.

Esittelytekstien pituudet vaihtelevat runsaasti: Lyhimmät tekstit ovat vain yhden lauseen pituisia ja pisimmät enemmän kuin A4-sivun pituisia. Keskimääräinen teksti sisältää noin 15 virkettä ja 195 sanaa. (Tarkemmat tilastotiedot teksteistä luvussa 3.) Esittelytekstit sisältävät esimerkiksi tilastotietoa, erilaisia listoja, kuvia ja suoraa tekstimuotoista esitystä. Joidenkin kuntien esittelyteksteissä on mukana myös tarinoita, runonpätkiä, sananlaskuja tai murretekstiä. Tyypillisesti esittelytekstit käsittelevät kunnan luontoa sekä kunnan hyvää sijaintia kaupunkien liepeillä ja hyvien kulkuyhteyksien varrella.

Hailuoto

Kunta | Hallinto&Palvelut | Liikenne | Asuminen | Kartat | Ympäristö&Matkailu | Yritykset | Yhdistykset

Ajankohtaista
Tapahdumat
Sivukartta
Palaute
Linkit
Yhteystiedot

Tervetuloa Hailuodon kunnan kotisivuille

Hailuoto on syntynyt jääkauden jälkeisen maannousun tuloksena ja kasvu jatkuu edelleen. Saaren ensimmäisten osien arvioidaan nousseen merestä noin 1700 vuotta sitten, ja nykyisen muotonsa se on saanut useiden eri saarien yhteenliittymänä. Kehityksen jatkuessa Hailuoto kasvaa aikanaan kiinni mantereeseen. Saari on pääosin maaperältään hiekkainen ja karu sekä pinnanmuodoltaan meren ja tuulen muovaama, mutta ympäröivä merialue on matalaa. Saaren eteläosat ovat reheviä.

Etusivulle | Yhteystiedot | Palaute | Webmaster | Sivun alkuun

Kuva 1. Hailuodon kunnan verkkosivuston esittelysivu

Tavallista aineistoni teksteille on luonnon seikkaperäinen kuvaus. Luontokuvaus tulee-kin hyvin esille muun muassa Hailuodon esittelysivulla (kuva 1), jolla lukijalle esitel-lään kunnan maaperää hyvin tarkasti hiekkaiseksi, karuksi ja eteläosiltaan reheväksi. Hailuodon esittelysivulla keskeiseen asemaan nousee myös kuntaan liittyvä historialli-nen tieto, tällä kertaa kuvauksena siitä, kuinka Hailuodon saari syntyi merestä nouse-malla. Hailuodon esittelysivun kohdalla lukijalle annettu informaatio keskittyy tarkasti muutamaa aiheeseen ja jättää mahdolliset muut aiheet käsittelemättä. Teksti on myös melko lyhyt. Tämä saattaa selittyä sillä, että esittelysivut toimivat usein aloitussivuina, jonka sivuston käyttäjä näkee ensimmäiseksi. Tällöin sama sivu toimii myös johdatuk-sena muihin sivuston osiin.

Poikkeuksellisesti Hailuodon kunta ei kerro esittelytekstissään mitään kunnan sijain-nista Suomen kartalla. Tässä suhteessa paljon suositumpi tapa käsitellä kunnan sijaintia toteutuu Kuivaniemen kunnan sivulla (kuva 2), jossa sijainti esitellään karttakuvan ja siihen sijoitetun pisteen avulla (kuvassa alhaalla oikealla).

www.kuivaniemi.fi
KUIVANIEMEN KUNTA
 Kuntainfo | Hallinto | Koti ja Asuminen | Yrittäminen | Matkailu

Etusivu
 Kuntainfo
 Kunnan tietopaketti
 Yhteystiedot
 Kuntatiedote
 Ajankohtaista
 Ilmoitustaulu
 Tapahtumakalenteri
 Keskustelukanava
 Linkit

Kuntainfo

Kuivaniemen kunta on perustettu vuonna 1867. Kunnassa on asukkaita 2040. Kunnan kokonaispinta-ala on 960,7 km², josta sisävesistöä 30,7 km². Perämeren rantaa on noin 30 km.

Kunnan nimikkokasvi on kullero. Kullero on kosteiden niittyjen ja jokivarsien kasvi, jota kasvaa edelleen luonnonvaraisena Kuivaniemellä.

Kunnan nimikkoeläin on norppa. Norppa on tunnusomainen eläin Kuivaniemellä, koska se esiintyy vaakunassamme ja merenrantakuntana hylkeenpyynnillä on ollut aikoinaan myös taloudellista merkitystä jopa 1960-luvulle saakka.

Kuivaniemi on kehittyvä, hyvinvoiva maaseutukunta Perämeren kaarella Oulun läänin pohjoisosassa. Rajanaapureita ovat Simo, Ranua, Ii, Yli-Ii ja Pudasjärvi.

Etäisyydet Kuivaniemeltä ovat Ouluun 73 km ja Kemiin 36 km.

Oulunkaaren seutukunta : | Ii | Kuivaniemi | Pudasjärvi | Utajärvi | Yli-Ii | Ylikiiminki

Kuva 2. Kuivaniemen kunnan www-sivuston esittelysivu.

Myös Kuivaniemen esittelysivulla kuvaillaan kunnan luontoa, tällä kertaa esittelemällä kunnan nimikkokasvi kullero sekä nimikkoeläin norppa. Tekstissä kerrotaan myös kunnan historiasta, tosin melko lyhyesti. Aihetta sivutaan esittelemällä hylkeenpyyntiä kunnan historiallisena elinkeinona, joka on antanut muodon kunnan vaakunalle.

Kuivaniemen sivulta löytyy myös esittelyteksteille tyypillisiä tilastotietoja, jotka liittyvät usein kunnan perustamisvuoteen tai pinta-alaan. Veroprosentit ja asukasluku ovat myös yleisiä kuntien sivuilta löytyviä lukuja. Huomiota kannattaa kiinnittää myös Kuivaniemen esittelysivun hylje-logoon (kuvassa oikealla ylhäällä) ja sen alla olevaan kunnan tunnuslauseeseen. Molemmat elementit ovat yleisiä esittelyteksteissä. Kuivaniemen esittelysivun nimi, ”Kuntainfo”, on myös tyypillinen tapa nimetä sekä esittelyteksti että se verkkosivuston osa, jolla kunnan esittelyteksti sijaitsee.

1.4. TYÖN RAKENNE

Aloitan työni esittelemällä tutkimukseni teoriataustan, jossa käsittelen kollokaatioiden ja kolligaatioiden tutkimusta, tutkimuksen kehitystä sekä suomalaista kollokaatioiden tutkimusta, sekä tutkimuksessani käyttämäni adjektiivien ryhmittelytavat. Lisäksi käsittelen tekstilajia ja pohdin hieman tarkemmin kontekstia ja tekstiyhteyttä.

Kolmannessa luvussa esittelen käyttämäni tietotekniset analyysivälineet ja esittelen aineistoani, sähköistä korpusta ja sen ominaisuuksia. Esittelen myös sähköisestä korpuksen teksteistä lasketut tilastolliset tulokset. Tulosten avulla kuvaan ja pohdin esittelytekstien sisältöä ja kielellisiä ominaisuuksia suhteessa muihin suomen kielestä saatavilla oleviin tilastotietoihin.

Neljännessä luvussa käsittelen aineistossani esiintyviin adjektiiveihin liittyviä kollokaatioita adjektiiviluokittain. Käsittelyni etenee laskevassa järjestyksessä adjektiiviryhmien koon mukaan: suhteelliset adjektiivit, absoluuttiset adjektiivit, yksilöivät adjektiivit, taipumattomat adjektiivit, proadjektiivit ja suhteutusadjektiivit.

2. TEORIATAUSTA

2.1. KOLLOKAATIO JA KOLLIGAATIO

Kollokaatiolla tarkoitetaan sanojen merkityspohjaista taipumusta esiintyä yhdessä tiettyjen muiden sanojen kanssa. Kollokaatiot voidaan määritellä syntagmaattisiksi semanttisiksi rajoituksiksi tai myötäesiintymistendensseiksi (Karlsson 1998: 232). Sinclair (1991: 170) taas rajoittaa kollokaation kahden tai useamman sanan esiintymäksi, jotka ovat tekstissä lyhyen matkan päässä toisistaan. Kollokaatit ovat siten sanoja, jotka esiintyvät lähellä tutkimuksen kohteena olevaa lekseemiä. Tärkeää kollokaatioiden määrittelyssä on myös semanttinen aspekti: Sen lisäksi että kollokaatiossa sanat esiintyvät toistensa yhteydessä tavanmukaisesti, niihin liittyy usein myös semanttinen myötämerkitys. Kun sanat kollokoivat keskenään, niiden merkitykset saattavat ikään kuin vuotaa toisiinsa. Vakiintuneemmissa ilmauksissa, kuten idiomeissa, tämä on erityisen selkeää, mutta ilmiö on havaittavissa myös kollokaatioiden kohdalla. Esimerkiksi sanaparin *piirun verran* osapuolten voidaan nähdä edellyttävän toistensa läsnäoloa siinä määrin, että jommankumman perusteella voidaan odottaa myös toisen läsnäoloa tekstissä. Tämä pätee erityisesti sanaparin ensimmäiseen sanaan *piirun*, joka esiintyy kuvainnollisena juuri tässä yhteydessä (PS, s.v. *piiru*). *Verran* taas saattaa esiintyä monen muunkin sanan yhteydessä (*karvan verran*, *tunnin verran*) (PS, s.v. *verta*).

Kollokationaalinen merkitys ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin kontekstuaalinen merkitys, sillä jälkimmäinen on sidoksissa kulttuuriseen kontekstiin. Semanttisen tutkimuksen yhteydessä kollokaatiot (kontekstin huomioimisen lisäksi) tarjoavatkin huomattavaa lisäarvoa ilmausten merkityksistä niin sanottujen sanakirjamerkitysten lisäksi. Myös Sinclairin (1991: 44–51) mukaan sanojen tarkasteleminen käytössä, kontekstissaan, paljastaa, että ilmausten merkitykset voivat painottua todellisessa kielenkäytössä aivan eri tavoin kuin siinä järjestyksessä, jota sanakirjat merkityksiä selittäessään suosivat. Samaa tulokseen on tullut myös muun muassa Kennedy (1991: 105–108), joka on tarkastellut englannin prepositioiden *between* ja *through* kollokaatteja. Kennedyn tulokset osoittavat, että näiden prepositioiden perus- eli niin sanotut sanakirjamerkitykset (kahden asian välillä ja jonkin läpi) eivät kata niiden käytössä esiintyviä merkityksiä.

Kuten kollokaatiot, myös kolligaatiot voidaan määrittellä sanojen myötäesiintymiksi, mutta ne liittyvät leksikaalisten suhteiden sijasta lähinnä tekstin sisäisiin syntaktisiin suhteisiin (Firth 1968 [1957]: 173). Kolligaatioita voidaan nimittää myös kieliopillisiksi kollokaatioiksi (ks. Forsgren 1996a: 161; van der Wouden 1997: 51). Jantunen (2001: 174) määrittelee kolligaation lekseemeiksi, joilla on taipumus esiintyä tietyn kielioppi-kategorian, kuten sanaluokkien tai lauseenjäsenten, yhteydessä. Tarkasteltavana olevan lekseemin (tai ilmauksen) yhteydessä olevia kategorioita kutsutaan kolligaateiksi. Niiden analyysia on tavallisesti käytetty antamaan lisätietoa tarkasteltavasta lekseemistä. Esittelyteksteissä kolligaation voisi löytää esimerkiksi virkkeestä *Isojärvi on Pohjois-Satakunnan suurin järvi*. (Pomarkku). Esimerkissä adjektiivin tekstiyhteydessä esiintyvä sanasto on aina kieliopillisesti samassa asemassa, vaikka lekseemit vaihtuvatkin. Kyse on adjektiivilausekkeesta, jossa propri *Pohjois-Satakunnan* ja adjektiivi *suurin* ovat keskenään rinnasteisia ja määrittävät pääsanaa *järvi*. Tämäntyyppinen kolligaatio on aineistossani melko yleinen.

Termit kollokaatio ja kolligaatio ovat peräisin J. R. Firthin (1957: 194–195; 1968: 18–19) semantiikkaan ja semantiikan tutkimukseen liittyvistä artikkeleista. Firthin mukaan keskeistä merkityksen tutkimuksessa on kontekstin huomioiminen, eikä yksittäisiä ilmauksia pitäisi tutkia huomioimatta niiden käyttöyhteyttä. Sanojen merkitys liittyykin kiinteästi juuri niiden käyttöön. Kielen jokapäiväisessä käytössä hyödynnetään erilaisia kielipelejä, jotka toimivat erilaisten tapojen ja sääntöjen perusteella. Firthin ajatus perustuu Wittgensteinin teorioihin perheyhtäläisyyksistä ja kielipeleistä (Wittgenstein 1953: 5e, 31e–32e). Tarkasteltavien lekseemien ympäristöön ja käyttöön voi tällöin kuulua sanoja, joiden merkitys on mahdollista tunnistaa vain niiden yhteyteen olennaisesti kuuluvien myötäilmausten – kollokaatioiden – ja muiden sanojen perusteella, sillä nämä muodostavat sanan kontekstin. Firth havainnollistaa kontekstin merkitystä esimerkin avulla, mutta tiivistää lopuksi asian ytimen yhteen virkkeeseen.

It follows that a text – – – may contain sentences such as 'Don't be such an ass!', 'You silly ass!', 'What an ass he is!' In these examples, the word ass is in familiar and habitual company, commonly collocated with you silly –, he is a silly –, don't be such an –. **You shall know a word by the company it keeps.** [Lihavointi omani.] (Firth 1968 [1957]: 179.)

Esimerkissä esitellään sanan englannin kielen sanan *ass*, eli 'aasi' tai 'typerys', esiintymisympäristöä muutamien esimerkkien avulla. Nämä tarjoavat käsityksen siitä, millaisessa ympäristössä tarkasteltava sana esiintyy ja millaisten ilmausten kanssa se niissä kollokoi. Sanan voi siis tunnistaa tekstiyhteytensä perusteella, sillä juuri sen avulla päästään kiinni sanan merkitykseen.

Sinclair (1991: 109) erottaa kollokaatioiden tarkastelemiseen kaksi erilaista tulkinnan metodia, joiden avulla voidaan selittää, kuinka merkitys nousee tekstistä. Nämä ovat vapaan valinnan periaate (open-choice principle) ja idiomattisen valinnan periaate (idiom principle). Ensiksi mainittu metodi perustuu sille oletukselle, että kieli on lukemattomien, monimutkaisten valintojen tulosta ja aina kun tekstin yksikkö (sana, fraasi tai lauseke) on täydennetty, avautuu kielen käyttäjälle suuri määrä valintoja, joiden ainoa rajoite on kieliopinmukaisuus. Tätä mallia kutsutaan paikantäyttömalliksi (slot-and-filler model), sillä siinä tekstin katsotaan koostuvan tyhjästä paikoista, jotka on täytettävä sellaisen leksikon avulla, joka täyttää tekstin paikalliset vaatimukset.

Idiomattisen valinnan periaatteessa taustaoletuksena on, että sanat eivät esiinny tekstissä sattumanvaraisesti. Tätä periaatetta täytyykin tavallisesti käyttää vapaan valinnan periaatteen ohella, joka ei yksinään tarjoa riittäviä rajoitteita peräkkäisten valintojen kohdalla. Idiomattisen valinnan periaatella Sinclair tarkoittaa, että kielenkäyttäjällä on valittavanaan suuri määrä osittain valmiiksi muodostettuja fraaseja, jotka muodostavat yksittäisen valinnan, vaikka saattavatkin vaikuttaa jakautuvan useampaan osaan. Idiomattisen valinnan periaatteen avulla valitut yksiköt siis koostuvat useammista sanoista, jotka tyypillisesti esiintyvät yhdessä. Kollokaatiot Sinclair liittyy erityisesti idiomiperiaateeseen ja katsoo niiden selittävän sen toimintaa: kun tekstin aukkoja täydennetään idiomiperiaatteen mukaan, voidaan ajatella tekstiä täydennettävän kollokatiivisilla ilmauksilla. (Sinclair 1991: 110, 115.)

Sinclairin (1991: 111–112) mukaan tyypillistä idiomattisen valinnan periaatteelle on, että useilla idiomifraaseilla on epämääräinen lisäosa, englannin kielessä esimerkiksi *set your eyes on*. Useiden kollokatiivisten fraasien kohdalla on mahdollista sisäinen leksiikkaalinen vaihtelu, kuten tapauksessa *in some instances* ja *in some cases* (suomeksi *joissakin tapauksissa* ja *joissakin tilanteissa*). Aineistossani tämä ilmenee esimerkiksi *olla*

hyvät mahdollisuudet ja *olla hyvä tilaisuus*. Samoin mahdollista on fraasien sisäinen leksikokieliopillinen vaihtelu, kuten esimerkissä *it is not ~ hardly ~ scarcely in her nature to – –*. Myös fraasien sanajärjestys voi vaihdella.

Monilla sanoilla ja fraaseilla on taipumusta esiintyä tietynlaisissa semanttisissa ympäristöissä. Idiomaattisen valinnan periaatteella onkin lähes yhtä suuri merkitys tekstin muodostumisessa kuin kieliopillisuudella. Sinclair (1991: 111–112, 115) liittää kollokaatiot erityisesti idiomiperiaatteeseen ja katsoo niiden selittävän idiomaattisen valinnan periaatteen toimintaa. Kun siis tekstin aukkoja täydennetään idiomaattisen valinnan periaatteen mukaan, voidaan tekstiä ajatella täydennettävän kollokatiivisilla ilmauksilla. Toisaalta esimerkiksi Kjellmer (1991: 120) esittää, että nekin sanat, jotka esiintyvät kollokaatioiden, tai erilaisten vakiintuneiden ilmausten, välissä, muodostavat todennäköisesti keskenään ryhmiä, joiden muoto ja järjestys ovat määrätty erilaisten kollokatio-naalisten siteiden perusteella: Kun vapaasti vaihtelevat sanat liittyvät yhteen kiinteiden, vakiintuneiden yhdistelmien avulla, on merkitys niitä yhdistävä tekijä.

Suomeen kollokaationtutkimus on saapunut lähinnä käännöstieteiden kautta, jota edustaa myös Jantusen (2004) viimeaikainen tutkimus synonymiasta käännössuomessa. Jantunen myös hyödyntää tutkimuksessaan sähköistä tekstikorpusta ja tarkastelee aineistoaan erilaisten tilastollisten menetelmien avulla. Perinteisesti käännöstieteiden näkökulma kollokaatioihin on liittynyt kohde- ja lähdekielen väliseen vastaavuuteen sekä sen problemaattisuuteen käännettävien idiomien tai kollokaatioiden kohdalla. Tältä alalta ovat Forsgrenin (1996a, 1996b, 1997) tutkimukset kollokaatioista. Samoin tärkeitä tutkimuskohteita ovat olleet semantiikkaan liittyvät tutkimukset, joissa on vertailtu tarkasteltavan lekseemin niin sanottuja sanakirjamerkityksiä käyttöyhteydessä toistuviin merkityksiin (esimerkiksi Jantunen 2001).

Kollokaatioita voidaan tarkastella myös jaottelemalla niitä erilaisiin tyypeihin tai alalajeihin. Esimerkiksi van der Wouden (1997: 8–9) luettelee kollokaatioiden yhteydessä useita ”vakiintuneiden ilmausten” tyypejä, kuten vapaat kombinaatiot, idiomit, puolivakiintuneet yhdistelmät (transitional combinations) ja yhdyssanamaiset yhdistelmät (compounds). Viimeksi mainittujen kohdalla van der Wouden puhuu erityisesti adjek-

tiivi–nomini-pareista, joiden kohdalla variaatio ei ole mahdollista, kuten esimerkissä *määräinen artikkeli*. Idiomeja on pohtinut hieman myös Forsgren (1997).

2.2. TEKSTIYHTEYS, KONTEKSTI JA TILANNEKONTEKSTI

Tietokonelingvistiikassa kontekstin käsitteellä kuvataan tutkimuksen kohteena olevaa, tarkkarajaista kielellistä lähiympäristöä. Omassa tutkimuksessani käytän kontekstin sijasta samassa merkityksessä käsitettä tekstiyhteys. Tekstiyhteyteen voidaan laskea kuuluvaksi myös lause- ja virkerajat ylittävä teksti, eli sillä tarkoitetaan kaikkea tarkasteltavan lekseemin välittömässä läheisyydessä olevaa tekstiä. (Jantunen 2004: 10–11.)

Kollokaatioita voidaan tutkia tarkastelemalla niitä tietyn kollokaatiovälin sisältä tai vierekkäisinä pareina (vieruskollokaatiot). Sinclair (1991: 170) on määritellyt kollokaatiovälin noin viideksi sanaksi tarkasteltavan lekseemin kummallakin puolella, kun taas Jantunen (2001: 171, 177) tarkastelee vieruskollokaatioita, joissa tarkasteltava lekseemi ja kollokaatti sijaitsevat vierekkäin. Kennedyn (1991: 95, 100–101) mukaan kollokaatioita voidaan kuitenkin erottaa myös pidemmältä tarkasteltavan sanan ympäristöstä kuin välittömästä tekstiyhteydestä, ja koska monet kollokaatiot ovat epäyhtenäisiä, ne ovat usein pidempiä kuin vain kahden sanan kokonaisuuksia. Näin ollen kahden sanan tarkastelu saattaa antaa teksteissä esiintyvistä kollokaatioista riittämättömän kuvan. Kuitenkin lyhyenkin tekstiyhteyden tarkastelu tuo esille mielenkiintoisia säännönmukaisuuksia tekstistä (ks. Biber ym. 1998: 26–28). Tässä tutkielmassa tekstiyhteyttä on viisi sanaa, eli se sisältää tarkasteltavan lekseemin (adjektiivi) ja kaksi sanaa sen kummaltakin puolelta. Tarkastelen kuitenkin lekseemien tekstiyhteyttä laajemminkin muun muassa erilaisten ristiinhakujen avulla. Aineiston käsittelystä lisää luvussa 3.2.

Tekstiyhteyttä on mahdollista tarkastella esimerkiksi konkordanssilistojen avulla, joista yksi suosituimmista on KWIC-lista (Key Word In Context). Sen avulla esiintymien tekstiyhteyttä ei tarvitse erikseen etsiä aineistosta ja tarkasteluvälin pituutta on mahdollista säätää vastaamaan kunkin käyttäjän tarpeita (Sinclair 1991: 32–33). Tekstiyhteyttä voi olla mukana esimerkiksi tutkittavan ilmauksen sisältävän virkkeen verran tai vaikkapa kahdeksan sanaa tutkimuskohteen kummaltakin puolelta. Kollokaatioiden tutkimuksessa KWIC-lista on hyödyllinen, koska tutkittavan ilmauksen tekstiyhteys on tarkasteltavissa ennalta määritellyllä alueella, joka on helppo kerätä korpuksesta tietoko-

neen avulla. Myös erilaisten toistuvien ilmausten löytäminen valitulta alueelta on melko vaivatonta. Esimerkki aineistoni adjektiiviveista KWIC-listassa on kuvassa 3.

korkealta ja	kauniilta	rannikolta kohtaat
valtateiden risteyksessä	kauniin	ja kalaisan
tai muualta	kauniin	kuntamme alueelta./
omassa rauhassa,	kauniin	luonnon ja
järvi. Isojärvellä	kauniin	luonnon lisäksi
moni valitsee	kauniin	Ylisjärven seudun
kaikkea ainutlaatuisen	kauniin	ympäristön elää
puhdas luonto	kauniine	järvimaisemineen.
. Idyllinen kunta	kauniine	järvi- ja
rakennuksineen ja	kauniine	maatiloineen./
tunnin ajomatka	kauniissa	maisemissa Vaasan

Kuva 3. Näyte *kaunis*-adjektiivin esiintymistä KWIC-listassa.

Kuvan KWIC-listassa tarkasteluväli on käyttämäni viisi sanaa. Kuvassa näkyvä kauttaviiva symboloi rivinvaihtoa, johon tekstikappale päättyy. Kuvaesimerkin toiseksi viimeisellä rivillä ohjelma onkin löytänyt vain yhden sanan adjektiivin jälkeiseen tekstiyhteyteen ennen kappaleen loppua ja merkinnyt tätä kauttaviivalla. Näissä tapauksissa olen tarkistanut lähdetekstistä, onko relevanttia tekstiyhteyttä vielä olemassa.

Kontekstin käsite on tekstiyhteyttä monimutkaisempi ja sillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi tekstuaalista, kulttuurista tai ideologista taustaa. Nämä taas ovat riippuvaisia siitä, mitä tiedämme kulttuurista, johon teksti kuuluu. Kontekstilla voidaan viitata konkreettisen kielenkäytön ympäristöön, johonkin abstraktiin taustaan tai esimerkiksi toisiin teksteihin ja ne voivat tällöin olla suppeita tai laajoja olosuhteita. (Heikkinen 2000: 119; Forsgren 1996b: 12–13.) Laajemmin kontekstin käsittää Firth (1968 [1957]: 175–176) puhuessaan tilannekontekstista. Tällä hän tarkoittaa, että kieli kuuluu aina johonkin kielenkäyttötilanteeseen, josta puolestaan riippuu jokaisen ilmauksen merkitys. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan tarkastella tekstien taustalla vaikuttavia kulttuurisia ilmiöitä.

Tilannekontekstiksi luen tässä tutkimuksessa esittelyteksteihin (ja niissä käytettyihin adjektiiviveihin sekä kollokaatioihin) vaikuttavan julkaisu-ympäristön (Internet ja kuntien sivustot) sekä esittelytekstien todennäköiset päämäärät (markkinointi). Kontekstilla viitataan tarkastelemaani tekstiyhteyttä laajempaan tekstiympäristöön esittelytekstissä. Adjektiivin *hyvä* tekstiyhteys on esimerkiksi *juhannussalkoineen on [hyvä] esimerkki vanhasta* (Eckerö) ja kontekstiin kuuluu kaikki muu teksti (tässä) Eckerön esittelytekstistä.

2.3. ADJEKTIIVIEN TUTKIMUS

Adjektiiveja voidaan luokitella useilla eri perusteilla. Tässä tutkielmassa käytän Ison suomen kieliopin luokittelua absoluuttisiin, suhteellisiin, yksilöiviin ja suhteutusadjektiiveihin sekä proadjektiiveihin ja taipumattomiin adjektiiveihin (ISK 2004: 597).

Adjektiiviryhmistä suhteellisiin adjektiiveihin kuuluvat adjektiivit kuvaavat ominaisuuksia, jotka riippuvat niiden tarkoitteesta tai puhujan henkilökohtaisista käsityksistä. Absoluuttiset adjektiivit taas useimmiten kuvaavat ominaisuutta joka joko on voimassa tai ei ole. (ISK 2004: 597–598.)

Suhteellisia ominaisuuksia kuvaavat adjektiivit ovat asteikollisia ja niistä voidaan muodostaa vertailumuodot. Samoin ne saavat ominaisuuden intensiteetin astetta luonnehtivia astemääritteitä, esimerkiksi *aika vanha* tai *hyvin kaunis*. Suhteellisia adjektiiveja käytetään tavallisesti kuvaamaan tarkasteltavana olevan entiteetin ulkoista hahmoa tai fyysistä ominaisuutta, suhteellista ikää, luonteenpiirrettä tai mielentilaa. Lisäksi suhteellista ominaisuutta kuvaavat adjektiivit voivat olla myös subjektiivisesti arvottavia asenneadjektiiveja, kuten *suuri* tai *kaunis*. Tällainen ominaisuus on riippuvainen puhujan henkilökohtaisista käsityksistä ja mielipiteistä. (ISK 2004: 597–598.)

- (1) Lapinjärven Kirkonkylä on tunnettu **kauniista** miljööstään, johon kuuluvat vanhat rakennukset, pikkuruiset tiet ja kujat. (Lapinjärvi)

Esimerkissä 1 Lapinjärven kirkonkylää kuvataan suhteellisella adjektiivilla *kaunis*. *Kaunis* on luonteeltaan suhteellinen esimerkiksi siten, että eri katsojat saattavat tulkita kauniiksi varsin erilaisia asioita tai ominaisuuksia. Tässä adjektiivin merkitystä korostetaan toteamalla, että kirkonkylän miljöö tunnetaan juuri siitä. Kauneus perustellaan esimerkissä vanhoilla rakennuksilla ja pikkuruisilla kujilla ja teillä. Nämä ominaisuudet eivät kuitenkaan aina miellytä kaikkia, eivätkä ne kata kaikkea sitä, mikä voidaan nimetä kauniiksi. Näin ollen Lapinjärven miljöön kutsuminen kauniiksi on aina jossakin määrin riippuvaista puhujan käsityksistä. Esittelytekstien adjektiivien arvottavuutta tai objektiivisuutta on vaikea arvioida myös siksi, että niissä on kyse kunnan markkinoinnista. Aineistoni adjektiiveista selvästi arvottavia ovat myös *viihtyisä*, *merkittävä*, *erinomainen*, *upea*, *laadukas* ja *ihanteellinen*.

Suhteelliset adjektiivit voivat myös kuvata objektiivisesti havainnoitavaa tai mitattavaa ominaisuutta. Tällöin ne ovat merkitykseltään riippuvaisia substantiivin tarkoitteesta. Näissä tapauksissa ominaisuuden laatu ilmenee suhteellisesti, esimerkiksi *pieni karhu* on aina suurempi kuin *suuri kärpänen*. Suhteellista ominaisuutta kuvaavilla adjektiiveilla on usein myös antonyyminen vastapooli: *vanha–nuori*, *suuri–pieni*, *korkea–matala*, *hyvä–huono*. (ISK 2004: 598.)

- (2) Yksi **suurimmista** *työnantajista* Juupajoella on vahva sahateollisuuden keskittymä, joka tuottaa vuosittain uudenaikaisissa laitoksissaan noin 300 000 m³ sahatavaraa. **Suurimmat yksiköt** ovat UPM-Kymmene Timber-ryhmään kuuluva Korkeakosken Saha ja JPJ-Wood Oy. (Juupajoki)

Esimerkissä 2 kerrotaan Juupajoen kunnan suurimmista työnantajista. *Suuri* on varsin tyypillinen suhteellista ominaisuutta kuvaava adjektiivi ja myös hyvin yleinen adjektiivi esittelyteksteissä. Sen suhteellinen luonne käy ilmi, kun pienen paikkakunnan mittapuu suhteutetaan koko maan tilanteeseen: tällöin pienen paikkakunnan suurikin työnantaja voi lopulta olla melko pieni. Adjektiivin merkitys ei siis ole kiinteä, vaan toimii suhteessa kontekstiin. Juupajoen kunnassa Korkeakosken saha voi olla suuri työnantaja, mutta koko maan mittapuulla sen ei tarvitse olla kovinkaan suuri. Kunnan tekstissä uskottavuutta haetaan vielä mainitsemalla UPM-Kymmene, joka on varsin suuri puuteollisuusalan yritys.

Suhteellisten sijaan absoluuttiset adjektiivit kuvaavat ominaisuuksia, jotka tarkastelun kohteena olevalla entiteetillä joko on tai ei ole. Ne ovatkin kategorisoivia adjektiiveja, eli pyrkivät luokittelemaan tarkoitteitaan jollakin tavalla. Kyseessä ovat lähinnä substantiivikantaiset johdokset, jotka ilmaisevat esimerkiksi materiaalia, ajallista tai paikallista alkuperää, määrääkää, kestoa tai kuuluvuutta johonkin. Absoluuttisen adjektiivin merkitys ei riipu mahdollisen pääsanasubstantiivin tarkoitteesta, jolloin esimerkiksi adjektiivin *kuopiolainen* paikkaan liittävä ominaisuus on aina sama. Tällöin adjektiivi liittää tarkoitteen aina Kuopion kaupunkiin riippumatta siitä, onko määritettävä substantiivi esimerkiksi laulaja, järvimaisema tai lihapiirakka. (ISK 2004: 598.)

- (3) **Venäläiset** joukot ja Ruotsi-Suomen armeija kohtasivat Suomen sodassa (1808-09) Oravaisien taistelutantereella 14. syyskuuta 1808. Hyökkääjät voittivat taistelun ja pakottivat **ruotsalaiset** ja **suomalaiset** joukot perääntymään. Lopputulos ratkaisi Suomen tulevan kohtalon. (Oravainen)

Esimerkki (3) havainnollistaa paikallista alkuperää kuvaavia adjektiiveja. *Joukkojen* ja *armeijan* sijaan esimerkissä voitaisiin puhua esimerkiksi jäniksistä, eikä tarkoite silti olisi yhtään vähemmän venäläinen, suomalainen tai ruotsalainen. Absoluuttisia nämä adjektiivit ovat myös siksi, että henkilöt, tässä sotajoukot, edustavat yleensä selvästi vain jotakin tiettyä kansalaisuutta.

Absoluuttiset adjektiivit eivät sisällä luontaista vertailua, vaan niissä on kyse joko/tai-tilanteesta: *10-kiloinen* joko painaa 10 kiloa tai ei paina. Lisäksi absoluuttisiin adjektiiveihin voi kuulua yksinkertaisten perusadjektiivien lisäksi denominaalisia, kuten *isällinen*, *kissamainen*, *metallinen*, *silkinen*, *suolainen*. Tämän luokan adjektiivit eivät yleensä saa intensiteettimääritteitä eivätkä komparoidu. Luonteeltaan absoluuttisia ovat myös sellaiset olion tilaa ilmaisevat adjektiivit kuin *kuollut*, *elävä*, *alaston* tai *työtön*, joiden ominaisuus pätee kokonaan tai ei lainkaan. Nämä adjektiivit eivät komparoidu perusmerkityksessään eivätkä saa intensiteettimääritteitä. Osa niistä voi kuitenkin saada täyteen asteen määritteen, kuten *melkein kuollut*. Lisäksi absoluuttista ominaisuutta ilmaisevat, kategorioivat adjektiivit muodostavat asteikottomia kaksijäsenisiä vastakohtapareja, kuten *elollinen* : *eloton* tai *kaupallinen* : *epäkaupallinen*. Kategorioivista adjektiiveista muodostuu toisensa poissulkevia sarjoja, kuten *puinen*, *metallinen*, *muovinen*. (ISK 2004: 598–599.)

- (4) Maskun Kankaisten kartanon omistaja Evert Hornin leski, Margaretha Fincke rakennutti Ruskon Korpeen **puisen** tuvan saarnahuoneeksi 1630-luvulla. (Vahto)

Esimerkin 4 adjektiivi *puinen* ilmaisee materiaalia, eikä sen komparoiminen perusmerkityksessään tuota järkevää tulosta: *?puisempi*, *?puisin*. Adjektiivin ei myöskään tunnu mielekkäältä liittää asteen tai intensiteetin määritettä, kuten *?hyvin puinen* tai *?erittäin puinen*. Denominaalisia adjektiiveja voidaan kuitenkin komparoida, jolloin niiden merkitys on metaforinen. Esimerkiksi ääni voi soida metallisemmin kuin ennen mutta yksi lusikka tuskin voi olla toista metallisempi. (Hakulinen–Karlsson 1979: 78–79.)

Yksilöivät adjektiivit täsmentävät substantiivin tarkoitetta suhteessa toisiin vastaaviin tarkoitteisiin, jolloin kyse on yhdestä yksiköstä tai rajatusta yksilöjoukosta. Yksilöiviä adjektiiveja ovat *ainoa* ~ *ainut*, superlatiivit, kuten *paras*, *ihanin*, ja järjestysluvut, kuten *ensimmäinen*, *kolmas*. Ne esittävät ominaisuutena sen, että tarkoitteella on puheena ole-

van ominaisuuden suhteen jonkinlainen poikkeusasema (se on *ainoa*), sillä on paikka asteikon yläpäässä (superlatiivit: *paras*, *suurin*) tai asteikon tiettyssä kohdassa (järjestysluvut: *toiseksi pienin*). Yksilöivät adjektiivit eivät komparoidu eivätkä saa astemääritteitä: **ainoampi*. (ISK 2004: 600.)

Suhteutusadjektiivit suhteuttavat tarkasteltavana olevan entiteetin ominaisuuden johonkin toiseen entiteettiin. Ne ovat -inen-loppuisia adjektiiveja, joilla on edellään genetiivisijainen täydennys tai määriteosa, esimerkiksi *vuoden pituinen*, *300 euron hintainen*, *tämänkertainen*, *samannäköinen*. (ISK 2004: 600–601.)

Pronominikantaiset adjektiivit eli proadjektiivit, kuten *sellainen* tai *muunlainen*, viittaavat johonkin tekstissä tai keskustelussa aiemmin mainittuun tai tilanteessa havaittavaan tekijään. Proadjektiivit eivät varsinaisesti kuvaa ominaisuutta, vaan viittaavat yhteydestä ilmenevään ominaisuuteen. (ISK 2004: 601.) Aineistossani yleinen proadjektiivi on esimerkiksi *monenlainen*:

- (5) Vireästä vapaa-ajantoiminnasta löytyy **monenlaisia** vaihtoehtoja, joista valita. (Särkisalo)

Ison suomen kieliopin luokituksen mukaan *monenlainen* kuuluu kvanttori- ja indefiniitipronominikantaisten proadjektiivien ryhmään. Tarkastelen proadjektiiveihin liittyviä kollokaatioita luvussa 4.4.2.

Tarkastelen tutkielmassani lyhyesti myös esittelyteksteissä esiintyviä taipumattomia adjektiiveja. Niitä ovat *aimo*, *ensi*, *eri*, *kelpo*, *koko*, *pikku*, *viime* ja *aika*, joista aineistossani esiintyvät *eri*, *koko* ja *viime*. Niitä käytetään substantiivin etumääritteinä, kuten sanaparissa *pikku tytöllä*. Ne muodostavat substantiivin kanssa kiinteän, yhdyssanamaisen kokonaisuuden, jonka sisällä ei voi olla muita sanoja. (ISK 2004: 601.)

Aineistossani esiintyvistä adjektiiveista suurin osa on suhteellisia tai absoluuttisia adjektiiveja. Muista ryhmistä erityisesti yksilöiviä adjektiiveja on paljon. Suhteutus- ja proadjektiiveja esiintyy adjektiiveista vähiten. Lisäksi aineistossani esiintyy runsaasti adjektiivisesti käytettyjä partisiippeja. Tarkastelen näistä vain sellaisia leksikaalistuneita partisiippeja, jotka Fintwol tunnistaa ja tulkitsee adjektiiveiksi. Tällaisia ovat esimerkiksi *merkittävä*, *tunnettu*, *oleva* ja *viehättävä*. Leksikaalistumattomia partisiippeja en tarkastele, sillä pelkkien adjektiivien määrä on varsin suuri (perusmuotoja on 469).

2.4. TEKSTILAJI

Kollokaatiot ja kolligaatiot liittyvät läheisesti yhteen tekstilajin ja diskurssin kanssa. Niiden esiintyminen tekstissä riippuukin osin tilanteesta, jossa kieltä käytetään, ja siitä tavasta, jolla merkityksiä pyritään välittämään keskustelun muille osapuolille. Toisessa tekstilajissa yleinen kollokaatio saattaa toisesta puuttua kokonaan.

Esimerkiksi Sinclair (1991: 110) esittää, että idiomaattisen valinnan periaatteen mukaiset kielelliset (kollokatiiviset) valinnat ovat riippuvaisia sosiaalisista tilanteista ja niitä tehdään kielten eri rekistereiden mukaan. Samaan viittaa Firth (1957: 195), joka esittää, että kollokaatioiden voidaan katsoa liittyvän tekstilajiin ja noudattelevan sen rajoituksia tekstissä. Kollokaatiot eivät siis ole yleisesti koko kielen ilmiö, vaan tekstilajien ja rekistereiden tason ilmiö, ja niihin vaikuttavat myös ne seikat, jotka määräävät ja muokkaavat koko tekstilajin tyyliä ja sisältöä. Tutkielmassani tarkastelen kollokaatioita samasta lähtökohdasta kuin Gledhill (2000: 64), jonka mukaan eri tekstilajien ominaispiirteet voidaan löytää kollokaatioita tarkastelemalla.

Swalesin (1990: 45–47) mukaan genre, eli tekstilaji, on joukko kommunikatiivisia tapahtumia. Nämä taas voidaan tunnistaa päämäärän perusteella, sillä samaan tekstilajiin kuuluvilla teksteillä on usein sama päämäärä. Tekstilajit ovatkin Swalesin mukaan viestinnän välineitä erilaisten päämäärien saavuttamiseen.² Toisaalta on kuitenkin olemassa tekstejä, joiden päämäärä ei ole selkeä tai helposti selvitettävissä, ja niiden määrittelyyn tarvitaan muita kriteerejä. Bahtinin (1986: 60, 62) käsitys tekstilajeista on samansuuntainen kuin Swalesin: Kieli toteutuu puhuttuina tai kirjoitettuina lausumina, joita ihmiset käyttävät kommunikaatiotilanteissa. Näiden lausumien olosuhteet ja päämäärät taas mukailevat kielenkäytön eri alueita. Lausuma taas muodostuu kolmesta näkökulmasta, sisällöstä, tyylistä ja kokonaisrakenteesta, jotka kaikki heijastavat sen olosuhteita ja päämääriä. Kullakin kielenkäytön alueella vaikuttavat omat lausumatyyppinsä eli tekstilajit. Myös Swalesin (1990: 52–54) mukaan tekstilajeja voidaan tunnistaa päämäärän lisäksi muodon, sisällön ja asemoinnin avulla.

² Esimerkiksi reseptien päämäärä tai tarkoitus on pyrkiä varmistamaan, että tietyt toimenpiteet tulevat tehdyksi ohjeen vaatimusten mukaisesti (Swales 1990: 46).

Tekstilajin taustalla toimivat syyt rajoittavat sitä, missä määrin tekstien sisältö, aseointi tai muoto voivat vaihdella. Diskurssiyhteisöjen pysyvät jäsenet viestivät yhteisöjensä päämääristä tekstilajin avulla ja myös tunnistavat tekstilajin päämäärät. Päämäärän tunnistaminen luo tekstilajille järjellisen perustan. (Swales 1990: 52–53.) Aineistoni muodostuu joukosta samankaltaisia tekstejä, joista kaikki on julkaistu Internetissä. Voidaan siis olettaa, että niihin vaikuttavat Internet-sivujen esitystavat sekä niiden päämäärä, joka on oletettavasti kunnan markkinointi.

Tekstien jäsenyyttä tiettyyn tekstilajiin voidaan tarkastella Wittgensteinin (1953: 5e, 31e–32e) kielipelien ja perheyhtäläisyyksien kautta: Sanojen ja lauseiden merkitys määräytyy niiden käytössä relevanteissa kielipeleissä. Perheyhtäläisyydet toimivat kielipeleissä siten, että sanat muodostavat perheitä, joita perheyhtäläisyydet pitävät koossa. Tekstin koossapysymisessä ei tällöin ole kyse määrittelevien tai välttämättömien piirteiden listoista, vaan tekstin sisäisistä, semanttisista suhteista, jotka nivoutuvat toisiinsa Perheyhtäläisyyden kautta jäsenyvät samankaltaisuudet muodostavat monimutkaisia verkostoja, joissa samankaltaisuudet risteilevät ja osuvat osin päällekkäin keskenään. Vaikka kaikki piirteet tuskin koskaan esiintyvät yhdellä perheyhtäläisyyden jäsenellä, on niillä kuitenkin riittävästi yhteistä, jotta ne tunnistetaan saman kategorian jäseniksi. Mitä enemmän samankaltaisuuksia esimerkiksi tietyn tekstilajin jäsenistä löytyy, sitä selkeämmin ne kuuluvat samaan joukkoon. (Swales 1990: 49–52.)

Wittgensteinin teoriat ovat poikineet genreteorian yhteyteen myös prototyypin käsitteen, jonka avulla voidaan pohtia, kuinka tyypillinen tekstilajin jäsen jokin teksti on. Vaikka tiettyyn tekstilajiin kuuluvien tekstien prototyyppisyys vaihtelee, voidaan se selvittää määritelmällisen selitystavan tai perheyhtäläisyyden käsitteen kautta. Tällöin tarkasteltavasta tekstijoukosta erotetaan pieni joukko yksinkertaisia piirteitä, joista jokainen on erilainen ja yksilöllisesti tarpeellinen ja jotka yhdessä riittävät tunnistamaan kaikki tekstilajin jäsenet muiden mahdollisuuksien joukosta. Keskeisin tekstilajia ja sen jäseniä

yhdistävä tekijä on päämäärä, mutta prototyypillisyyttä voidaan määritellä myös tekstin muodon, rakenteen ja yleisön odotusten kautta. (Swales 1990: 49–52.)³

Aineistostani voidaan löytää yhtäläisyyksiä ja eroja myös eri sivustojen väliltä. Muutamman tutkimuskunnan sivustot on selvästi tehty saman mallin mukaan, mutta joukossa on myös täysin muista poikkeavia sivustoja. Samanlaiset sivut ovat ulkonäöltään lähes identtisiä ja eroavat vain sisältönsä perusteella (esimerkiksi Kiskon, Kuusjoen ja Suomensjärven tai toisaalta Valtimon ja Mouhijärven sivustot ovat keskenään samanlaisia). Vaikka sivustoista onkin mahdollista rakentaa millaisia vain, ovat niiden peruselementit käytännössä varsin samanlaisia: linkkivalikot ovat vasemmalla, teksti keskellä, otsikkopalkit ylhäällä jne. Näin ollen myös aineistoni esittelytekstien kohdalla voidaan puhua enemmän tai vähemmän prototyypillisistä teksteistä.

Internetin viestintää ja esitystapoja on aiemmin käsitelty esimerkiksi kotisivuja käsittelevissä tutkimuksissa (Karlsson 2002), joissa sivustoja käsitellään multisemioottisina kokonaisuuksina: Tekstin ja kuvien lisäksi ne voivat sisältää vaikkapa videota, ääntä ja animaatioita. Teksti on vain yksi kokonaisuuden osa, joka toimii yhdessä muiden elementtien kanssa. Erityisesti verkkotekstiin kuuluvat linkit haastavat perinteisen lukutavan, jonka on katsottu etenevän lineaarisesti, vasemmalta oikealle ja ylhäältä alas. Linkkejä voi olla miten monta vain ja ne voivat johtaa mihin muuhun kohteeseen tahansa. Tällaisen niin sanotun hypertekstin katsotaan rakentuvan osin kirjoittajan panoksesta ja osin taas lukijan, joka viime kädessä päättää, mitä linkkejä tekstissä seuraa. (Burbules 1998: 102–103; Snyder 1998: 126–127; Crystal 2001: 196, 202).

Myös Karlsson ja Ledin (2000) esittävät, että verkkotekstien koheesiokeinot ovat erilaisia kuin perinteisten tekstien. Verkkosivujen esitystapa eroaa heidän mukaansa kuitenkin vain vähän esimerkiksi nykyisten aikakauslehtien esitystavasta, joka taas saattaa muistuttaa hypertekstiä jopa enemmän kuin verkkosivustojen esitystapa. Multisemioot-

³ Prototyypin käsitettä voidaan havainnollistaa nimeämällä talitintti prototyypiksi pikkulinnuksi: se laulaa, on keskikokoinen ja yleinen koko maassa. Teksteistä esimerkiksi prototyypinen ruokaresepti lie-nee helposti kuviteltavissa ja tunnistettavissa.

tisen kokonaisuuden lukutapa voi perustua suurelta osin visuaalisiin seikkoihin, kuten tekstin graafiseen asetteluun.

Kuntien sekä muiden yhteiskunnallisten organisaatioiden verkkoviestintää tutkinut Riddell (2001: 350; 2002: 34) ja kuntien verkkoviestintää tutkinut Ruusula (2001) kuitenkin ovat todenneet, että kunnat hyödyntävät Internetin tarjoamia uusia viestintäkeinoja vaihtelevasti. Kuntalaisen rooli verkkosivustojen käyttäjänä on useimmiten asiakkaan ja kulluttajan, jonka tarpeita kunnat pyrkivät ennakoimaan. Niiden toiminta rinnastuukin lähinnä taloudellisiin tulosityksiköihin demokraattisten päätäntöelinten sijaan. Ruusulan (2001: 28–29) ja Mälkiän (1996: 416) mukaan uuden tekniikan mahdollistamien verkkopalveluiden tarjonta on vielä melko vähäistä, mutta markkinoinnin osuus sivustojen tarjonnasta on melko korkea. Verkkosivusto onkin siihen tarkoitukseen varsin hyvä väline muun muassa edullisuutensa vuoksi. Kuntien tarpeisiin on Internetistä ja kuntien verkkosivuista tehty myös lukuisia ohjeita ja selvityksiä (esimerkiksi *Kuntien viestintäkartoitus 2001*, *Kuntien WWW-viestinnän ohjeet 2003*).

3. SÄHKÖISEN KORPUKSEN KÄYTTÖ TUTKIMUKSESSA

3.1. SÄHKÖISEN KORPUKSEN MUODOSTAMINEN

Tietoteknisen osaamisen edistyminen on mahdollistanut tekstikorpusten kehittymisen. Nykyiset korpuukset voivat olla aikaisempia huomattavasti suurempia ja samalla sisällöltään edustavampia. Biberin, Conradin ja Reppenin (1998: 22–23) mukaan tietokoneet mahdollistavat myös entistä kehittyneemmät analyysit, jotka ovat myös varsin täydellisiä ja luotettavia: ihmislukijalta jää helposti huomaamatta joitakin sananmuotoja, mutta tietokone pystyy luotettavasti poimimaan tekstistä kaikki esiintymät. Stubbs (1996: 165–168) esittää tietokoneiden käytön tarjoavan aiempaa laajemman valikoiman tutkimusmenetelmiä, kuten ristiinhaut ja frekvenssien nopean laskemisen. Perinteisesti tietokone-lingvistiikkaa onkin hyödynnetty leksikografian apuna. Korpuslingvistiikan avulla on selvitetty muun muassa lekseemien merkitystä tarkastelemalla sitä, miten niiden niin sanotut sanakirjamerkitykset eroavat siitä, millaisia merkityksiä niillä käytössä on.

Omasta mielestäni tällaisen luotettavuuden asteen saavuttaminen kuitenkin riippuu käytössä olevasta tietokoneohjelmasta ja sen ominaisuuksista sekä tutkittavan kielen ominaisuuksista. Esimerkiksi tekstilaji vaikuttaa tietokoneen analyysin tuloksiin: Esimerkiksi chat-kielen tai slangitekstin tutkiminen ei välttämättä ole kovin hedelmällistä, ellei käytössä oleva ohjelma kykene tunnistamaan käytettyä sanastoa tai eri tekstilajien erityisilmauksia, saati päättelemään niiden sanaluokkaa. Näissäkin tapauksissa tietokoneen tarjoama informaatio toimii mielenkiintoisella tavalla perinteisen, käsin lasketun analyysin ohessa: se auttaa ymmärtämään paremmin, millä perusteella sanoja tunnistetaan ja luokitellaan, sekä kehittämään työkaluja paremmiksi.

Sinclairin (1991: 14–15) tutkimuksen mukaan korpus tarjoaa oivallisesti näytteitä elävästä kielestä, jopa siinä määrin, ettei samankaltaiseen autenttisuuteen ole kielentutkimuksessa helppo päästä (vrt. itse keksityt esimerkit). Korpuksen kokoamisessa on kuitenkin oltava huolellinen, sillä sen ominaisuudet vaikuttavat myös tutkimuksen tuloksiin. Korpuksen kerääjän tulisikin määritellä etukäteen tarvitsemansa aineiston koko ja yleinen soveltuvuus tekeillä olevaan tutkimukseen.

Kuntien esittelyteksteistä koostuva aineisto kerättiin silmälläpitäen tutkimuskohteiden jokseenkin samanlaista asemaa yhteiskunnassa. Kunnista pienimmät ovatkin usein esimerkiksi taloudellisesti samankaltaisessa asemassa. Erityistä huomiota kiinnitettiin siihen, että kaikilla mukana olevilla kunnilla oli omat Internet-sivut, joilta materiaali voitiin kerätä mahdollisimman samankaltaisin kriteerein. Kaiken Internetissä julkaistun materiaalin tallentaminen sivuilta ei myöskään aina ole kotikäyttäjälle mahdollista, mikä omalta osaltaan hieman rajoitti aineiston keruuta.

Sinclairin (1991: 17–18) mukaan yksi tärkeimmistä korpuksen käyttötarkoituksista on osoittaa, mikä on keskeistä ja tyypillistä kielessä. Tähän päämäärään on monesti pyritty keräämällä mukaan jonkin tietyn ajanjakson kieltä (kuten sanomalehtien uutistekstejä tietyltä ajalta). Tyypillisiä kielenpiirteitä voidaan pyrkiä poimimaan myös keräämällä korpuksiin joko kokonaisia tekstidokumentteja tai tekstinäytteitä. Dokumentteja tai näytteitä kerätään esimerkiksi muutamasta erilaisesta tekstilajista, jotka tunnistetaan yleensä lähinnä intuitiivisesti. Korpuksen luomisessa suositellaan yleensä käytettäväksi vain muutaman tekstilajin edustajia, jotta erilaisten dokumenttien määrä korpuksessa olisi mahdollisimman pieni. Tällöin on mahdollista tarkastella tyypillisiä kielenpiirteitä juuri siinä tekstilajissa tai rekisterissä, josta korpus on koottu (Sinclair 1991: 19–20; Biber ym. 1998: 247). Tutkimuksessani tarkastelen kuitenkin vain yhden tekstilajin tekstejä. Samanlaisista teksteistä kootun korpuksen avulla ja siinä esiintyviä kollokaatioita tarkastelemalla pyrin selvittämään juuri tarkasteltavalle tekstilajille ominaisia kielellisiä piirteitä. Samaa lähestymistapaa käyttää myös Gledhill (2000: 4, 64).

Oma korpukseni edustaa kokonaisista tekstidokumenteista koottua korpusta. Keräämäni kuntien esittelytekstit myös ovat sekä muodoltaan, sisällöltään että julkaisupaikkansa perusteella hyvin samanlaisia tekstejä, ja näin ollen niitä voitaneen kutsua saman tekstilajin edustajiksi. Myös sivut, joilta nämä tekstit Internetistä löytyvät, on nimetty varsin samantapaisesti, esimerkiksi *Infosivu*, *Perustiedot* tai *Kunnan esittely*. Tekstit palvelevat selvästi myös samaa viestinnällistä päämäärää, eli kunnan esittelemistä ja markkinoinnista eri kohderyhmille. Niiden keskinäisestä samankaltaisuudesta kertovat esimerkiksi tietyt toistuvat ilmaukset, joita aineistossani on useita: Esimerkiksi adjektiivi *liikenteellinen* esiintyy aineistossani seitsemän kertaa, joista kaikilla kerroilla eri sivustoilla, mutta täysin samassa muodossa ja yhteydessä: *liikenteellinen sijainti*. Myös adjektiivi *hal-*

linnollinen toistuu samanlaisissa tekstiyhteyksissä 13 kertaa: *hallinnollinen asema* (kolme kertaa) ja *hallinnolliset yhteydet* (kuusi kertaa). Loput *hallinnollinen*-adjektiivin esiintymät ovat samankaltaisia edellisten kanssa (*hallinnollinen keskus* ja *hallinnollinen sijainti*). Nämä adjektiivit eivät siis esiinny aineistossani missään muussa yhteydessä. Sanastollinen samankaltaisuus onkin tilastollisen analyysin valossa varsin suurta. (Lisää tilastollisen analyysin tuloksista luvussa 3.3.)

Myös korpuksen kuuluvan tekstin yhdenmukainen koodaaminen on tärkeää, jotta kaikki tekstit olisivat käytettävissä yhtäläisesti (Biber ym. 1998: 250). Tässä tutkimuksessa korpuksen koostaminen tehtiin neljässä vaiheessa. Ensimmäiseksi (1) kuntien verkkosivustoilta kerätyt esittelytekstit tallennettiin tekstitiedostoiksi ja (2) niiden rakenne merkittiin tiedostoihin xml-kielellä Fintwol-ohjelman ymmärtämään muotoon. Seuraavaksi (3) xml-koodatut tiedostot ajettiin Fintwol-ohjelman läpi, jolloin ohjelma merkitsi jokaisen saneen kohdalle kaikki sille mahdolliset morfologiset tulkinnat. Lopuksi (4) tiedostot disambiguoitiin eli morfologisen analysoijan antamat virheelliset tai tarpeettomat tulkinnat poistettiin ja pelkästään virheelliset tulkinnat merkittiin koodaukseen. Samaa prosessia kuvaavat myös Lehtinen ja Lounela (2004). Esimerkit tekstistä työn kaikissa eri vaiheissa löytyvät liitteestä 2.

Kun sähköinen korpus oli valmis ja Fintwolin avulla tehdyt tilastolliset analyysit valmiit, käsitelin aineiston tekstit myös toisella ohjelmalla. Kyseessä oli yksinkertainen konkordanssiohjelma, Simple Concordance Program 4.07, jonka avulla olen käytännössä tarkistanut Fintwolin tekemien virheellisten tulkintojen vaikutukset saamieni tilastollisten analyysien tuloksiin. Olen siis esimerkiksi etsinyt analysoimieni adjektiivien kaikki sanamuodot tekstistä tämän ohjelman avulla ja täydentänyt tilastollisia tuloksia löydösteni perusteella, jos se on ollut tarpeen. Toisin kuin Fintwol, käyttämäni konkordanssiohjelma ei pyri tunnistamaan sanoja leksikon avulla, vaan samanlaisten merkkien joukkoina. Tällöin mahdolliset puutteet ohjelman leksikossa tai teksteissä esiintyvä epätavallinen sanamuodostus heijastuu vähemmän ohjelman toimintaan tai sen palauttamiin tuloksiin. Täydentävä sanaluokkien tai sijamuotojen tunnistaminen (esimerkiksi virheiden tunnistaminen) sekä merkitysyhteyksien vaikutusten täydentäminen koneen tekemiin tulkintoihin kuului koneen käyttäjälle työn alusta saakka.

3.2. AINEISTON KÄSITTELY SÄHKÖISEN KORPUKSEN AVULLA

Aineistoni käsittely ja analyysi tapahtui siis kahden erilaisen tietokoneohjelman avulla, joten olen voinut myös tarkistaa ja täydentää tulokseksi saamiani tilastollisia analyyseja. Simple Concordance Program -ohjelman avulla saatoin lisäksi tehdä hakuja sekä käsittelemättömistä että disambiguiduista tekstitiedostoista, jolloin sain tarkasteltavakseni myös morfologisen tulkinnan saaneet saneet. Näin saatoin täydentää analyysien tuloksia sekä tilastojen että kvalitatiivisen analyysin kohdalla (luku 4).

Käsittelemättömästä tekstistä tein hakuja sekä tarkasteltavilla adjektiiveilla että niiden eri kollokaateilla. Tällaiset ristiinhaut tarjoavat lisää tietoa muun muassa siitä, esiintyykö jokin tietty kollokaatti yleisesti koko aineistossa vaiko vain tarkasteltavan adjektiivin yhteydessä. Näin on myös mahdollista löytää tekstistä ne kollokaatit, jotka eivät mahdu käyttämäni tarkasteluvälin puitteisiin. Tämä onkin perusteltua, koska kollokaatiot eivät aina esiinny kahden sanan pareissa tai vierekkäin, vaan pidemmissä ja toisinaan epäyhdenäisissä kokonaisuuksissa (Sinclair 1991: 115). Ristiinhauista on hyötyä myös kolligaatioiden tarkastelussa ja tunnistamisessa, sillä kielioppikategorioihin liittyvät piirteet voivat löytyä sekä kolligaateista että adjektiiveista (Jantunen 2001: 174).

Yksi esimerkki tekemästani tarkistus- ja täydennystyöstä tilastollisissa analyyseissä on myös absoluuttisia adjektiiveja käsittelevään lukuun kokoamani paikkakuntalaisuutta kuvaava adjektiiviryhmä. Tämän ryhmän adjektiivit eivät muista poiketen koostu saman, yhden adjektiivin eri sananmuodoista, vaan lukuisien samanlaisten adjektiivien sananmuodoista, jotka on Fintwol-ohjelman laskelmissa osin luettu A/N-sanaluokkaan, osin adjektiiveihin. A/N-sanaluokkaan kuuluvat sanat voivat esiintyä sekä adjektiiveina että substantiiveina. Käsittelem eri sanaluokkia luvussa 3.3 ja absoluuttisia adjektiiveja luvussa 4.3.

Ristiinhaun avulla voidaan siis selvittää, minkä laatusesta kollokaatiosta kulloinkin on kyse. Juuri tästä syystä kollokaatioita tarkasteltaessa on huolehdittava siitä, että tarkasteltavan lekseemin lisäksi myös kollokaatin ominaisuudet tekstissä tunnetaan. Kun kaksi sanaa kollokoivat keskenään merkitsevästi, on kollokaatiolla erilainen arvo kummankin sanan yhteydessä. Jos toinen sana on hyvin yleinen ja toinen harvinaisempi, on kollokoiminen aina merkittävämpää harvinaisemman sanan kohdalla. Jos sana a esiintyy

kaksi kertaa enemmän kuin sana b, on jokainen kerta, jolloin sanat esiintyvät yhdessä, merkitsevämpi harvinaisemmalle sanalle b kuin yleisemmälle sanalle a. (Sinclair 1991: 115.) Esimerkiksi adjektiivi *yleinen*, joka kuuluu aineiston yleisimpiin, esiintyy aineistossa yhteensä 43 kertaa, ja 20 kertaa siten, että sen välittömässä tekstiyhteydessä on yksi tai useampi numero. Adjektiivin kannalta tämä on varsin merkittävää, sillä sen esiintymistä lähes puolet kollokoivat numeron kanssa. Sen sijaan erilaisia numeroiden esiintymiä on aineistossa yli 1950 kappaletta. Näin ollen kollokoiminen on *yleinen*-adjektiivin kannalta huomattavasti merkitsevämpää kuin numeroiden.

Kollokaatioiden tarkastelussa on kiinnitettävä huomiota kollokationaaliseen suhteeseen kuuluvien sanojen lukumäärään; tarkasteltavana olevan lekseemin ja sen kollokaattien keskinäiseen välimatkaan, lekseemin ja sen kollokaattien kieliopilliseen suhteeseen sekä tarkastelualan symmetrisyyteen. (Jantunen 2004: 16–18.) Stubbsin (1996: 172) mukaan sanat esiintyvät luonteenomaisissa kollokaatioissa, jotka osoittavat niihin liittyvät assosiaatiot ja konnotaatiot.

Kun yleisempi sana a on tarkasteltava lekseemi ja harvinaisempi sana b kollokaatti, on Sinclairin (1991: 115–116) termin kyseessä laskeva kollokaatio (downward collocation). Kun taas harvinaisempi sana b on tarkasteltava lekseemi ja yleisempi sana a kollokaatti, kyse on nousevasta kollokaatiosta (upward collocation). Yllä olevassa *yleinen*-adjektiivin tapauksessa on siis kyseessä nouseva kollokaatio. Näistä nouseva kollokaatio on Sinclairin mukaan tilastollisesti heikompi esiintymiskaava, ja sen yhteydessä tarkasteltavat lekseemit tarjoavat yleensä kieliopillista kontekstia tutkittavalle ilmaisulle. Näin siksi, että sanat esiintyvät tekstissä tietynlaisten kieliopillisten konstruktoiden osina. Laskeva kollokaatio taas tarjoaa lekseemille semanttisen analyysin, eli sen perusteella voidaan määritellä, missä merkityksessä tarkasteltavaa sanaa useimmiten käytetään. *Yleinen*-adjektiiviin liittyvät numerot sekä toistuvat nominit, kuten (*vero*)*prosentti* ja *kunta* (tai kunnan nimi), liittyvät adjektiivin esittelyteksteissä kuntien asumiskustannuksiin ja asumisen käytäntöihin sekä niiden keskinäiseen vertailuun.

3.3. TILASTOLLISTEN ANALYYSIEN TULOKSET

Fintwolin avulla saadut tilastolliset tiedot voidaan suurimmaksi osaksi esittää taulukko-
muodossa. Olen käsitellyt aineistoni Fintwolin lisäksi toisella ohjelmalla (Simple Con-
cordance Program), joka tunnistaa sanoja vain erilaisina merkkijoukkoina. Näin olen
voinut tarkistaa ja täydentää Fintwolin tekemiä laskelmia. Mahdolliset korjaukset ja
täydennykset esitän taulukoiden yhteydessä tekstissä. Tutkittavia esittelytekstejä ylei-
sesti luonnehtivat luvut esitän seuraavassa taulukossa:

Absoluuttisia lukuja	Koko tekstin osuus
Tekstien määrä aineistossa:	119
Virkkeiden määrä:	1819
Lauseiden määrä (finiittiverbit):	2274
Sanojen määrä:	23256

Taulukko 1. Absoluuttisia lukuja aineistosta.

Taulukossa 1 on lueteltu tutkimusaineistoon liittyvät yleiset tilastolliset numerotiedot.
Yhteensä tutkittavia tekstejä on 119 kappaletta. Fintwolin tilastojen mukaan aineistossa
on yhteensä 23 256 sanaa, 1819 virkettä ja 2274 lausetta. Näistä virkkeiden määrä las-
ketaan sen perusteella, miten korpuksen koostaja on merkinnyt teksteissä olevat virk-
keet xml-koodiin. Fintwol ei tunnista virkkeitä automaattisesti, vaan niiden määrittele-
minen on käyttäjän tehtävä. Virkkeet merkitään tekstiin käsin s-tägeillä (<s></s>). Lau-
seiden määrän Fintwol laskee tekstissä esiintyvien finiittiverbien perusteella. Virkkei-
den ja sanamäärien suhde (esimerkiksi virkkeiden keskimääräinen pituus) on kuitenkin
näissä tilastoissa harhaanjohtava, sillä esittelytekstit sisältävät runsaasti sellaista teksti-
ainesta, joka ei sisällä finiittimuotoista verbiä lainkaan, vaan esiintyy aivan irrallisena
tekstiyhteyteen nähden. Ilmiö selittyy osin linkkilistojen määrällä, mutta myös esittely-
tekstien runsaan tilastomateriaalin kautta. Korppoon esittelytekstissä yhden tekstikappa-
leen muodostaa kokonaisuus *Saaria ja luotoja n. 2000*, jossa *Saaria ja luotoja* on kap-
paleen otsikko. En ole merkinnyt virkkeeksi sellaisia kokonaisuuksia kuin *n. 2000*.

Taulukon 1 perusteella voidaan aineistosta laskea myös joitakin keskimääräisiä tilasto-
tietoja. Näiden laskelmien mukaan yhdessä virkkeessä on keskimäärin 1,3 lausetta ja
yhdessä lauseessa noin 10,2 sanaa. Yksi virke olisi keskimäärin 12,8 sanaa pitkä. Nu-

meromuotoisten tulosten perusteella yksittäinen teksti on noin 195 sanaa pitkä ja keskimääräinen virkepituus olisi noin 15 virkettä. Näistä luvuista erityisesti virkepituudet ja lausepituudet saattavat johtaa harhaan edellä mainitsemistani syistä, sillä esittelytekstit sisältävät runsaasti sanastoa, jota ei voi lukea kuuluviksi mihinkään virkkeeseen, kuten linkit (*Etusivu, Ajankohtaista*) sekä erilaiset tilastot ja luettelot. Joidenkin kuntien (esimerkiksi Mouhijärvi, Korttesjärvi) esittelyteksti on kokonaan luettelomuotoista, vaikka ne sisältävät pidempiäkin tekstikappaleita. Lisäksi esittelytekstien kokonaispituus vaihtelee melkoisesti: Ääriesimerkkejä ovat Vesannon esittelysivu, jolla on vain yksi virke, sekä Lohtajan kunnan esittelyteksti, jossa on lähes 750 sanaa.

Esittelytekstien sanaluokat on lueteltu yleisyysjärjestyksessä taulukossa 2.

Sanaluokka	Sanaesiintymiä	Perusmuotoja	Osuus kaikista sanoista (%)
N	10633	3408	45,7
V	2526	395	10,9
NUM	1973	934	8,5
A	1830	469	7,9
#UNKNOWN	1635	–	7,0
C	1367	17	5,9
ADV	935	251	4,0
PRON	671	27	2,9
ABBR	660	95	2,8
PCP2 ja PCP1	534	247	2,3
PP	193	28	0,8
PSP	112	31	0,5
A/N	77	35	0,3
AD-A	31	17	0,1

Taulukko 2. Aineistossa esiintyvät sanaluokat, niiden lukumäärä ja osuus sanoista.

Taulukossa esiintyvät tärkeimmät lyhenteet ovat N = noun 'substantiivi', V=verb 'verbi', NUM = numeral 'numeraali' ja A = adjective 'adjektiivi'. Muut lyhenteet on selitetty liitteessä 3. Taulukon ulkopuolelle olen jättänyt sanaluokat, joiden osuus aineiston sanoista oli alle 0 prosenttia. Tällaisia marginaalisia luokkia olivat PROP, FORGN ja PREP, joista PROP tarkoittaa propreiksi luokiteltuja sanoja, FORGN vieraskielisiä sanoja ja PREP vieraskielisiä prepositioita. Näiden sanaluokkien pienet osuudet selittyvät sillä,

että tässä aineistossa ei juurikaan esiinny niihin kuuluvia sanoja. Toisaalta esimerkiksi PROP-luokan sanojen erottelu ei tällä hetkellä toimi aivan oikein, ja niinpä propriit on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta luokiteltu substantiiveihin (N). PROP-luokiteltuja sanoja löytyy vain yksi, *von*, joka esiintyy aineistossa kahdesti sukunimen *von Numers* osana (Toivakka ja Viljakkala). Vieraskielisiin sanoihin (FORGN) on luokiteltu yksi englannin kielen artikkeli *the* ja PREP-luokkaan yksi englannin kielen prepositio *of*. Muut vieraskieliset sanat ovat luokassa #UNKNOWN.

Esittelytekstien sanaluokkien tilastolliset tulokset (taulukko 2) ovat hieman erilaisia verrattuna Suomen kielen taajuussanaston (Saukkonen ym. 1979: 16–19) sanaluokkajakau-
maan. Suurimmat sanaluokat ovat samat (substantiivit ja verbit), mutta niiden esiintymismäärät eroavat toisistaan. Taajuussanaston aineistossa substantiiveja oli 146 335 kappaletta ja verbejä 99 371, kun esittelytekstiaineistossa vastaavat luvut ovat substantiivien osalta 10 633 ja verbien osalta 2526 kappaletta. Verbien suhteellinen osuus aineistossani (10,9 %) on selvästi pienempi kuin taajuussanastossa (24,33 %). Tämä selitynee esittelytekstien linkkilistojen ja tilastojen suurella määrällä. Esittelyteksteistä saamani tulokset kuitenkin eroavat taajuussanaston sanaluokkajakau-
masta myös muiden sanaluokkien kohdalla. Esittelytekstien kolmanneksi suurin sanaluokka ovat numeraalit, kun taas taajuussanastossa tällä sijalla olivat adjektiivit. Myös adjektiivien suhteellinen osuus (7,9 %) on esittelyteksteissä pienempi kuin taajuussanaston tilastossa (9,22 %). Taajuussanastossa yleiset pronominit sijoittuvat esittelyteksteissä vasta kahdeksannelle sijalle adverbien ja konjunktoiden jälkeen. (Saukkonen ym. 1979: 16–17.)

Leksikaalisessa sanaluokkajakau-
massa (taulukko 2 sarake Perusmuotoja) tilanne muuttuu ja adjektiivien määrä nousee taajuussanastossa toiselle ja esittelyteksteissä kolman-
nelle sijalle. Molemmissa ryhmissä substantiivit ovat edelleen yleisin sanaluokka. Esittelytekstien toiseksi yleisin luokka ovat numeraalit. Verbit taas ovat kolmantena esittelyteksteissä ja taajuussanastossa. Neljäntenä taajuussanastossa olivat luokattomat sanat ja viidennellä sijalla molemmissa adverbis. (Saukkonen ym. 1979: 18–19.)

Sanaluokkien jakaumien voidaan siis sanoa vastaavan toisiaan peruslinjoiltaan ja yhtäläisyyksiä tuntuu löytyvän erityisesti perusmuotojen vertailusta. Kaikilta osin taajuussanaston tulokset eivät kuitenkaan ole verrannollisia oman aineistoni kanssa. Esittely-

tekstiaineistossa esimerkiksi numeraaleihin on laskettu myös numerot, kun taas taajuussanaston sanaesiintymien joukosta on poistettu kaikki sellaiset sanat, jotka eivät ole varsinaisia kirjainsanoja (Saukkonen ym. 1979: 16). Tämä selittää osittain numeraalien osuuksien vaihtelun, mutta myös vaikeuttaa esittelytekstien ja taajuussanaston vertailua. Taajuussanaston sanaluokkakajako on myös osin hienojakoisempi kuin Fintwolin, jossa esimerkiksi A/N-luokka, eli adjektiivina tai substantiivina esiintyvien sanojen luokka, on yksi kokonaisuus. Taajuussanastosta löytyy luokka A/S, johon kuuluvat sanat esiintyvät yleensä adjektiivina, esimerkiksi *suomalainen*, ja luokka S/A, johon kuuluvat sanat ovat ensisijaisesti substantiiveja, kuten *muukalainen*. (Saukkonen ym. 1979: 16, 18.)

Yleisiä tietoja aineistoni adjektiivien ominaisuuksista on taulukossa 3.

Adjektiivit	Lukumääriä
Adjektiivien määrä aineistossa:	1830
Adjektiivien perusmuotojen määrä aineistossa:	469
Adjektiivien eri sananmuotojen määrä aineistossa:	1038
Adjektiiveja sanoista:	7,9 %

Taulukko 3. Adjektiivien esiintyminen aineistossa.

Adjektiiveiksi luokiteltuja sanaesiintymiä on aineistoni esittelyteksteissä yhteensä 1830 ja eri perusmuotoja 469 kappaletta. Sananmuotoja löytyy yli tuhat. Adjektiivien osuus aineiston sanoista onkin melko korkea ja ne ovat viidenneksi yleisin sanaluokka. Keskimäärin niitä on 7,9 % kaikista sanoista (adjektiivien sanaluokka). Lukumäärää nostaa vielä A/N-luokka, eli sanat, jotka voivat esiintyä myös substantiiveina (*suomalainen*, *kurulainen*) ja jotka ovat omassa luokassaan. Tämän luokan esiintymien määrä (77 esiintymää Fintwolin laskelmissa) on kuitenkin vaatimaton ja myös virheellinen. (A/N-sanojen luokittelun ongelmista tarkemmin #UNKNOWN-luokan yhteydessä.) Esiintymien todellinen määrä on 125 kappaletta, joista adjektiiveja on 60 eli noin 48 % sanaluokan esiintymistä. Yhteensä adjektiivien esiintymiä on nyt 1890 kappaletta, perusmuotoja 508 (39 perusmuotoa lisää) ja adjektiivien osuus aineistoni sanoista 8,1 %.

Adjektiivien sanaluokka sisältää myös joitakin virhetapauksia. Ne liittyvät lähinnä virheellisiin perusmuotoihin: esimerkiksi partisiippi *tunnettu* on luokiteltu aineistoon kahden eri perusmuodon mukaan (*tunnettu* ja *tuntea*). Virheen alkuperä lienee joko ohjel-

man asetuksissa tai korpuksen käsittelijän huolettomuudessa. Adjektiivien luokassa ei kuitenkaan ollut sanoja, jotka eivät olisi sinne kuuluneet. Fintwol tosin luokittelee pronominin *usea* adjektiiviksi (25 esiintymää). En tarkastele sitä adjektiivien yhteydessä, koska sen tekstiyhteydessä esiintyy hyvin vähän toistoa esiintymien runsaasta määrästä huolimatta. Samoin hieman epäodotuksenmukaisesti adjektiivien luokasta löytyvät vieraskieliset sanat *svenska* ja *international*, joita on käytetty adjektiiveina. Virheellisesti luokiteltuja adjektiiveja olen etsinyt erityisesti #UNKNOWN-luokasta (käsittelen sitä tarkemmin alla). Se sisältää 16 adjektiivia, joista useimmissa on kirjoitusvirhe. Virheen aiheuttaa esimerkiksi puuttuva välilyönti: *laajojasoita ja erämaan rauhaa* (Pomarkku). Lisäksi tuntemattomissa sanoissa on mukana sellaisia, joita Fintwol ei tunnista: *kaksi-kaarteinen sarvi* (Viljakkala), *viäräleukaisia savolaisia* (Tervo) tai *maamme kaunihimpia* (Jämijärvi). Ohjelman tekemiä virhetapauksia on vain yksi, adjektiivi *tunnusomainen* (Taivassalo), joka on luokiteltu tuntemattomaksi sanaksi.

Adjektiiveista voidaan tarkastella myös sijamuotoja (taulukko 4).

Esittelytekstiaineisto			Lauseopin arkiston aineisto		
Tyyppi	Lukumäärä	Osuus %	Tyyppi	Lukumäärä	Osuus %
NOM	833	46,7	NOM	4251	32,2
PTV	350	19,6	PTV	2803	21,2
GEN	233	13,1	GEN	2466	18,7
ELA	81	4,5	ILL	697	5,3
INE	64	3,6	INE	595	4,5
ILL	56	3,1	ELA	581	4,4
ALL	40	2,2	TRA	538	4,1
ADE	37	2,1	ESS	478	3,6
ESS	30	1,7	ADE	354	2,7
TRA	28	1,6	ALL	210	1,6
CMT	18	1,0	ABL	154	1,2
ABL	10	0,6	INS	53	0,4
INS	2	0,1	KOM	15	0,1

Taulukko 4. Adjektiivien sijaesiintymät esittelyteksteissä ja lauseopin arkiston yleiskielisessä aineistossa.

Vertaan esittelytekstien sijamuototietoja Ison suomen kieliopissa (2004: 1180) käytettyyn lauseopin arkiston yleiskieliseen aineistoon. Adjektiivien sanaluokassa lähes kaikki sijamuodot ovat hyvin edustettuina ja instruktiivi on luokan harvinaisin sijamuoto kahdella esiintymällään. Yleisimmät sijamuodot ovat nominatiivi (833 esiintymää), partitiivi (350 esiintymää) ja genetiivi (233 esiintymää). Niiden jälkeen yleisiä ovat erityisesti sisäpaikallissijat ja ulkopaikallissijoista allatiivi ja adessiivi. Varsin runsaasti esiintyvät essiivi (30 esiintymää), translatiivi (28 esiintymää) ja komitatiivi (18 esiintymää). Suurin osa adjektiiveista on yksikkömuotoisia (noin 65 % adjektiiveista). Adjektiivien vertailumuodoista positiiveja on 1563, superlatiiveja 159 ja komparatiiveja 30 kappaletta.

Vajaakäyttöisistä sijamuodoista erityisesti komitatiivia esiintyy aineistossani paljon. Ison suomen kieliopin (2004: 1211) mukaan se taas on sijamuodoista harvinaisin. Aineistossani komitatiivimuotoisia adjektiiveja on 18 (ks. taulukko 4) ja kaikkia komitatiivimuotoja yhteensä 78 kappaletta. Komitatiivimuotoisia adjektiiveja käsittelemme tarkemmin luvussa 4.2.

Ison suomen kieliopin (2004: 1180) adjektiivien sijaesiintymien määriin verrattuna aineistoni sijaesiintymät ovat hyvin samankaltaisia: kolmen yleisimmän sijan esiintymien järjestys on toisiaan vastaava, nominatiiveja on eniten, partitiivit toisella sijalla ja genetiivit kolmannella. Aineistossani nominatiiveja on suhteellisesti enemmän ja genetiivejä vähemmän kuin ISK:n luokittelussa. Muiden sijojen kohdalla vaihtelua on enemmän. Näistä toisiaan vastaavilla paikoilla ovat vain inessiivi ja abessiivi, joista jälkimmäinen ei esiintynyt adjektiivin sijana kummassakaan aineistossa. Sisäpaikallissijoista illatiivin ja elatiivin esiintymämäärät ovat aineistoissa käänteiset. Lauseopin arkiston aineiston luokittelussa essiiviä ja translatiivia esiintyy paljon enemmän kuin esittelyteksteissä, joissa taas komitatiivi tuntuu olevan melko yleinen. Erot pienempien sijojen esiintymisessä eivät kuitenkaan lopulta ole aineistojen välillä kovin suuria.

A/N-luokassa yleisimmät sijat ovat nominatiivi (40 esiintymää), partitiivi (22 esiintymää) ja genetiivi (21 esiintymää). Myös sisäpaikallissijoja (eniten elatiivia ja illatiivia) esiintyy, ulkopaikallissijoja taas melko vähän, yhteensä 10 esiintymää (allatiivi ja adessiivi). Essiivi ja translatiivimuotoisia esiintymiä löytyy muutama (yhteensä viisi), muita sijoja näiden lisäksi ei lainkaan. Monikko- ja yksikkömuodot ovat lähes tasoissa, mutta monikkoa esiintyy hieman enemmän, 53 % esiintymistä, yksikkömuotoisia taas on 47 %

esiintymistä. A/N-luokassa ei ole yhtään vertailumuotoista esiintymää, vaikka tämä periaatteessa olisikin mahdollista (ei tosin kovin yleistä, koska tämän luokan adjektiivit ovat yleensä absoluuttisia adjektiiveja).

Myös muut aineiston sanaluokat antavat viitteitä siitä, minkälaista tekstiä esittelytekstit sisältävät: Substantiivit (N), Verbit (V) ja Numeraalit (NUM) ovat adjektiivien lisäksi varsin suuria sanaluokkia. Lisäksi teksteissä esiintyy runsaasti tuntemattomiksi sanoiksi luokiteltuja esiintymiä (#UNKNOWN) sekä konjunktioita C (ks. taulukko 2).

Yleisimmät aineistossa esiintyvät nominit on lueteltu taulukossa 5. Taulukon lukumääräsarake viittaa sanaesiintymien määrään. Taulukossa esiintyvät pronominit käsitellen omassa kappaleessaan myöhemmin tässä luvussa.

Nomini	Lukumäärä	Osuus % kaikista nomineista
<i>kunta</i>	628	4,16
<i>joka</i>	244	1,62
<i>vuosi</i>	158	1,05
<i>palvelu</i>	98	0,65
<i>asukas</i>	92	0,61
<i>hyvä</i>	80	0,53
<i>se</i>	77	0,51
<i>muu</i>	73	0,48
<i>suuri</i>	70	0,46
<i>suomi</i>	68	0,45

Taulukko 5. Aineiston yleisimmät nominit

Nomineista yleisin on substantiivi *kunta*, jonka esiintymien määrä, 628 kappaletta, onkin varsin suuri. Kaikista aineiston sanoista sen osuus on 4,16 %. Sen sijat ovat joko genetiivi (247 esiintymää) tai nominatiivi (225 esiintymää). Tämä substantiivi esiintyy runsaasti myös adjektiivien kollokaattina. *Kunta*-substantiivin synonyymina teksteissä toistuvat usein myös kuntien nimet, mikä havainnollistaa hyvin esittelytekstien luonnetta. Myös muut yleisimmät nominit herättävät mielenkiintoisia assosiaatioita. Substantiivi *palvelu* taas esiintyy varsin yleisesti linkkilistoissa, jotka toistuvat samanlaisina usean kunnan verkkosivuilla. Tällaiset esiintymät kasvattavatkin tiettyjen sijamuotojen määrää, sillä esimerkiksi *palvelu* esiintyy kaikissa linkkilistoissa pelkästään nominatiivi-

vin monikossa. Tämä onkin substantiivin yleisin sijamuoto: *palvelu* esiintyy aineistossa yhteensä 98 kertaa, joista 66 nominatiivin monikossa. Lisäksi palveluista puhutaan tekstissä, jolloin siihen usein liitetään erilaisia adjektiiveja (ilmiö havainnollistuu esimerkiksi Kyyjärven esimerkissä tämän kappaleen lopussa). *Vuosi* on kolmanneksi yleisin substantiivi ja esiintyy teksteissä 158 kertaa. Sen yleisin sijamuoto on genetiivi (82 esiintymää) ja siihen liittyy varsin usein jokin vuosiluku. Tällä tavalla kuntien teksteissä annetaan yleensä vertailutietoa eri vuosien tilastoista: *Vuonna 2002 työttömiä oli noin 11,3 % ja 2003 11 %*. (Rantsila). Lisäksi näin nostetaan esille kunnan kannalta keskeiset vuosiluvut: *Keiteleen kunta perustettiin vuonna 1879*. (Keitele). Myös asukkaat ovat selvästi tärkeä puheenaihe esittelyteksteissä ja substantiivi *asukas* esiintyykin teksteissä 92 kertaa, eli on aineistoni viidenneksi yleisin nomini. Se esiintyy useissa sijamuodoissa, mutta tavallisesti vain sellaisissa yhteyksissä, joissa pyritään välittämään lukijalle asukkaiden hyvä asema kunnassa: *Kunta tarjoaa 2000 asukkaalleen ja kaikille vierailijoilleen korkeatasoiset ja monipuoliset kuntakeskustason palvelut*. (Kyyjärvi).

Nominitaulukkoon valikoituneet adjektiivit *hyvä* ja *suuri* ovat molemmat sävyltään varsin positiivisia. Näistä *suuri*-adjektiivin runsas esiintyminen pienten kuntien esittelyteksteissä herättää kysymyksiä siihen liittyvistä tarkoitteista. Tätä ja muita adjektiiveja käsitellen tarkemmin luvussa 4. Adjektiivien yhteydessä käsitellen myös erisnimeä *Suomi*, joka on 10. yleisin substantiivi aineistossani. Se esiintyy erittäin usein genetiivimuodossa adjektiivien edellä: *KANNONKOSKI on Suomen nuorin maalaiskunta*. (Kannonkoski).

Numeraalien yleisimpiä esiintymiä ovat erilaiset päivämäärät ja vuosiluvut. Yleisin aineistossa esiintyvä numeraali on vuosiluku *2003*. Runsaasti esiintyvät myös järjestysluku *ensimmäinen*, luvut *yksi*, *kolme* ja *kaksi* sekä vuosiluvut *2004* ja *2000*. Järjestyslukuja käsitellen luvussa 4.3.

Pronomineista yleisimmät ovat *joka*, *se*, *muu*, *tämä*, *kaikki*, *moni*, *mikä*, *sinä*, *ne*, *nämä* ja *me*. Yleisin on relatiivipronomini *joka* (244 esiintymää), joka on aineistoni toiseksi yleisin nomini (ks. taulukko 5). Taajuussanastossa *joka* oli 5. sijalla ja häviää yleisimmälle pronominille *se* (Saukkonen ym. 1979: 41). Aineistossani *se* (77 esiintymää) kuitenkin jää toiseksi pronominin *joka* jälkeen, vaikka onkin toiseksi yleisin pronomini. Demonstratiivipronominien määrä on korkea aineistoni yleisimpien pronomininien jou-

kossa, ja joukosta löytyvät *se*, *tämä* (46), *ne* (18), *nämä* (18). Pronomineihin kuuluvat myös *ainoa* ja *ainut*, joita käsittelen luvussa 4.3.

Aineistossa esiintyvät verbit ovat *olla* (912 esiintymää), *sijaita* (93 esiintymää), *tarjota* (80 esiintymää), *voida* (55 esiintymää), *saada* (51 esiintymää), *perustaa* (45 esiintymää), *tulla* (39 esiintymää), *toimia* (35 esiintymää), *kuulua* (34 esiintymää) ja *antaa* (26 esiintymää). Aineiston yleisin verbi on *olla*-verbi, joka onkin suomen kielen yleisin sana. Taajuussanaston yleisyysjärjestysluettelossa melko korkealla sijalla olivat myös verbit *voida* (sija 9) ja *saada* (sija 10). Erityisen korkealle ne näyttävät sijoittuneen tietosanakirja- (*voida* 7. sijalla) ja lehtitekstissä (*saada* 9. sijalla). (Saukkonen ym. 1979: 41.) Muut aineistossa yleiset verbit olivatkin taajuussanaston mukaan lähes kaikki hieman vähemmän yleisiä: *sijaita* on sijalla 574, *tarjota* sijalla 454, *perustaa* sijalla 277, *tulla* 16, *toimia* 187, *kuulua* 62 ja *antaa* 28 (Saukkonen ym. 1979: 41–42, 44, 46, 51, 49). Aineistoni yleisimpien verbien yleisyysjärjestys vaikuttaa lähes käänteiseltä taajuussanaston järjestykseen verrattuna. Uskon tämän johtuvan esittelytekstien ominaispiirteistä.

Yksi suurimmista Fintwolin luokista taulukossa 2 on #UNKNOWN, joka sisältää tuntemattomiksi luokitellut sanat. Tällaisia on yhteensä 1635 kappaletta ja niiden määrää aineistossa nostavat varsinkin tietyt erityismerkit, joita esittelytekstissä on paljon ja joita Fintwol ei tunnista⁴. Yleisimmät näistä merkeistä ovat prosenttimerkki (%), joka esiintyy 193 kertaa sekä neliökilometrin lyhenteet *km2* 72 kertaa ja *km²* 19 kertaa. Lisäksi teksteissä esiintyy pystyviiva | 70 kertaa, hakasulkeet [] yhteensä 66 kertaa ja lyhenne *fax* (31 kertaa). Muita tuntemattomiksi luokiteltuja sanoja on vähemmän. Varsinaisia kirjainsanoja tuntemattomiksi luokitelluista on vähemmistö ja ne ovat usein paikkakunnan nimiä (*Yläne*, *Ullava*, *Jämijärvi*) tai näistä johdettuja, paikkakuntalaisiin viittaavia nimiä. Osa näistä on usein jollakin tavalla epäsäännönmukaisia ilmaisuja, kuten esimerkiksi *piippoislainen* (vrt. *piippolalainen*). Tämä aiheuttaa ongelman A/N-adjektiivien luokassa, sillä lukuisat tämän luokan sanat jäävät tuntemattomiksi: #UNKNOWN-luokka sisältää yhteensä 29 A/N-luokkaan kuuluvaa sanaa.

⁴ Erityismerkit luetaan sanoiksi, mikäli niitä ei tunnisteta, sillä sana määritellään tietokoneelle tavallisesti merkkijoukkona, joka sijaitsee kahden välilyönnin tai välin ja välimerkin välissä.

Tuntemattomiksi sanoiksi luokiteltuja merkkejä käytetään runsaasti linkkilistoissa ja tilastoissa. Näistä erityisesti hakusulkeita ja pystyviivaa käytetään erottamaan linkkejä toisistaan linkkilistoissa. Juuri näin onkin tehty Rantsilan kunnan esittelysivulla:

- (6) Yleistiedot| Kunnalliset palvelut| Luonto ja matkailu| Yhteystiedot| Hakukartta| Yritystoiminta| ANNA PALAUTETTA JA TEE ALOITTEITA| TARJOUSPYYNTÖJÄ(5.1.2005)| The municipality of Rantsila| TONTTEJA EUROLLA| AJANKOHTAISTA KAAVOITUKSESTA(Päivitetty 22.9.2004)| Haku sivustolla| OSOITEKARTAT| RAKENNUSLUPAHAKEMUKSET (uutta)| KIINTEISTÖPÖRSSI (Uusi)| (Rantsila)

Yllä oleva Rantsilan verkkosivulta otettu esimerkki havainnollistaa hyvin myös toisen ongelman: Kun jokin erikoismerkki, jota Fintwol ei tunnista, tässä pystyviiva, kirjoitetaan virheellisesti kiinni toiseen sanaan, kokonaisuutta ei tulkita kahden eri merkin tai sanan yhdistelmäksi, vaan se jää kokonaan tuntemattomaksi. Näin ollen tuntemattomiksi sanoiksi määritellään esimerkistä 6 muun muassa yhdistelmä *Yleistiedot*, samoin kuin kaikki muutkin pystyviivan kanssa yhteen kirjoitetut sanat. Kun myös englanninkieliset sanat jäävät tunnistamattomiksi, luokitellaan esimerkistä tuntemattomiksi lähes kaikki sanat. Tällaiset tapaukset voivat aiheuttaa heittoa ohjelman tekemiin tilastoihin. Rantsilan esimerkki on aineistossani kuitenkin yksi ääripää. Adjektiivit olen tarkistanut tuntemattomien sanojen sanaluokasta, ja yllä kuvailemani ilmiön vaikutusta niistä tehtyihin laskelmiin käsittelen edellä, adjektiivien sanaluokan yhteydessä.

Myös konjunktiot ovat yleinen sanaluokka aineistossani. Niitä on yhteensä 1367 kappaletta, ja yleisin on konjunktio *ja*, joka esiintyy teksteissä 1048 kertaa. *Ja*-konjunktio onkin *olla*-verbin ohella yleisimpiä sanoja suomen kielessä. Se esiintyi taajuussanaston kaikissa lähdeteksteissä toiseksi yleisimpänä sanana. Esittelyteksteissä muita yleisiä konjunktioita ovat *sekä* (106 esiintymää), *tai* (47), *mutta* (38), *että* (30) ja *kuin* (25). Yleisimmät konjunktiot ovat siis lähes kaikki rinnastuskonjunktioita. Aineistoni yleisimmät konjunktiot esiintyvät kuitenkin taajuussanastoon verrattuna lähes päinvastaisessa järjestyksessä: *sekä* oli taajuussanastossa sijalla 35, *tai* sijalla 18, *mutta* sijalla 11, *että* sijalla 6 ja *kuin* sijalla 13 (Saukkonen ym. 1979: 41.)

Adverbeista yleisimmät ovat *myös* (124 esiintymää), *noin* (84), *vain* (26) ja *jo* (24). *Noin*-adverbin määrää nostaa myös sen lyhenne *n.*, jota käsittelen tarkemmin lyhenteiden (ABBR) yhteydessä. *Noin*-adverbien määrä on kuitenkin yhdessä lyhennemuotojen kanssa suurempi (yhteensä 127 kappaletta) kuin tämän luokan yleisimmäksi esiinty-

mäksi listatun adverbien *myös* määrä. Fintwol ei kuitenkaan huomioi lyhenteiksi määriteltyjä sanoja muiden sanaluokkien tilastoissa. Taajuussanastossa (Saukkonen ym. 1979: 41, 43) *myös* oli selvästi yleisempi adverbi kuin *noin*, sillä *myös* oli yleisyysjärjestysluettelossa sijalla 17 ja *noin* sijalla 130. Niistä *noin* esiintyi yleisimmin radioaineistossa ja *myös* lähinnä lehti- ja tietokirjallisuudessa.

Erikseen Fintwol laskee ad-adjektiivien (tai ad-adverbien) määrän (ad-adjektiiveista ks. Hakulinen ja Karlsson 1979: 84; Vilkuna 2000: 44). Tätä luokkaa merkitään Fintwolin laskelmissa lyhenteellä AD-A ja sen esiintymiä on 31 kappaletta. Niistä yleisimmät ovat *hyvin*, *varsin*, *erittäin* ja *paljon*. Luokka on kuitenkin melko pieni, ja yleisin ad-adjektiivi *hyvin* esiintyy aineistossa vain kuusi kertaa, *varsin* neljästi ja *erittäin* sekä *paljon* kumpikin kolme kertaa. Muut esiintymät ovat yksittäisiä.

Lyhenteitä (ABBR) tekstissä esiintyy melko runsaasti, 660 kappaletta, ja niistä selvästi yleisin on kilometrin lyhenne *km*. Se esiintyy yhteensä 228 kertaa, eli yli viisinkertaisen määrän muihin lyhenteisiin nähden (35 % kaikista lyhenteistä). Toisella sijalla oleva lyhenne *n*. esiintyy 43 kertaa. Korkealle sijalle pääsevät myös lyhenteet *oy*, *mm.*, *puh.*, *min* ja *v.*, jotka kaikki esiintyvät yli 20 kertaa. Näiden lyhenteiden määrää selittävät kunnan sijainnin ja muiden kaupunkien etäisyyksien kuvaukset, esimerkiksi: *Etäisyys maanteitse on Forssaan 36 km, Helsinkiin 130 km, Hämeenlinnaan 90 km, Loimaalle 30 km, Saloon 33km, Tampereelle 114 km ja Turkuun 57 km.* (Koski T1). Kosken tekstissä on samaa lyhennettä käytetty monta kertaa samassa virkkeessä, mikä on melko yleistä muuallakin esittelyteksteissä. Usein näissä teksteissä mainitaan myös matka-aika: *Kangasala 40 km 30 min* (Luopioinen). Esittelyteksteissä luetellaan usein myös kunnan yhteystiedot, kuten puhelinnumero (*puh.*). Vuoteen liittyvä lyhenne *v.* selittyy numerallien korkean määrän kautta, erityisesti, kun vuosiluvut ovat niissä korkealla sijalla.

Partisiipeista yleisempi on toinen partisiippi (PCP2), jonka esiintymiä löytyy 359 kappaletta ja eri perusmuotoja 155 kappaletta. Yleisimmin toisena partisiippina esiintyvät verbit *perustaa* (41 esiintymää), *olla* (20 esiintymää), *saada* (15 esiintymää) ja *päivittää* (11 esiintymää). Toisen partisiipin sanaluokkaan on laskettu vain sellaiset esiintymät, jotka eivät esiinny verbirakenteen osana. Esimerkki tällaisesta löytyy muun muassa Leivonmäen kunnan esittelytekstistä: *Erikoisuutenamme on äskettäin perustettu Leivonmäen kansallispuisto, joka sijaitsee Keski-Suomen etelä-osassa valtatie 4- varressa.* Tässä

tapauksessa partisiippi on lähinnä attribuuttina. Ensimmäisen partisiipin (PCP1) esiintymiä löytyy 175 ja perusmuotoja 92 kappaletta. Yleisimmin ensimmäisenä partisiippina esiintyvät verbit *sijaita* (14 esiintymää) ja *kehittyä* (yhdeksän esiintymää). Yhteensä partisiippeja on 534 kappaletta ja niiden osuus kaikista sanoista on 2,3 %.

Fintwol laskee myös agenttipartisiippien määrän ja sijoittaa ne luokkaan DV-MA (DV-lyhenne tulee sanoista Derived Verb, -ma on johdin). Tämän luokan sanat esiintyvät aineistossa 29 kertaa ja perusmuotoja niillä on 19 kappaletta. Yleisimmät esiintymät on muodostettu verbeistä *ympäröidä* (viisi esiintymää) ja *suunnitella* (kolme esiintymää).

Postpositioihin (PSP) ja prepositioihin (PP) kuuluvia sanoja esiintyy 193 kappaletta ja niistä yleisimmät ovat *yli* (38 esiintymää), *kautta* (20 esiintymää), *keskellä* (18), *varrella* (17) ja *ympäri* (13). PSP-sanaluokkaan kuuluu 112 esiintymää, ja tämän luokan sanoista yleisimmät ovat *lisäksi* (22), *kanssa* (15) ja *mukaan* (10).

Interjektioiksi luokiteltuja sanoja on 37 ja yleisin niistä on *tervetuloo*, joka esiintyy esittelyteksteissä 33 kertaa. Se esiintyy jokaisella kerralla eri kunnan sivulla, mutta samankaltaisessa tekstiyhteydessä. Useimmat esiintymät noudattavat tiettyä muotoa, kuten *Tervetuloa Alavieskaan!* (Alavieska), mutta erikoisempiakin versioita löytyy, kuten Muonion kunnan *Tervetuloa oivaltamaan!* Lisäksi interjektioihin on luokiteltu *no*, joka esiintyy kolme kertaa sekä *kot*, joka löytyy esittelyteksteistä kerran. *No*-tapausten kohdalla on kyse virheellisesti kirjoitetusta lyhenteestä nro: *Lähin valtatie, no 1 20 km* (Kisko). *Kot* puolestaan on peräisin Kuivaniemen kotisivuilla olevasta linkistä: *Kylien ja yhdistysten kot*. (Kuivaniemi). Kyse on *kot*-muotoon lyhennetystä substantiivista *kotisivu*.

4. ADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT

4.1. ESITTELYTEKSTEISSÄ ESIINTYVÄT ADJEKTIIVIT

Adjektiivit voidaan luokitella viiteen ryhmään: suhteellisiin, absoluuttisiin, yksilöiviin, suhteutus- ja proadjektiiveihin sekä taipumattomiin adjektiiveihin (ISK 2004: 597). Käsitellen näitä ryhmiä työssäni niiden koon mukaan alkaen kahdesta suurimmasta, suhteellisista ja absoluuttisista adjektiiveista, minkä jälkeen etenen käsittelyssäni ryhmien koon perusteella: yksilöivät adjektiivit, taipumattomat, suhteutus- ja proadjektiivit. Olen käsitellyt adjektiivien ominaisuuksia tarkemmin luvussa 2.3.

Aineistoni yleisimmät adjektiivit on lueteltu taulukossa 6. (Kattavampi lista aineistoni adjektiiveista liitteessä 4.)

Tyyppi	Lukumäärä	Osuus kaikista adjektiiveistä (%)
<i>hyvä</i>	80	4,37
<i>suuri</i>	70	3,83
<i>kaunis</i>	44	2,40
<i>uusi</i>	44	2,40
<i>yleinen</i>	43	2,35
<i>oma</i>	37	2,02
<i>pieni</i>	36	1,97
<i>lähin</i>	36	1,97
<i>monipuolinen</i>	32	1,75
<i>vanha</i>	27	1,48

Taulukko 6. Yleisimmät adjektiivit esittelyteksteissä.

Yleisimmistä adjektiiveista luonteeltaan suhteellisia on enemmistö taulukon adjektiiveista: *hyvä*, *suuri*, *kaunis*, *uusi* ja *yleinen*, eli viisi yleisintä adjektiivia, sekä lisäksi adjektiivit *pieni*, *monipuolinen* ja *vanha* ovat kaikki suhteellisia adjektiiveja. Adjektiivin *oma* olen lukenut absoluuttisiin adjektiiveihin ja *lähin*-adjektiivin yksilöiviin adjektiiveihin. Viimeksi mainittu adjektiivi onkin tässä joukossa ainoa joka edustaa muita kuin kahta suurinta adjektiiviryhmää. Kahdeksan kymmenestä taulukon adjektiivista on suhteellista ominaisuutta kuvaavia adjektiiveja.

4.2. SUHTEELLISIIN ADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT

Tässä luvussa tarkastelen eri adjektiiviryhmien yhteydessä esiintyviä kollokaatioita. Tarkastelen adjektiiveja ja niiden välittömässä tekstiyhteydessä esiintyviä kollokaatteja kussakin luvussa adjektiivien yleisyysjärjestyksessä. Tekstiyhteyttä ja kontekstia olen käsitellyt tarkemmin luvussa 2.2.

Suhteelliset adjektiivit kuvaavat tavallisesti jonkin entiteetin ulkoista hahmoa tai fyysistä ominaisuutta, suhteellista ikää, luonteenpiirrettä tai mielentilaa. Ne ovat asteikkollisia ja niistä voidaan muodostaa vertailumuodot. (ISK 2004: 597–598.) Käsitelen adjektiiviryhmiä tarkemmin luvussa 2.3.

Yleisimmät aineistossani esiintyvät suhteelliset adjektiivit on lueteltu taulukossa 7.

Suhteelliset adjektiivit	Sanaesiintymiä	Osuus adjektiiveista (%)	Positiivi	Komparatiivi	Superlatiivi
<i>hyvä</i>	80	4,37	70	1	9
<i>suuri</i>	70	3,83	26	4	40
<i>kaunis</i>	44	2,40	32	0	12
<i>uusi</i>	44	2,40	43	0	1
<i>yleinen</i>	43	2,35	43	0	0
<i>pieni</i>	36	1,97	29	2	5
<i>monipuolinen</i>	32	1,75	32	0	0
<i>vanha</i>	27	1,48	24	2	1

Taulukko 7. Yleisimmät suhteelliset adjektiivit esittelyteksteissä.

Suhteellisten adjektiivien kohdalla huomattavaa on, että osa niiden esiintymistä on superlatiivimuotoja, joita olen käsitellyt erikseen, yksilöivinä adjektiiveina luvussa 4.3. Yllä olevaan taulukkoon, joka sisältää aineistoni yleisimmät suhteelliset adjektiivit, on laskettu mukaan kaikkien adjektiivimuotojen määrä, eli laskelmat sisältävät myös superlatiivimuodot. Taulukossa on lisäksi kolme erittelysaraketta, jotka sisältävät adjektiivien positiivi-, komparatiivi- ja superlatiivimuotojen esiintymien määrät. Käsitelen superlatiivimuotoja tässä luvussa vain siten, että saan esille mahdolliset erot tai yhtäläisyydet niiden ja adjektiivien muiden muotojen tekstiyhteyksien välillä. Superlatiivimuotojen erottaminen adjektiivin muista muodoista voisi myös vinouttaa analyysin tuloksia.

Superlatiivimuodot muodostavat oman ryhmänsä (yksilöivät adjektiivit), mutta kuuluvat toisaalta kiinteästi yhteen saman adjektiivin positiivi- ja komparatiivimuotojen esiintymien kanssa, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Taulukkoa 7 tarkastelemalla voidaan suoraan havaita, että adjektiivit jakautuvat suunnilleen kahteen sen mukaan, onko niillä aineistoni teksteissä komparatiivi- ja superlatiivimuotoja: Adjektiiveista seitsemällä näitä muotoja on, mutta niistäkin adjektiiveilla *kaunis*, *uusi* ja *tärkeä* vain positiivi- ja superlatiivimuotoja. Lopuilla adjektiiveilla on vain positiivimuotoja. Komparatiivimuotoja esiintyy hyvin vähän ja superlatiivienkin määrä vaihtelee. Havaintoa tukevat luvun 3.3 lopussa esittämäni tulokset adjektiivien esiintymämuotojen määristä. Kolmella yleisimmällä suhteellisella adjektiivilla superlatiivimuotoisia esiintymiä on eniten. Erityistapaus on *suuri*-adjektiivin korkea superlatiivien määrä. Huomattavaa on myös, että mitä vähemmän suhteellisia adjektiiveja esiintyy, sitä useammin adjektiivilla on vain positiivimuotoja. Tämä pätee erityisesti taulukon ulkopuolelle jääneisiin adjektiiveihin *viihtyisä* (23 esiintymää), *vireä* ja *edullinen* (17 esiintymää), *vapaa* (16 esiintymää) ja *turvallinen* (15 esiintymää). Ainoa poikkeus on *tärkeä*, jolla on yhteensä 16 esiintymää, ja superlatiivimuotoja viisi kappaletta.

Aineistoni yleisin adjektiivi on *hyvä* ja sen esiintymiä löytyy aineistosta 80 kappaletta. Näistä positiivimuotoisia esiintymiä on 70 kappaletta ja superlatiivimuotoisia yhdeksän kappaletta. Tämän adjektiivin komparatiivimuotoja esiintyy aineistossa vain yksi.

Adjektiivin edeltävästä tekstiyhteydestä erottuu toistuvana kunnan nimi tai substantiivi *kunta*. Tällaisia esiintymiä löytyy 20 kappaletta.

- (7) *Pertunmaa* on **hyvien** etäisyyksien kunta, se kuuluu Itä-Suomen lääniin ja Etelä-Savon maakuntaan eli sijainti on Itä-Hämeen ja Etelä-Savon rajamailla. (Pertunmaa)

Pertunmaan kunnan esimerkissä (7) adjektiivin edellä esiintyy kunnan nimi, *Pertunmaa*. Tämä onkin yleinen tapa viitata kuntaan tässä adjektiiviryhmässä. Substantiivi *kunta* esiintyy adjektiivin edellä vain muutaman kerran. Kunnan nimi sen sijaan mainitaan *hyvä*-adjektiivin edellä yhteensä 15 kertaa, esimerkiksi Kustavin, Lestijärven ja Vehmaan esittelyteksteissä. Kun haku tehdään kuntien nimien perusteella, havaitaan, että adjektiiveista juuri *hyvä* selkeimmin kollokoi nimien kanssa. Muut adjektiivit toistuvat nimien yhteydessä enintään viisi kertaa, yleisimmin adjektiivit *viihtyisä* ja *vireä* (viisi esiin-

tymää molemmilla). Kuntien nimien kollokaateista yleisin on substantiivi *kunta*, joka esiintyy kunnan nimen jälkeisessä tekstiyhteydessä 184 kertaa. Pertunmaan esimerkissä (yllä) *kunta* esiintyy myös, mutta vasta adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä. Adjektiivin *hyvä* kanssa kuntien nimet (yhteensä 939 esiintymää) muodostavat nousevan kollokaation.

Hyvä-adjektiivin esiintymistä 11:ssä esiintyy osia, jotka yhdessä muodostavat tietynlaisen sanastollisen yhdistelmän: *kunta* / kunnan nimi + predikaatti + *hyvä*. Tällainen yhdistelmä on myös yllä olevassa Pertunmaan esimerkissä (7). Esimerkissä kunnan nimi on nominatiivissa, mutta nimet esiintyvät usein myös paikallissijoissa, kuten *Kustavista on hyvät lautta-yhteydet* (Kustavi). Virkkeiden kieliopillisista konstruktioista ei kuitenkaan näiden yhdistelmien puitteissa löydy mitään toistuvaa rakennetta. Useimmiten kyse on kuitenkin jonkinlaisesta omistussuhteesta, kuulumissuhteesta tai ominaisuudesta (ISK 2004: 1196–1197). Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuvat liikenneyhteyksiin liittyvät ilmaukset, kuten substantiivi *etäisyys* Pertunmaan tekstissä.

Adjektiivin edellä esiintyy myös ympäristöön ja maisemaan liittyvää sanastoa, kuten substantiivit *maalaismaisema*, *maaseutuasuminen*, *maaseutuympäristö*, *ympäristö* ja *miljöö* (yhteensä kuusi esiintymää). Näiden esiintymien kohdalla kannattaa tarkastelu kuitenkin ulottaa adjektiivin edeltävää tekstiyhteyttä pidemmälle, sillä yllä olevat substantiivit joko eivät juurikaan toistu aineistossani tai niiden tekstiyhteys ei tarjoa muuta leksikaalisesti tai kieliopillisesti vastaavaa toistoa kuin tässä.

- (8) Idyllinen kunta kauniine järvi- ja *maalaismaisemineen* ja **hyvine** paikallistason *palveluineen* tarjoaa *asumisen* mukavuutta ja asukkaille oivallisen elinympäristön. (Tuulos)
- (9) Meillä meren läheisyys, *maaseutuympäristö* ja **hyvät** *peruspalvelut* luovat elinvoimaisen pohjan nykyaikaiselle ja viihtyisälle *asumiselle*. (Askainen)

Tuuloksen (8) ja Askaisten (9) esimerkeissä toistuu maaseutumaiseen ympäristöön sekä palveluihin liittyvä sanasto. Erilaisten palveluiden mainitseminen on varsin yleistä näissä yhdistelmissä, joissa adjektiivia *hyvä* edeltää *maaseutuun* viittaavaa sanastoa, kuten yllä *maalaismaisema* ja *maaseutuympäristö*. Mielenkiintoisia yhtäläisyyksiä näistä esimerkkivirkkeistä löytyy useampia, sillä molemmissa esimerkeissä mainitaan vesistö jollakin tavalla: Tuuloksen tekstissä *järvi- ja maalaismaisema*, Askaisten kohdalla *meren läheisyys*. Vesistöjen mainitseminen liittyyneen lukijan houkuttelemiseen, sillä ne ovat

kunnan kannalta arvokkaita ominaisuuksia. Asunnot vesistöjen rannoilla ovat haluttuja ja pienissä kunnissa niiden voi ajatella olevan helpommin saatavilla kuin kaupungeissa.

Esimerkeissä puhutaan myös asumisesta tai elinympäristöstä ja mainostetaan sen onnistuneisuutta kunnassa. Taustalla saattaa elää pyrkimys vastata epäilykseen siitä, voisiko suuremmista kaupungeista syrjässä sijaitseva kunta tarjota asukkailleen tärkeitä palvelut, kuten terveydenhuollon. Kuntien teksteissä tällaisten epäilysten hälventäminen vaikuttaa olevan melko yleistä, vaikka sitä ei tavallisesti aivan suoraan ilmaistakaan. Yhdistelmä *maaseutu ympäristö + hyvä + palvelu* esiintyy myös Längelmäen ja Isojoen teksteissä. Samaan tapaan kuin esimerkeissä yllä, näissä teksteissä mainitaan *ympäröivät luonnonarvot – – – maaseutu asumista ja hyviä palveluita arvostavalle* (Längelmäki) ja *jokilaaksot ja kumpuilevat kangasmaastot – – – hyvät puitteet harrastuksille* (Isojoki).

Yllä olevien esimerkkien yhteydessä adjektiivin jäljessä esiintyy substantiivi *palvelu*, joka on yleinen adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä (kahdeksan esiintymää *hyvä*-adjektiivin tekstiyhteydessä, neljä esiintymää sen ulkopuolella). Adjektiivin yhteydessä mainitaan kolmesti *palvelut* (joka esiintyy koko aineistossa 96 kertaa), kolmesti *peruspalvelut* (joita aineistossa on yhteensä 26) ja kaksi kertaa *palveluvarustus* (joita aineistossa on neljä). Toisin kuin aiemmat tässä luvussa käsittelemäni kollokatiiviset ilmaukset, *palvelu* kuitenkin esiintyy esittelyteksteissä myös yhdyssanojen osana yli 200 kertaa, joten sen ja *hyvä*-adjektiivin välisessä suhteessa on kyse nousevasta kollokaatiosta, jossa adjektiivi on harvinaisempi kuin kollokaatti. Mikäli tarkastellaan vain tiettyä yhdyssanaa, kuten substantiivina *palveluvarustus*, on sen kohdalla kyse laskevasta kollokaatiosta, jossa kollokaatti on harvinaisempi kuin adjektiivi.

- (10) Valtuuston tahdon mukaisesti Viljakkala on viihtyisä asuinkunta, jossa on **hyvät palvelut**.
(Viljakkala)

Viljakkalan esimerkissä (10) substantiivi *palvelu* esiintyy heti adjektiivin jälkeen. Esimerkissä on kyse pääsanan ja määritteen suhteesta, mutta aina adjektiivin ja *palvelu*-substantiivin suhde ei aina ole yhtä selkeä. Esimerkiksi Längelmäen tekstissä kunta on paikka *hyviä palveluja arvostavalle*. Viljakkalan esimerkissä merkillepantavaa on lisäksi se, kuinka samassa virkkeessä todetaan, ja liitetään yhteen, kaksi erillistä seikkaa: kunnan viihtyisyys ja hyvät palvelut. Kunnille vaikuttaa olevan tärkeää todistaa näiden ominaisuuksien rinnakkainen olemassaolo.

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuu useasti substantiivi *yhteys*, joka esiintyy *hyvä*-adjektiivin yhteydessä 16 kertaa joko sellaisenaan tai yhdyssanan perusosana.

- (11) Nykyisin Enonkoski on noin 1739 (tilanne 31.7.2004) [!] asukkaan pieni, mutta elinvoimainen kunta, joka tarjoaa *hyvät peruspalvelut*, **hyvät liikenneyhteydet** (mm. Savonlinnan lentokenttä on aivan läheisyydessä) sekä ennen kaikkea ainutlaatuisen kauniin ympäristön elää ja asua. (Enonkoski)
- (12) Kunta tarjoaakin asukkailleen ja matkailijoille viihtyisän ja rauhallisen asuin- ja levähdyspaikan **hyvien liikenneyhteyksien** keskellä. (Kyyjärvi)

Enonkosken (11) ja Kyyjärven (12) esimerkeissä adjektiivin pääsana on substantiivi *liikenneyhteydet*. Molemmista esimerkeistä voidaan löytää tietyt toistuvat osat, jotka näytävän muodostavan yhdistelmän: *kunta* / *kunnan nimi* + predikaatti + *hyvä* (adjektiivi) + (*liikenne*)*yhteydet*. Enonkosken esimerkissä (11) tämä toteutuu melko suoraan, vaikka adjektiivi pääsanoineen onkin sivulauseessa. Kyyjärven esimerkissä substantiivi *kunta* on melko etäällä adjektiivista, mutta kuitenkin löydettävissä adjektiivin tekstiyhteyden ulkopuolelta. Kyyjärven esimerkissä adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy myös kokonaisuus *hyvien liikenneyhteyksien keskellä*. Lähes samanlainen kokonaisuus *hyvien yhteyksien päässä* esiintyy Velkuan ja Siikajoen esittelyteksteissä. Lisäksi molemmista esimerkeistä on löydettävissä samanlaista asumis- ja matkailumahdollisuuksiensa esittelyä kuin aiemmissa Tuuloksen (8) ja Askaisten (9) esimerkeissä: Esimerkiksi Enonkosken tekstissä mainitaan *ainutlaatuisen kaunis ympäristö elää ja asua*.

Velkuan ja Pukkilan esimerkeissä havainnollistuvat muut aineistossani yleiset, yhteyksiä kuvaavat sananmuodot. Muoto *yhteydet* esiintyy aineistossani 29 kertaa, *hyvä*-adjektiivin kanssa viisi kertaa, *liikenneyhteydet* esiintyy yhteensä 10 kertaa ja näistä kuudesti *hyvä*-adjektiivin kanssa. *Kulkuyhteydet* esiintyy seitsemän kertaa, ja kahdesti adjektiivin yhteydessä. Lisäksi *hyvä*-adjektiivin yhteydestä löytyvät substantiivit *lauttayhteydet*, *tietoliikenneyhteydet* ja *kuljetusyhteydet*. Kollokaateista *yhteys* esiintyy *hyvä*-adjektiivin kanssa lähes identtisissä yhteyksissä, joko ilmauksessa *hyvien yhteyksien päässä* (Velkua ja Siikajoki) tai *hyvät yhteydet* (Eckerö, Pylkönmäki ja Taivassalo). Mouhijärven tekstissä esiintyy samankaltainen ilmaus *nopeiden yhteyksien päässä*. Substantiivi *yhteys* esiintyy kuitenkin useimmiten sanaparissa *hallinnolliset yhteydet* (kuusi esiintymää). Adjektiivin kanssa useimmin esiintyy kollokaatti *liikenneyhteydet* ja vain kahdessa tapauksessa kymmenestä substantiivin edellä tai jäljessä ei ole lainkaan adjektiivia. Kuudessa tapauksessa adjektiivi on *hyvä* ja kahdessa jäljelle jäävässä *mainio* tai *tärkeä*.

Myös Perussanakirjassa käytetään substantiivin kohdalla esimerkkiä *Hyvien liikenneyhteyksien päässä sijaitseva kesäasunto*, joka sisältää aineistossani toistuvan adjektiivin ja adverbien *päässä* (PS, s.v. *liikenneyhteys*). Kyseessä ovat laskevat kollokaatiot.

Hyvä-adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuvat myös *hyvät mahdollisuudet* (kuusi kertaa, *hyvä tilaisuus* kerran), *hyvät puitteet* (kolme kertaa) ja *hyvä paikka elää* (kaksi kertaa, *hyviä asumisen paikkoja* kerran). Näissä ilmauksissa on kaikissa kyse jonkinlaisesta hyödystä, jota kunta tarjoaa asukkailleen ja kävijöilleen.

(13) Oripäänkankaan harjualue antaa **hyvät mahdollisuudet** ulkoiluun ja retkeilyyn. (Oripää)

Hyvä-adjektiivin lisäksi samanlaisessa yhteydessä *mahdollisuus*-substantiivin edellä esiintyvät adjektiivit *upea*, *monipuolinen*, *erinomainen*, *oivallinen* ja *logistinen*. Useimmiten substantiivia vielä seuraa jokin muu substantiivi, kuten *mahdollisuudet harrastaa / ulkoiluun / metsästämiseen*. Useimmat näistä liittyvät johonkin vapaa-ajan toimintaan.

Myös substantiivin *puitteet*, joka esiintyy aineistossa yhteensä kahdeksan kertaa, edellä esiintyy lähes kaikilla kerroilla jokin adjektiivi. Yleisin niistä on juuri *hyvä*, mutta myös muut ovat sävyiltään varsin positiivisia, kuten *mahtavat*, *erinomaiset* ja *ihanteelliset*. Substantiivi esiintyy jokaisella kerralla samassa muodossa, nominatiivin monikossa. *Mahdollisuus*-substantiiviin nähden sen jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy hieman enemmän kunnallisiin palveluihin liittyvää sanastoa, kuten *perusopetus*. Tämä näkyy esimerkiksi Ullavan esittelytekstissä, jossa puhutaan päivähoiton puitteista: *Päiväkodit ja perhepäivähoitopaikat antavat hyvät puitteet päivähoidolle*. (Ullava). Esimerkissä näkyvä allatiivimuoto toistuu substantiivin yhteydessä neljästi.

Kun kaikkia *hyvä*-adjektiivin esiintymiä tarkastellaan yhdessä (myös superlatiivit), ei kaikkien adjektiivin yhteydestä löytyviin kollokaatteihin, toistuvaan tekstiainekseen tai näiden määriin juuri tule muutoksia. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta superlatiivimuotoisten esiintymien yhteydessä ei ole yhtään esimerkkiä niistä kollokaateista, jotka toistuvat tämän adjektiivin muiden muotojen yhteydessä. Poikkeus on Pertunmaan tekstissä, jossa substantiivi *vaihtoehto* esiintyy kahdesti. Ensimmäinen esiintymä on: – – – *bussiliikenne on myöskin hyvä vaihtoehto jos matkustamiseen varaa hieman aikaa*. (Pertunmaa) Sekä toinen: *Juna on paras vaihtoehto, jos matkustat usein Kouvolaan, Kotkaan, Kuopioon* – – – (Pertunmaa). Molemmissa esiintymissä on kyse matkustamisesta

ja toisessa adjektiivin on superlatiivimuotoinen. Toistuvaa sanastoa ovat adjektiivin ja *vaihtoehto*-substantiivin lisäksi konjunktio *jos* sekä matkustamiseen viittaava sanasto.

Suuri-adjektiivin on aineistoni toiseksi yleisin adjektiivin ja sen esiintymistä varsin suuri osa on superlatiivimuotoja. *Hyvä*-adjektiivien esiintymiin verrattuna ero on merkittävä: *suuri*-adjektiivin positiivimuotoja on 26, komparatiivimuotoja neljä ja superlatiiveja 40 kappaletta kaikista esiintymistä. (*Hyvän* kohdalla luvut olivat 70, 1 ja 9.)

Adjektiivin edeltävästä tekstiyhteydestä löytyy yhdistelmä *voidaan tarjota*, joka esiintyy kahdesti: *kaikkia peruspalveluja voidaan tarjota suuremmallekin väestömäärälle* (Savukoski) ja *kuntalaisille voidaan tarjota hyvätasoiset koulutus- ja muut palvelut ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet, viihtyisä ja puhdas asuinympäristö sekä mahdollisimman monipuoliset työssäkäyntimahdollisuudet*. (Luopioinen). Molemmissa esimerkeissä mainitaan palvelut, Savukosken tekstissä yhdyssanassa *peruspalvelut* ja Luopioisten tekstissä substantiivi *palvelut*. *Palvelu* onkin hyvin yleinen substantiivi aineistossani, sillä se esiintyy aineistossa 97 kertaa ja yhdyssanan perusosana 60 kertaa. Näiden kahden tekstin lisäksi yhdistelmä *voidaan tarjota* ei esiinny muissa teksteissä. Sen kanssa rinnasteisina toimivat ilmaukset *on tarjota* (Kihniön ja Kustavin tekstit) sekä kahdesti esiintyvä *voi/voimme tarjota* (Korppoo, Liljendal). Kahdesti samassa merkityksessä esiintyy ilmaus *voidaan/on voitu järjestää* (Lestijärvi, Sammatti).

Suuri-adjektiivin edellä esiintyy myös useita muita adjektiiveja. Toistuvia näiden joukossa ei ollut, mutta yhteensä niitä löytyy seitsemän: *huomattava, pieni, läheinen, suhteellinen, kaunis* ja *kova*. Lapinjärven kunnan tekstissä kahta adjektiivia edeltää vielä ad-adjektiivin: *niin kauniita suuria metsäalueita*. (Lapinjärvi).

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä löytyy toistuvaa sanastoa, kuten substantiivi *osa*, ja juuri yksittäisten sanojen esiintymät ovatkin yleisempiä kuin adjektiivin edellä.

- (14) Ennen toista maailman- sotaa [!] Värsilässä oli noin 6 500 asukasta ja Värsilä-yhtiön rautatehdas työllisti lähes 1 000 ihmistä. Alueluovutuksissa kuntakeskus, rautatehdas ja **suuri osa kunnan** maa-alueesta jäi nykyisen Venäjän puolelle. (Värsilä)

Substantiivi *osa* esiintyy aineistossani 32 kertaa ja *suuri*-adjektiivin jäljessä neljä kertaa. Yhdistelmään liittyy lisäksi kaikissa esiintymissä genetiivimuotoinen substantiivi, joka kahdessa tapauksessa neljästä on *kunnan*. Substantiivin *osa* yhteydessä esiintyvät myös

adjektiivit *kiinteä*, *merkittävä* ja *huomattava*, joita käytetään samantapaisesti kuin adjektiivia *suuri*. Substantiivi *osa* muodostaa adjektiivin kanssa laskevan kollokaation.

Varsin yleinen *suuri*-adjektiivin jäljessä toistuva ilmaus on substantiivi *kunta* tai kunnan nimi, jotka toistuvat yhteensä 13 kertaa.

- (15) Olemme viehättävä pieni kunta, mutta voimme tarjota **suuren** *kunnan* edut asemamme ja intensiivisen yhteistyömme avulla. (Liljendal)

Liljendalin esimerkissä (15) pääsanana on substantiivi *kunnan*. Se esiintyy *suuri*-adjektiivin jäljessä seitsemän kertaa, minkä lisäksi adjektiivia seuraa jokin kunnan nimi neljässä tapauksessa (*Mietoinen*, *Oripää*, *Rääkkylä* ja *Kesälahti*). Lisäksi adjektiivin jäljessä esiintyy substantiivi *paikkakunta*. *Kunta* on aineistoni yleisin substantiivi, jonka esiintymiä on yhteensä 628 (ks. luku 3.3). Toistuvia adjektiiveja sen tekstiyhteydestä löytyy kuitenkin melko vähän, vaikka *kunta* esiintyykin lähes kaikkien adjektiiviryhmien yhteydessä. *Suuri* ja *kunta* muodostavat nousevan kollokaation.

Kun *suuri*-adjektiivin esiintymiä tarkastellaan superlatiivimuotojen kanssa, löytyy niiden tekstiyhteyksistä muitakin yhtäläisyyksiä kuin yllä käsittelemäni: Adjektiivin edellä esiintyy 12 kertaa maantieteellistä aluetta kuvaava genetiivimuotoinen propri. Tällaisia ovat esimerkiksi *Suomen* ja *Euroopan*. Muutakin toistoa esiintyy, josta erityisen merkittäviä ovat numerotiedot, kuten vuosiluvut sekä pinta-alaa kuvaavat neliökilometrimäärät, joita esiintyy adjektiivin edellä 15 kertaa. Numeroesiintymiä on myös positiivimuotojen edellä, mutta suurin osa niistä (12 kappaletta) esiintyy juuri superlatiivien yhteydestä. Lisäksi esiintyy kolmesti yhdistelmä *kunnassa toimivat suurimmat työnantajat*.

Suuri-adjektiivin jälkeisestä tekstiyhteydestä löytyy jonkin verran sellaista toistuvaa sanastoa, joka esiintyy pelkästään superlatiivien yhteydessä, kuten substantiivit *työnantaja* tai *työllistäjä*, joiden esiintymiä on yhteensä 11. Lisäksi substantiivi *väestö* toistuu neljä kertaa, ja sen yhteydessä *suuri*-adjektiivin esiintymistä kaksi on superlatiivimuotoisia ja kaksi komparatiivimuotoisia. Superlatiiveista molemmat ovat kuitenkin muodossa *suurimmillaan*, joten ne voidaan tulkita paikallissijaisiksi (adessiivi) tavan adverbeiksi (ISK 2004: 1201). Fintwol lukee nämä esiintymät adjektiiveihin. Substantiivi *osa* toistuu kuusi kertaa kaikkien *suuri*-adjektiivin esiintymien yhteydessä, mutta superlatiivien yhteydessä esiintymät ovat taipuneita, kuten *suurimmaksi osaksi*, ja niitä on vain pari. Pe-

rusmuodossa *osa* esiintyy vain positiivimuotoisten adjektiivin esiintymien jälkeisessä tekstiyhteydessä (neljä kertaa). Samoin *suuri*-adjektiivin positiivimuotojen yhteydessä mainitaan *joki* ja *järvi* kerran, kun taas superlatiivimuotojen yhteydessä erilaiset vesistöjen nimitykset toistuvat 10 kertaa. Vesistöjen nimitysten kohdalla adjektiivin muut muodot siis tukevat superlatiivien esiintymiä, mutta substantiivin *osa* kohdalla tilanne on päinvastainen. Substantiivin *kunta* tai kunnan nimen kohdalla tilanne on sama kuin substantiivilla *osa*: lähes kaikki kunnan nimitykset (13 kappaletta) esiintyvät positiivitai komparatiivimuotojen yhteydessä (esiintymiä on yhteensä 16).

Adjektiivi *kaunis* esiintyy aineistossani yhteensä 44 kertaa ja on aineistoni kolmanneksi yleisin adjektiivi. Sillä on positiivimuotojen lisäksi 12 superlatiivimuotoa, mutta ei komparatiiveja. Adjektiivin edeltävästä tekstiyhteydestä on melko vaikea erottaa toistuvaa sanastoa. Selkeä yhtäläisyys on jokin toinen adjektiivi (10 kertaa) adjektiivin *kaunis* edellä. Ainoa toistuva on *ainutlaatuinen*. Esimerkki on Puumalan tekstistä.

- (16) *Ainutlaatuisen kaunis luonto* ja puhdas *ympäristö*, monipuoliset palvelut ja iloiset ihmiset ovat ne tekijät, joiden vuoksi Puumalaan kannattaa tulla asumaan tai vaikkapa vain käymään. (Puumala)

Esimerkissä 16 adjektiivia *kaunis* määrittää toinen adjektiivi *ainutlaatuinen*. Puumalan esimerkissä näkyy myös adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuva luontoon liittyvä sanasto. Tässä esimerkissä adjektiivin pääsanana on substantiivi *luonto*, joka toistuu adjektiivin yhteydessä yhteensä viisi kertaa. Lisäksi Puumalan esimerkistä löytyy substantiivi *ympäristö*, joka esiintyy myös Enonkosken kunnan tekstissä. Puumalan tekstissä substantiivi tosin jää tarkasteluvälin ulkopuolelle. Substantiivi *luonto* esiintyy aineistossani 58 kertaa ja sen yhteydessä esiintyy adjektiivi 53 kertaa. Niistä yleisimmät ovat *puhdas* ja *kaunis* (seitsemän esiintymää). Kollokaatiosuhde on siis nouseva. Myös *kaunis*-adjektiivin jäljessä esiintyy yhdeksän kertaa jokin toinen adjektiivi, mutta näidenkin joukossa on vain yksi toistuva adjektiivi, *kalaisa* (kaksi esiintymää).

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy tämän adjektiivin kohdalla myös muuta ympäristöön liittyvää sanastoa, kuten *maisema* (kahdeksan tapausta), sekä kerran *miljö* ja *seutu*. Näistä *maisema* esiintyy seuraavassa, Suomenniemen esimerkissä.

- (17) Omaleimainen ja viehättävä eteläkarjalainen kunta tarjoaa runsaasti **kauniita maisemia**, saasteetonta luontoa laajoine vesistöineen, monenlaiset harrastusmahdollisuudet ja hyvät peruspalvelut. (Suomenniemi)

Suomenniemen esimerkissä (17) on kyse kunnan tarjoamista eduista, joita kauniit maisemat ovat vain yksi osa. Lisäksi mainitaan *harrastusmahdollisuudet* ja *peruspalvelut*. Tässä virkkeessä adjektiiveja on myös käytetty erittäin runsaasti, sillä niitä on 18 sanan virkkeessä yhteensä kahdeksan kappaletta, eli lähes puolet. Substantiivin *maisema* lisäksi *kaunis*-adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy runsaasti vesistöön viittavaa sanastoa: *järvimaisema* esiintyy kolme kertaa ja sen lisäksi kerran substantiivit *jokivarvimaisemat*, *järviluonto* ja *rannikko*. Järvien nimiä esiintyy kaksi. Substantiivi *maisema* esiintyy aineistossani yhteensä 26 kertaa, ja sitä edeltää *kaunis*-adjektiivin lisäksi muita samamerkityksisiä adjektiiveja, kuten *upea*. Sen edeltävässä tekstiyhteydessä esiintyy myös erilaisia A/N-luokan adjektiiveja, kuten *tyypillistä savukoskelaista maisemaa* (Savukoski). *Maisema* muodostaa siis adjektiivin kanssa laskevan kollokaation, jossa adjektiivi on yleisempi kuin kollokaatti.

Adjektiivin jälkeen esiintyy myös substantiivi *kirkko* (kolme esiintymää) yhdyssanan perusosana. Esiintymät ovat seuraavanlaiset: *Kaunis kivikirkko* (Pomarkku), *kaunis, puinen ristikirkko* (Kivijärvi) ja *Piippolan kaunis puukirkko* (Piippola). Jokaisessa esiintymässä mainitaan myös kirkon rakentamisvuosi. Kirkkojen ikää ei kuitenkaan kommentoida, vaikka ne selvästi ovat vanhoja. Substantiivi *kirkko* esiintyy aineistossani 18 kertaa, *puukirkko* viisi kertaa. Muut esiintymät, joita on seitsemän, ovat yksittäisiä. Adjektiivin *kaunis* ja substantiivien kollokaatiosuhteet ovat siis laskevia kollokaatioita.

Adjektiivin *kaunis* yhteydessä on havaittavissa myös kolligatiivinen suhde komitatiivin kanssa. Komitatiivissa esiintyvistä adjektiiveista toistuvia ovat vain *kaunis* (kolme esiintymää) ja *laaja* (kaksi esiintymää). Seuraava esimerkki on Kannonkosken tekstistä:

(18) Tunnusomaista Kannonkoskelle on puhdas luonto kauniine järvimaisemineen. (Kannonkoski)

Esimerkissä 18 *kaunis*-adjektiivin pääsanana esiintyy substantiivi *järvimaisema* ja sama yhdistelmä toistuu myös Tuuloksen tekstissä. Komitatiivin pääsanana toistuvat aineistossani hyvin usein myös erilaiset viittaukset vesistöihin, kuten substantiivit *koski*, *järvi* ja *lampi*. Komitatiivilla ilmaistaan tavallisesti kokonaisuuden osaa, sosiaalista suhdetta tai hallintasuhdetta (ISK 2004: 1212). Näistä Kannonkosken esimerkissä on selvästi kyse ensiksi mainitusta. Mielenkiintoista komitatiiviesiintymien kohdalla on, että aineistossani kaikki komitatiivissa esiintyvät adjektiivit ovat juuri suhteellisia adjektiiveja.

Kaunis-adjektiivin superlatiivimuotojen (12 esiintymää) tarkasteleminen ei juurikaan tuo vahvistusta adjektiivin muiden muotojen yhteydessä esiintyville toistuville ilmauksille. Sen sijaan superlatiivimuotojen yhteydessä esiintyy omanlaisiaan toistuvia ilmauksia. Selkein yhtäläisyys on, kuten *suuri*-adjektiivinkin yhteydessä, että *kaunis*-adjektiivin superlatiivimuotojen edellä esiintyy viisi kertaa genetiivimuotoinen maantieteellistä aluetta kuvaava *propri*. Tässä adjektiiviryhmässä tosin myös yhden positiivimuodon esiintymän edeltä löytyy samanlainen *propri*.

Adjektiivi *uusi* esiintyy aineistossani 43 kertaa ja on aineistoni 4. yleisin adjektiivi. Sen muodoista suurin osa on positiiveja, joiden lisäksi esiintyy vain yksi superlatiivimuoto. Adjektiivin edeltävässä tekstiyhteydessä esiintyy yksi toistuva ilmaus, substantiivi *kunta* tai kunnan nimi, joiden esiintymiä on yhteensä yhdeksän. Tekstiyhteyden ulkopuolella, mutta samassa virkkeessä adjektiivin kanssa, niitä on kuitenkin 15 kappaletta.

- (19) Kesälahti tekee lujasti työtä hankkiakseen *kuntaan uusia asukkaita*, lisätäkseen työpaikkoja ja lisätäkseen kunnan tunnettavuutta. (Kesälahti)

Kesälahden esittelytekstistä olevassa esimerkissä (19) adjektiivin *uusi* edellä esiintyy substantiivi *kunta*. Samassa esimerkissä adjektiivin jäljessä esiintyy substantiivi *asukas*, joka on toistuva tämän adjektiivin yhteydessä (neljä esiintymää). *Asukas* esiintyy aineistossani yhteensä 92 kertaa ja kuuluu yleisimpiin nomineihin, kuten substantiivi *kunta*. (ks. luku 3.3.). Substantiivin *asukas* yhteydessä esiintyy yleisimmin jokin numerotieto, kuten kunnan asukasluku tai vuosiluku (65 esiintymää). *Uusi*-adjektiivin kanssa substantiivi *asukas* muodostaa laskevan kollokaation, kuten myös substantiivi *kunta*.

Uusi-adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuvat myös viittaukset kunnan verkkosivuihin yhteensä neljä kertaa. Alla oleva esimerkki on Längelmäen tekstistä.

- (20) Längelmäen **uudet** *www-sivut* (näinä) avattiin. (Längelmäki)

Längelmäen esimerkissä (20) adjektiivin jälkeen toistuu yhdyssana *www-sivut*. Tämä substantiivi esiintyy esittelyteksteissä saman adjektiivin yhteydessä kahdesti, toinen esiintymä löytyy Mietoisten kunnan tekstistä. Yhteistä verkkosivuihin viittaavalla sanastolla tämän adjektiivin yhteydessä on myös se, että adjektiivin edeltävässä tekstiyhteydessä mainitaan jokaisella kerralla kunnan nimi, kaksi kertaa myös substantiivi *kunta*. Längelmäen tekstissä esiintyvän substantiivin *www-sivut* lisäksi teksteissä esiintyvät

substantiivit *matkailusivusto* (Kihniö) ja *kotisivut* (Leivonmäki). Esiintymistä kolme on otsikkomaisia ja vain yksi on tavallinen virke. Substantiivi *sivu* viittaa Internet-sivuihin kaikilla esiintymäkerroillaan, joita on 38 kappaletta. Yhdyssanoista *kotisivu* on yleisin ja esiintyy aineistossa 16 kertaa, *www-sivut* kolmesti. Muut yhdyssanat ovat yksittäisiä. Internetiin viittaava sanasto esiintyy aineistossani yleensä joko yhteydessä *Takaisin sivun alkuun* (12 esiintymää) tai kunnan nimen jäljessä, kuten Längelmäen esimerkissä.

Adjektiivin yhteydessä nousee esille myös uuden rinnastaminen vanhaan tai perinteiseen kunnassa. Vertailuissa uutta ja perinteistä yleensä nivotaan yhteen, kuten alla:

- (21) Luonnon omat tuotteet kuten kalat, ravut, riista, sienet ja marjat antavat erityisen lisän sammatilaiseen ruoka-ainevalikoimaan. Työtehoseuran Lönnrot Opisto huolehtii puolestaan alan perinteiden sekä **uusimpien tietojen ja taitojen** välittämisestä alueelle. (Sammatti)

Sammatin esimerkissä (21) adjektiivin tekstiyhteydessä liittyvät yhteen substantiivi *perinne* sekä kliseinen ilmaus *tiedot ja taidot*. Adjektiivi *uusi* määrittää tässä tapauksessa ilmausta *tiedot ja taidot*. Esimerkkivirkkeessä *perinteet* ja *uudet tiedot ja taidot* rinnastuvat, sillä molemmat ovat substantiivin *välittäminen* etumääritteinä. Vastaavasti vanha ja uusi rinnastuvat Yläneen tekstissä, jossa mainostetaan kunnan ”uutta historiateosta”.

Aineistossani esiintyy yhteensä 43 kertaa adjektiivi *yleinen*, jolla on vain positiivimuotoja. Aineistossani sitä käytetäänkin usein substantiivimaisesti ja se esiintyy myös hyvin samanlaisissa tekstiyhteyksissä. Partitiivissa *yleinen* esiintyy 16 kertaa, tyypillisesti linkkilistoissa, otsikoissa tai luetteloissa. Alla olevassa esimerkissä se on linkkinä.

- (22) **Yleistä** Tapahtumat Yritykset Yhdistykset VPK Tieopaskartta (Kodisjoki)

Kodisjoen esimerkki (22) on peräisin kunnan esittelysivun alareunasta. Samalla sivulla on myös toinen linkkilista, joka sijaitsee sivun yläreunassa, ja jolle esimerkin linkkilista on alisteinen. Linkkinä *Yleistä* viittaa johonkin toiseen paikkaan saman kunnan sivustolla. Kodisjoen tekstissä linkki todennäköisesti viittaa samalla tavalla otsikoituun tekstiin muualla kunnan sivustolla, koska linkin ja otsikon yhdistäminen on yleinen käytäntö www-sivuilla. Muualla esittelyteksteissä adjektiivi esiintyy esittelysivun otsikoissa: *Yleistä Nauvosta* (Nauvo) sekä *Yleistä* (Tarvasjoki). Samanlaisia otsikoita esiintyy useampia, esimerkiksi Taivassalon ja Vampulan teksteissä ja niitä onkin adjektiivien partitiivimuotoisista esiintymistä enemmistö, 14 kappaletta. Näissä teksteissä adjektiivi on

lähinnä predikatiivinen, merkityksessä [Linkin takana on] *Yleistä* [tietoa kunnastamme/] *Nauvosta*. Tämän voi myös tulkita adjektiivin substantiiviseksi käytöksi.

Partitiivimuotoisen adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy usein myös kunnan nimi (11 tapausta). Näistä osa liittyy sellaisiin otsikoihin kuin yllä oleva Nauvon otsikko, mutta myös muualla kyse on otsikoista, kuten Kurun tekstissä: *YLEISTÄ Kuru on vuosisatoja vanhaa asutusseutua, itse Kurun kunta on perustettu vuonna 1867.* (Kuru). Tässä esimerkissä otsikko sisältää pelkän adjektiivin ja muu teksti on otsikon jälkeen alkavaa virkettä esittelytekstissä. Jos nämä propriit lasketaan yhdeksi ryhmäksi, on niiden ja adjektiivin kohdalla kyse nousevasta kollokaatiosta, kun propreja kaikkiaan on 939.

Otsikoiden ja linkkien lisäksi *yleinen* esiintyy tekstin seassa. Esiintymät ovat kuitenkin silloinkin osia luetteloista tai muuten luettelomaisia, ja *yleinen* käyttäytyy näissä tapauksissa lähinnä absoluuttisten adjektiivien tavoin. Näin on myös Pukkilan esimerkissä:

- (23) *Kiinteistöveroprosentit* ovat: **yleinen** 0,50, *vakituiset* asuinrakennukset 0,25 ja vapaa-ajan rakennukset 0,75. (Pukkila)

Esimerkissä 23 *yleinen* liittyy kunnan veroprosentin määrittelyyn. Tässä esimerkissä sen perästä voidaan ajatella puuttuvan pääsanana, joka mainitaan esimerkin alussa: *yleinen* Ø [kiinteistöveroprosentti]. Tämän adjektiivin yhteydessä esiintyy usein jokin numero, kuten Pukkilankin esimerkissä. Samoin luetteloissa toistuu usein jokin symboli, luetteloviiva tai muu vastaava erikoismerkki. Tällaisia esiintymiä on adjektiivin edellä 15 kertaa ja sen jäljessä 20 kertaa. Nominatiivimuotoisena *yleinen* esiintyy lähes aina tällaisessa yhteydessä: Sillä on teksteissä yhteensä 19 esiintymää, joista 18 kohdalla se esiintyy kunnan veroprosenttien kuvauksissa. Näissä tapauksissa on usein mainittu myös substantiivi *veroprosentti* tavallisesti yhdyssanan osana. Myös adjektiivi *vakituinen* toistuu listoissa kuusi kertaa, esimerkiksi *Vakituisten asuinrakennusten kiinteistövero 0,35 %* (Luopioinen). Numerot ja veroprosenttiin viittaavat substantiivit toistuvat monessa tapauksessa adjektiivin edellä ja jäljessä, koska kyse on luettelosta, jonka eri kohdat ovat samankaltaisia. Tämä havainnollistuu Ypäjän tekstissä:

- (24) *Tuloveroprosentti* 18,00
yleinen *kiinteistöveroprosentti* 0,50
 vakituisen asunnon kiinteistöveroprosentti 0,25
 muiden asuntojen kiinteistöveroprosentti 0,70
 yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0,00 (Ypäjä)

Ypäjän esimerkissä (24) on kyse luettelosta, jossa käsitellään kunnan veroprosentteja. Esimerkissä adjektiivin edellä ja jäljessä esiintyy yhdyssana, joka sisältää substantiivin *veroprosentti*. Myös numerot esiintyvät listan jokaisessa kohdassa. Yleisimmät veroihin liittyvät toistuvat ilmaukset aineistossani ovat yhdyssanat *kiinteistöveroprosentti* (19 esiintymää) ja *kiinteistövero* (14 esiintymää). Adjektiivin tekstiyhteydessä *kiinteistöveroprosentti* esiintyy kahdeksan kertaa ja *kiinteistövero* seitsemän kertaa. Nämä substantiivit puolestaan kollokoivat useimmiten erilaisten numerosaneiden kanssa, mutta myös adjektiivi *yleinen* on tavallinen niiden tekstiyhteydessä. Adjektiivi siis muodostaa molempien substantiivien kanssa laskevan kollokaation. Adjektiivia *vakituinen* käsitellen absoluuttisten adjektiivien yhteydessä (ks. luku 4.3).

Adjektiivi *pieni* esiintyy aineistossani yhteensä 36 kertaa. Sillä on positiivimuotoisia esiintymiä 29, komparatiivimuotoja kaksi ja superlatiivimuotoja viisi kappaletta. Näiden lisäksi aineistossa esiintyy muita samamerkityksisiä adjektiiveja yksittäisinä esiintyminä, esimerkiksi *pienimuotoinen*, *pienoinen* ja *pienehkö*.

Pieni-adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuu substantiivi *kunta*. Se tosin ei yllä käyttämäni tarkasteluväliin kuin 10 esiintymäkerralla. Erityisen usein tämä sanapari esiintyy Liljendalin esittelytekstissä:

- (25) Liljendalissa on vajaat 1500 asukasta. Olemme *Uudenmaan kolmanneksi pieniin kunta*. Olemme *viehättävä pieni kunta*, mutta voimme tarjota suuren kunnan edut asemamme ja intensiivisen yhteistyömme avulla. (Liljendal)

Esimerkissä (25) sanapari *pieni kunta* esiintyy kahdesti peräkkäisissä virkkeissä. Ensimmäisessä virkkeessä adjektiivi on superlatiivimuotoinen. Näissä virkkeissä havainnollistuvat mielenkiintoisesti myös tyypilliset positiivi- ja superlatiivimuotojen esiintymien erot. Superlatiivin edellä esiintyy genetiivimuotoinen propri *Uudenmaan*, joka on rinnasteinen adjektiivin *pieni* kanssa. Samoin superlatiivimuodon edellä esiintyy järjestysluku *kolmanneksi*, joka myös tyypillisesti luetaan yksilöiviin adjektiiveihin. Se asettaa pääsanansa kuvaaman entiteetin jollekin janalle ja kuvaa tällä tavalla sen erityisasemaa, tässä kunnan erityistä kokoa. Substantiivi *kunta* on aineistoni yleisin substantiivi (628 esiintymää) ja muodostaa adjektiivin kanssa nousevan kollokaation.

Positiivimuodon edellä esimerkissä 25 esiintyy myös adjektiivi *viehättävä*. Muiden adjektiivien esiintyminen *pieni*-adjektiivin positiivimuotojen yhteydessä onkin varsin

yleistä ja esimerkissä mainitun adjektiivin lisäksi teksteistä löytyvät esimerkiksi adjektiivit *lämminsydäminen*, *elinvoimainen*, *kaunis*, *läheinen*, *pirteä* ja *sinnikäs*. Niissä tapauksissa, joissa *pieni* esiintyy yllä lueteltujen adjektiivien kanssa, on pääsana tavallisesti substantiivi *kunta*, kuten yllä, tai kunnan nimi. Tämä toteutuu esimerkiksi Rymättylän tekstissä: *Pieni ja sinnikäs Rymättylä on 2000 asukkaan saaristokunta* (Rymättylä). Tekstissä adjektiivien pääsana on kunnan nimi. Sekä Liljendalin että Rymättylän esimerkeissä tuodaan esille kunnan asukasluku, ja muita tällaisia esiintymiä on viisi. Rymättylän esimerkissä näkyviä kahden adjektiivin pareja esiintyy aineistossani myös sellaisenaan, kuten Merijärven esittelytekstin lopussa. Sinne on koottu kuntaan viittavia mainoslauseita, kuten *Pieni ja pirteä* (Merijärvi).

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy runsaasti viittauksia vesistöihin. Toistuvasti tällaisista ilmauksista esiintyy substantiivi *puro*, minkä lisäksi teksteissä mainitaan *lampi*, *lähde*, *vesistö*, *joki* ja *järvi*. Jämijärven tekstistä löytyy näistä useampia:

- (26) Jämijärven lisäksi kunnan alueella on vain Tykköönjärvi sekä **pieniä lampia, jokia ja puroja**. Ainajärvi ja Mertiöjärvi ovat Jämijärven välittömässä läheisyydessä. (Jämijärvi)

Jämijärven tekstissä (esimerkki 26) adjektiivin jäljessä esiintyy kolme vesistöihin viittaavaa substantiivista, *lampi*, *joki* ja *puro*. Näistä *puro* esiintyy myös kahdessa muussa kohdassa Jämijärven esittelytekstiä. Yllä olevassa esimerkissä adjektiivin edellä mainitaan myös Jämijärven kunnassa esiintyvän vesistön nimi, *Tykköönjärvi*. Toistuvaa sanastoa edustaa adjektiivi *lukuisa*, joka esiintyy *pieni*-adjektiivin edellä esimerkiksi Kurun tekstissä, jossa adjektiivi on komparatiivimuotoinen: *Näsijärvi ja lukuisat pienemät vesistöt houkuttelevat veneilemään, kalastamaan tai kanoottiretkille*. (Kuru).

Pieni-adjektiivin yhteydessä toistuu myös koulutukseen ja erityisesti kouluihin liittyvä sanasto. Tällaista sanastoa esiintyy sekä adjektiivin edellä että jäljessä, mutta sanasto ei juuri sisällä samoja, toistuvia ilmauksia. *Pieni*-adjektiivin yhteydessä esiintyvää, kouluihin liittyvää sanastoa ovat esimerkiksi substantiivit *oppimisympäristö*, *oppilas*, *kyläkoulu*, *ala-aste*, *koulu*, *luokka-* ja *ryhmäkoot*, *perusopetus*, *koululaiset*. Tämä sanasto on peräisin adjektiivien välittömästä tekstiyhteydestä, käyttämäni viiden sanan tarkasteluvälin sisältä. Tarkasteluvälin ulkopuolella esiintyy lisää koulusanastoa. Useimmin teksteistä löytyvät substantiivit *ala-aste* ja *yläaste* (yhteensä 27 esiintymää, joista *pienen* yhteydessä kuusi kertaa) ja *oppimisympäristö* (kaksi esiintymää, joista molemmat *pieni*-

adjektiivin yhteydessä). Vaikka tässä luetteleman sanasto ei juuri sisällä toistoa, on adjektiivilla selvästikin kollokatiivinen yhteys esittelytekstien koulusanastoon.

Tavallinen adjektiivi aineistossani on myös *monipuolinen*, jonka esiintymiä löytyy yhteensä 32 kappaletta, kaikki positiivimuotoja. Adjektiivin edeltävästä tekstiyhteydestä löytyy joitakin toistuvia ilmauksia, mutta suurimmaksi osaksi toisto sijoittuu adjektiivin jälkeen. Edeltävässä tekstiyhteydessä toistuu neljä kertaa verbi *tarjota*, joka on aineistoni kolmanneksi yleisin verbi (80 esiintymää). Esimerkki on Humppilan tekstistä.

- (27) Humppila *tarjoaa monipuoliset* ja laadukkaat kunnalliset palvelut, elinvoimaisen yritystoiminnan sekä hyvän yksityisen palveluvarustuksen. (Humppila)

Esimerkin 27 verbi *tarjota* on predikaattina aina, kun se esiintyy tämän adjektiivin yhteydessä. Jos adjektiivin kontekstia tarkastellaan myös tarkasteluvälin ulkopuolelta, voidaan havaita, että yhteensä *tarjota* esiintyy predikaattina samassa virkkeessä *monipuolisen* kanssa 11 kertaa, kuitenkin vain kerran vasta adjektiivin jälkeen. Verbin yhteydessä esiintyykin runsaasti erilaisia adjektiiveja, kuten *viihtyisä* ja *hyvä*, mutta selvimmäksi kollokaatiksi vaikuttaisi nousevan substantiivi *kunta*, joka esiintyy verbin tekstiyhteydessä 33 kertaa. Lisäksi usein esiintyy kunnan nimi. Verbi muodostaa siis adjektiivin kanssa nousevan kollokaation. Humppilan esimerkissä adjektiivin jälkeisestä tekstiyhteydestä löytyy myös toinen adjektiivi. Yhdistelmä *monipuolinen + ja +* toinen adjektiivi on varsin yleinen juuri tämän adjektiivin yhteydessä, sillä tällaisia esiintymiä on yhteensä kahdeksan kappaletta. Ainoa toistuva on *korkeatasoinen* (kaksi esiintymää).

Humppilan tekstissä (esimerkki 27) näkyy myös adjektiivin ja verbin edellä toistuva kunnan nimi. Esimerkkivirkkeessä kunnan nimi mahtuu adjektiivin tarkasteluväliin, mutta usein kunnan nimen ja predikaatin välille jää jokin muu sana, kuten substantiivi *kunta*. Kunnan nimi jää tällöin adjektiivin tarkasteluyhteyden ulkopuolelle, mutta säilyy sitä edeltävän verbin tarkasteluyhteydessä.

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy myös substantiivi *mahdollisuus* (kuusi esiintymää), kuten esimerkiksi Korttesjärven tekstissä:

- (28) Järviseudun Opisto *tarjoaa monipuoliset* opiskelu- ja [!] harrastus-*mahdollisuudet* [!]. Paikkakunnalla toimiva urheiluseura on Korttesjärven Järvi-Veikot. (Korttesjärvi)

Kortesjärven esimerkissä (28) substantiivi *mahdollisuus* jää rajaamaani adjektiivin jälkeiseen tekstiyhteyteen lähinnä kirjoitusvirheen vuoksi, sillä mikäli *ja*-konjunktioita ei olisi kirjoitettu yhteen sitä edeltävän sanan kanssa, se jäisi konkordanssiohjelman haussa tarkasteluvälin ulkopuolelle. Tässä esimerkissä näkyy myös aiemmin käsittelemäni verbi *tarjota*. Substantiivi *mahdollisuus* (esiintymiä koko aineistossa 22 kappaletta) esiintyy adjektiivin yhteydessä neljä kertaa yhdyssanan perusosana ja kaksi kertaa sellaisenaan. Yhdyssanat ovat *harrastusmahdollisuus* (seitsemän esiintymää koko aineistossa) sekä *työssäkäyntimahdollisuus* ja *koulutusmahdollisuus* (Luopioinen), jotka esiintyvät aineistossa kerran kumpikin. Tämän substantiivin yhteydessä esiintyvistä adjektiiveista *monipuolinen* on ainoita toistuvia (kuusi esiintymää). Lisäksi kahdesti esiintyy *monenlainen*. Substantiivi *mahdollisuus* ja adjektiivi muodostavat niukasti nousevan kollokaation, kun substantiivit ja yhdyssanat lasketaan yhteen (39 esiintymää).

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy toistuvasti myös substantiivi *palvelu* (seitsemän esiintymää adjektiivin tarkasteluvälin sisällä, samassa virkkeessä yhteensä 10 esiintymää). Esimerkki on Tarvasjoen kunnan tekstistä.

- (29) Tarvasjoella historia ja nykyaika löytävät toisensa. Turun ja Salon kaupunkien kainaloissa kasvava *pikkukuntamme tarjoaa monipuoliset yksityiset ja julkiset palvelut*. (Tarvasjoki)

Esimerkissä (29) adjektiivin jäljessä esiintyy substantiivi *palvelu*. Tässä esimerkissä se ei tosin aivan yllä adjektiivin jälkeiseen tarkasteluväliin. Substantiivi *palvelu* esiintyy adjektiivin yhteydessä sellaisenaan (viisi esiintymää) sekä yhdyssanan osana. Yhdyssanoista adjektiivin yhteydessä esiintyvät *peruspalvelu*, *kauppapalvelu* (kaksi esiintymää), *yrittäjäpalvelu* ja *palvelukeskus*. Substantiivina luonnehditaan *monipuolisen* lisäksi myös adjektiiveilla *yksityinen* ja *julkinen*, jotka esiintyvät adjektiivin yhteydessä Tarvasjoen tekstissä (yllä). Esimerkki onkin osuva, koska sen edeltävä ja jälkeinen tekstiyhteys ovat täynnä adjektiivin kanssa kollokoivia ilmauksia: Adjektiivin edellä esiintyy viittaus kuntaan, substantiivi *pikkukunta*, sekä predikaattina verbi *tarjota*. Adjektiivin pääsanana on *palvelu*, jota edeltävät adjektiivit *yksityinen* ja *julkinen*. *Palvelu* (98 esiintymää) muodostaa adjektiivin kanssa nousevan kollokaation.

Adjektiivin yhteydessä toistuu substantiivi *luonto* neljä kertaa. Myös näissä tapauksissa on yleistä, että *monipuolinen* esiintyy jonkin toisen adjektiivin kanssa. Esimerkiksi Särkisalon kunnan tekstissä mainitaan *Kaunis ja monipuolinen luonto* (Särkisalo), ja toi-

saalla esimerkiksi *monipuolinen ja vaihteleva luonto* (Kuru). Molemmissa esimerkeissä *monipuolinen* määrittää pääsanana olevaa substantiivisia rinnasteisena jonkin toisen adjektiivisesti käytetyn sanan kanssa. Substantiivi *luonto* esiintyy aineistossa yhteensä 58 kertaa ja sen yhteydessä esiintyy adjektiivi 53 kertaa. Tavallisesti adjektiiveja on monta yhdessä esiintymässä. Yleisimmät ovat *puhdas* ja *kaunis* (seitsemän esiintymää molemmilla). *Monipuolisen* kanssa kyse on nousevasta kollokaatiosta.

Myös adjektiivi *vanha* on yleinen adjektiivi aineistossani (27 esiintymää). Se on ainoa aineistossani yleinen adjektiivi, jolla voi olla negatiivisia konnotaatioita (esimerkiksi *vanha kuin taivas*). Esittelyteksteissä näitä ei kuitenkaan ole käytetty, vaan adjektiivi esiintyy vain positiivissävyisissä yhteyksissä. Toistuvaa sanastoa sen yhteydessä on kuitenkin melko vähän: Adjektiivin edellä toistuvat kuntien nimet (neljä esiintymää) ja adjektiivin jäljessä kahdesti *puukirkko* ja kahdesti *rakennus*. Sen sijaan erilaista historiaan viittaavaa sanastoa löytyy erittäin paljon. Ikää luonnehtivia ilmauksia on kolme: *5000 vuotta vanha* (Yli-Ii), *1500 miljoonaa vuotta vanhan* (Valtimo), *vuosisatoja vanha* (Kuru). Näiden lisäksi adjektiivin kontekstissa mainitaan usein rakennuksen tai kirkon rakennusvuosi tai kunnan perustamisvuosi (viisi esiintymää). Adjektiivia käytetään esittelyteksteissä lähinnä merkityksessä 'muinainen', 'entisaikainen' (PS, s.v. *vanha* 9).

Adjektiivin yhteydessä, mutta tarkasteluvälin ulkopuolella toistuu muutaman kerran substantiivi *perinne* (kolme esiintymää). Näissä tapauksissa on yleensä kyse uuden ja vanhan rinnastamisesta, jossa arvostetut perinteet pyritään esittämään omien seutujen erikoisuuksina. Tämä näkyy esimerkiksi Eckerön tekstissä:

- (30) Juhannusvieto juhannussalkoineen on hyvä esimerkki **vanhasta** mutta elinvoimaisesta *perinteestä*. Opi tulkitsemaan juhannussalon symboleja, astut suoraan historiaan. (Eckerö)

Eckerön esimerkissä (30) adjektiivin *vanha* kanssa samassa virkkeessä esiintyy substantiivi *perinne*, joka tässä on myös adjektiivin pääsana. Mielenkiintoinen piirre esimerkissä on adversatiivinen tai adversatiivis-konsessiivinen *mutta*-konjunktion käyttö, sillä se viittaisi siihen, ettei vanha välttämättä ole hyvä tai ettei se ehkä ole enää ihmisten tiedossa. Jälkimmäisessä merkityksessä Eckerön teksti antaa arvoa kuntalaisilleen, jotka pitävät perinteet elossa. Toisaalta juhannussalot ovat Suomessa juuri Ahvenanmaalaisia erikoisuuksia, joita seudusta markkinoidaan varsin yleisesti turisteille. Eckerön kunnan esittelyssäkin juhannussalosta on muun materiaalin lisäksi kuva ja kuvateksti (yllä oleva

esimerkkiteksti on kuvateksti). Historiaan viitataan myös Eckerön esimerkissä, substantiivilla *historia*, joka on esimerkkitekstin, ja koko kuvatekstin, viimeinen sana.

Uuden ja vanhan rinnastamista löytyy myös niistä esimerkeistä, joista substantiivina *perinne* ei löydy. Muun muassa Pomarkun esimerkissä adjektiivi *vanha* toistuu kahdesti:

- (31) Pomarkun raitilla menneisyys ja nykyaika lyövät kättä. Pomarkun kirkonkylä **vanhoine rakennuksineen** on Suomen parhaiten säilyneitä **vanhoja** maaseututaajamia. (Pomarkku).

Esimerkissä (31) esitellään kunnan kirkonkylää, jolla on selvästi historiallista arvoa. Erityisen kiinnostava on kuitenkin esimerkin ensimmäinen virke, jossa uuden ja vanhan rinnastaminen tuodaan suoraan julki. Samoin Sammatin tekstissä esitellään *Eliaksen kierros vanhan Sammatin maisemiin* (Sammatti), jota on vietetty kunnassa vuodesta 1956 lähtien. Historiaan ja perinteisiin viittaavaa sanastoa löytyy erittäin runsaasti myös muista esiintymistä: *vanha maaseutukulttuuri* (Lavia), *vanha Kierikin muinaismuistoluue* (Yli-Ii), *vanha heimoraja* (Pyhäntä), *vanha Härkätie* (Koski Tl), *vanha emäseurakunta* (Siikajoki), *vanha, alkuperäinen malli* (Kuru), *vanhimmat kivikauden löydöt* (Lapinjärvi). Lisäksi adjektiivin kontekstissa mainitaan *jääanne*, *Keskiaika* ja *jääkausi*.

Adjektiivien eri muotojen tarkastelu osoittaa, että superlatiivimuotoisten adjektiivien tekstiyhteys poikkeaa jonkin verran muiden muotojen tekstiyhteydestä, mutta tämä on nähtävissä vain kun superlatiivimuotoja on paljon. Yhtäläisyydet superlatiivien ja adjektiivin muiden muotojen välillä ovat esittelyteksteissä yksittäisiä.

Kollokaatiosuhteet ovat suhteellisten adjektiivien ryhmässä lähes tasan. Laskevia kollokaatioita on seitsemän, nousevia kuusi. Näistä osa on kuitenkin samojen sanojen välillä: erityisesti substantiivit *kunta* ja *palvelu* sekä kuntien nimet toistuvat yleisesti adjektiivien yhteydessä, ja ne muodostavat kollokaatiosuhteita useiden adjektiivien kanssa. Suhteellisten adjektiivien luokkaan liittyy myös mielenkiintoinen kolligaatiosuhde, sillä sijamuodoista komitatiivia esiintyy vain absoluuttisten adjektiivien, ja näistä lähinnä adjektiivin *kaunis*, kohdalla.

4.3. ABSOLUUTTISIIN ADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT

Absoluuttiset adjektiivit ovat toiseksi suurin adjektiiviryhmä aineistossani. Kymmenen yleisimmän adjektiivin joukossa niitä on vain yksi (ks. luku 4.1), mutta kaikissa adjektiiveissa jo huomattavasti enemmän. Aineistoni absoluuttisia adjektiiveja luonnehtii se, että niihin kuuluvat yksittäiset adjektiivit eivät esiinny kovin monta kertaa, mutta samansisältöisiä adjektiiveja on varsin paljon. Tämä hankaloittaa hieman adjektiivien keräämistä ja esittämistä, sillä laskelmat on tehtävä käsin. Olen kuitenkin luokitellut absoluuttisia adjektiiveja ryhmiin, joiden jäseniä on mahdollista tarkastella samassa yhteydessä: Esimerkiksi paikkakuntalaisiin liittyvät nimitykset, kuten *kurulainen* tai *lohtajalaiset*, muodostavat suuren ryhmän. Luokitteluni perustuu lähinnä semanttiseen samankaltaisuuteen, mutta myös ryhmän adjektiivien johdin on usein sama.

Aineistoni yleisimmät absoluuttiset adjektiivit on listattu taulukkoon 8.

Absoluuttiset adjektiivit	Lukumäärä	Osuus adjektiiveista (%)
paikkakuntalaisuutta ilmaisevat adjektiivit	41	–
<i>oma</i>	37	2,02
värien nimitykset	27	–
<i>vakituinen</i>	21	1,15
<i>kunnallinen</i>	17	0,93
<i>kielinen</i> -adjektiivit	17	0,93

Taulukko 8. Yleisimmät absoluuttiset adjektiivit aineistossani.

Suurin adjektiiviryhmä sisältää erilaisia paikkakuntalaisiin liittyviä, alkuperää ilmaisevia adjektiiveja (tällaisia adjektiiveja on 41). Näistä lähes kaikki on muodostettu kaltaisuutta osoittavalla johtimella -lainen/läinen (muutamassa tapauksessa yleisellä adjektiivisella johtimella -inen, kuten *kestinen* vrt. *kestiläläinen*) Fintwol lukee nämä A/N-luokkaan, sillä ne voivat esiintyä myös substantiivina. Tätä adjektiiviryhmää muodostaessani täydensin Fintwolin laskelmia ja erottelin adjektiivisesti käytettyjen saneiden määrän substantiivisesti käytettyjen määrästä A/N-luokan saneissa. Adjektiiviesiintymien enemmistö (26 esiintymää) viittaa suoraan johonkin kuntaan, esimerkiksi *kurulainen*. Muut ryhmän adjektiivit (13 kappaletta) viittaavat johonkin laajempaan maantie-

teelliseen alueeseen, kuten *uusmaalainen*. Paikkakuntalaisiin liittyvät adjektiivit sisältävät myös ongelmia, sillä muusta sanastosta poikkeavat nimet, kuten *piipponen*, *kestinen* ja *siikajokinen*, luokitellaan Fintwoln morfologisessa analyysissä tuntemattomiksi sanoiksi. Ryhmän adjektiiveille ei myöskään voida ilmoittaa prosenttiosuutta taulukossa 8, koska sanasto on Fintwoln analyysissä osin luokassa A/N, osin luokassa A (adjektiivit) tai jopa luokassa #UNKNOWN. Sama pätee värien ryhmään, josta esimerkiksi *musta* on A/N-adjektiivi. Taulukon yksittäiset sanat kuuluvat adjektiivien sanaluokkaan, ja niille on laskettu osuus adjektiivien luokasta. Edellisten lisäksi taulukossa on kieliadjektiiveiksi nimittämäni adjektiiviryhmä, joka sisältää kieliin viittaavat adjektiivit *suomenkielinen*, *ruotsinkielinen* ja *saamenkielinen*.

Paikkakuntaan viittaavia adjektiiveja edeltää aineistossani usein toinen adjektiivi. Tällaisia esiintymiä on 14 ja niissä toistuvia adjektiiveja ovat *tyypillinen* ja *vanha*.

- (32) *Tyypillistä savukoskelaista maisemaa* ovat laajat erämaat, josta yksittäiset tunturit kohoavat ympäristöään halliten. (Savukoski)

Savukosken esimerkissä 32 tarkasteltavaa adjektiivia edeltää adjektiivi *tyypillinen*, joka aloittaa tarkasteltavana olevan virkkeen. Yhteensä se esiintyy aineistossani kolme kertaa, joista jokaisella kerralla se kuvaa jotakin kunnan luontoon liittyvää piirrettä. Esimerkin 32 kohdalla kyse on savukoskelaisesta maisemasta, muilla kerroilla taas *lounais-suomalaisesta kermikeitaasta* sekä *pohjalaisesta tasamaasta*.

Absoluuttisten adjektiivien jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuu usein substantiivi *asutus* (kolme esiintymää) sekä *maisema* (neljä esiintymää). Toistuvia pääsanoja ovat myös *kunta* (kuusi esiintymää), kahdesti kunnan nimi. Nämä neljä ovat keskeisimmät toistuvat ilmaukset paikkakuntalaisiin viittaavien adjektiivien jälkeisessä tekstiyhteydessä. Kurun tekstistä olevassa esimerkissä esiintyy substantiivi *maisema*:

- (33) Leimallista **kurulaiselle maisemalle** vesistöjen lisäksi on maaston vaihtelevuus. (Kuru)

Esimerkissä 33 adjektiivina on kuntaan viittaava *kurulainen*, joka esiintyy aineistossani kerran adjektiivina ja kerran substantiivina. Adjektiivin pääsana, substantiivi *maisema* taas esiintyy aineistossani 26 kertaa. Sen edeltävässä tekstiyhteydessä esiintyy yhdeksän kertaa johonkin paikkaan viittaava ilmaus, joko kunnan nimi, substantiivi *kunta* tai paikkakuntaan viittaava adjektiivi. Substantiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuu

kahdesti ilmaus *ovat laajat*. Tämän ryhmän adjektiiveista substantiivin edellä esiintyvät adjektiivit *savukoskelainen, kurulainen ja pohjoinen*. *Maisema* esiintyy myös yhdyssanan perusosana, ilmauksessa *uusmaalainen maaseutumaisema* (Sammatti). Paikkakuntalaisiin viittaavien adjektiivien ryhmän kanssa se muodostaa laskevan kollokaation.

Suomenniemen esimerkissä adjektiivin *eteläkarjalainen* pääsanana on substantiivi *kunta*.

- (34) Omaleimainen ja viehättävä **eteläkarjalainen** *kunta* tarjoaa runsaasti kauniita maisemia, saasteetonta luontoa laajoine vesistöineen, monenlaiset harrastusmahdollisuudet ja hyvät peruspalvelut. (Suomenniemi)

Esimerkissä 34 viitataan *eteläkarjalaiseen kuntaan*. Adjektiivi *eteläkarjalainen* esiintyy aineistossani adjektiivina kerran, mikä on sen ainoa esiintymä. Pääsanana esiintyvä substantiivi *kunta* on aineistoni yleisin substantiivi, joka esiintyy jokaisen adjektiiviryhmän esiintymien kollokaattina. Paikkakuntaan viittaavien adjektiivien ryhmässä substantiivi *kunta* kuitenkin esiintyy pääsääntöisesti lähempänä adjektiivia kuin muiden adjektiivien kohdalla. Esimerkiksi suhteellisten adjektiivien kohdalla *kunta* saattaa toimia adjektiivin pääsanana, mutta jäädä teksteissä usean sanan päähän adjektiivista ja näin ollen myös adjektiivin tarkasteluvälin ulkopuolelle. Substantiivi esiintyy tämän ryhmän adjektiivien yhteydessä myös yhdyssanan perusosana. Toistuvasti esiintyvä yhdyssana on *maaseutukunta* (kaksi esiintymää). Paikkakuntalaisiin viittaavien adjektiivien ja substantiivin *kunta* kohdalla kyseessä on nouseva kollokaatio.

Paikkakuntaa ilmaisevien adjektiivien edeltävässä tekstiyhteydessä esiintyy 12 tapauksessa jokin toinen adjektiivi, joka on tavallisesti suhteellista ominaisuutta ilmaiseva adjektiivi. Toistuvasti adjektiiveista esiintyy *tyypillinen*, joka löytyy tämän ryhmän adjektiivien edeltä neljä kertaa. Esimerkki on Vahdon kunnan tekstistä.

- (35) Luonnonvaraisia soita ovat Kurjenrahka, joka on *tyypillinen lounais-suomalainen* [!] kermikeidas sekä Vajosuo ja Rehtsuo, joilla pesii harvinaista linnustoa. (Vahto)

Esimerkin 35 adjektiivi on *lounaissuomalainen*, jolla myös on aineistossani vain yksi esiintymä. Sen edellä esiintyy toinen adjektiivi, tässä *tyypillinen*, joka on suhteellista ominaisuutta kuvaava adjektiivi. *Tyypillinen* esiintyy aineistossani yhteensä kuusi kertaa ja sen esiintymistä enemmistö on sijoittunut juuri absoluuttisten adjektiivien edelle. Lisäksi sen yhteydessä mainitaan kerran erisnimi: *tyypillistä Keski-Pohjanmaata* (Ullava).

Muita tämän ryhmän adjektiivien yhteydessä esiintyviä adjektiiveja ovat *kehitystahtoinen, yhteistyöhaluinen, vanha* (kaksi esiintymää), *viehättävä, edustava, yhteistyöhaluinen, ylväs, ystävällinen* ja *luonnonkaunis*. Näistä lähes kaikki ovat suhteellisia adjektiiveja, mutta joukossa on myös absoluuttisia adjektiiveja, kuten *luonnonkaunis*.

Adjektiivi *oma* esiintyy aineistossani 37 kertaa. Sen edeltävässä tekstiyhteydessä toistuu vain substantiivi *kunta*, jolla on neljä esiintymää. Esimerkki on Sumiaisten tekstistä:

- (36) Jyväskylän, Suolahden ja Äänekosken kaupunkien runsaat palvelut, lentokentästä lähtien, löytyvät helposti ihan läheltä. *Kunnan omat peruspalvelut* on viritetty moitteettomaan kuntoon. (Sumiainen)

Sumiaisten tekstissä (esimerkki 36) adjektiivia *oma* edeltää aineistoni yleisin substantiivi *kunta*. Se esiintyy lähes kaikkien adjektiivien yhteydessä ainakin muutaman kerran, mutta on hieman yleisempi niiden jäljessä kuin edellä. Adjektiivien edellä esiintyvät, kuntaan viittaavat substantiivit ovat yleensä propreja ja kuntien nimiä. Substantiivi esiintyy aineistossani viidesti myös adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä, joten adjektiivin edelle ja jälkeen sijoittuvat esiintymät ovat lähes tasoissa. Adjektiivin ja substantiivin suhde on nouseva kollokaatio, sillä substantiiveja on yhteensä 628 kappaletta.

Sumiaisten esimerkissä merkittävä on myös adjektiivia seuraava substantiivi *peruspalvelu*. Myös *palvelu* on yleinen aineistossani ja esiintyy *oma*-adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä kolme kertaa, yhdyssanan osana vain yllä olevassa esimerkissä. Yhteensä se esiintyy koko aineistossani 98 kertaa ja *peruspalvelu* 26 kertaa. *Palvelu* esiintyy usein linkkilistoissa, joten sen tavallisin muoto on nominatiivin monikko ja sen tekstiyhteydessä esiintyy muu, linkkeinä toimiva sanasto, kuten *Etusivu, Kuntainfo, Hallinto & [Palvelut]*. Adjektiiveista sen kanssa kollokoi selvästi useimmin *kunnallinen*, jolla on 10 esiintymää sen yhteydessä. Myös erilaiset prosenttiosuudet toistuvat usein. Kuntien esittelyteksteissä korostetaan usein palveluiden merkitystä ja kuntien mahdollisuuksia tarjota niitä tehokkaasti, kuten *oma*-adjektiivin avulla myös Sumiaisten esimerkissä yllä.

Oma-adjektiivin edeltävässä tekstiyhteydessä toistuu kahdesti lisäksi substantiivi *mahdollisuus* yhdyssanan perusosana. Esiintymät ovat *ajanviettomahdollisuus* (Koski T1) ja *jatkojalostusmahdollisuus* (Savukoski). Substantiivi *mahdollisuus* esiintyy aineistossani yhteensä 39 kertaa. Sen edellä esiintyy varsin usein jokin adjektiivi, joista *monipuolinen*

vaikuttaa yleisimmältä. Yhdyssanoista *ajanviettomahdollisuus* esiintyy kaksi kertaa, mutta erilaisissa yhteyksissä, ja *jatkojalostusmahdollisuus* vain kerran.

Adjektiivin *oma* jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy kaksi kertaa substantiivi *seurakunta*, kaksi kertaa yhdyssana *kappeliseurakunta* ja kerran yhdyssana *emäseurakunta*. Lisäksi mainitaan substantiivit *rukoushuone* ja *kirkkopitäjä*. Esimerkki Tervon tekstistä:

- (37) Tervolaiset eli silloiset länsi-karttulalaiset puolestaan käynnistivät irrottautumistoimet, jotka johtivat **oman** seurakunnan ja sitä myötä myös itsenäisen Tervon kunnan syntyyn vuonna 1926. (Tervo)

Esimerkissä 37 adjektiivia seuraa substantiivi *seurakunta*. Tämän substantiivin kohdalla on hieman ongelmallista, että sen kaikki esiintymät eivät jää adjektiivin tarkasteluvälin sisäpuolelle, vaan sijaitsevat kauempana. Mielenkiintoinen yhtäläisyys adjektiivin *oma* ja seurakuntiin viittaavan sanaston yhteydessä on, että kaikissa esiintymissä mainitaan vuosilukuja tai ikiä. Tervon esimerkissä kunnan perustamisvuosi, mutta esimerkiksi Sammatin, Siikajoen ja Yläneen esimerkeissä kaikissa kyse on kunnan oman seurakunnan perustamisvuodesta. Substantiivi *seurakunta* esiintyy aineistossani yhteensä 13 kertaa ja yhdyssanan perusosana lisäksi seitsemän kertaa. Sen yhteydessä toistuu useimmiten kunnan tai lähikaupungin nimi, jollainen toistuu yhdeksän kertaa. Adjektiivi *oma* muodostaa siis substantiivin *seurakunta* kanssa laskevan kollokaation.

Adjektiivi *oma* esiintyy esittelyteksteissä lisäksi osana vakiintuneita ilmauksia tai idiomeja. Yksikään näistä ei toistu, mutta tällaisia tapauksia on yhteensä viisi, mikä on jo melko paljon adjektiivin esiintymistä. Tällaisia ilmauksia ovat: *omasta takaa*, *omassa rauhassa*, *omin neuvoin*, *omalta osaltaan* sekä *tuntee omakseen*. Lisäksi adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy terveydenhuoltoon liittyvää sanastoa, kuten substantiivit *terveysasema*, *terveyskeskus* ja *lääkäri*.

Kolmanneksi suurin sanaryhmä absoluuttisten adjektiivien kohdalla ovat värit, joiden esiintymiä löytyy 36 kappaletta. Kuntien esittelyteksteissä värit mainitaan useimmiten vaakunakuvausten sekä esimerkiksi muutamien toistuvien nimien yhteydessä, mutta jonkin verran niitä esiintyy myös muunlaisen kuvauksen yhteydessä.

Väriadjektiivien edeltävästä tekstiyhteydestä erottuvat muut adjektiivit, joita on peräti 11 kappaletta. Viidessä tapauksessa väriä kuvaavan adjektiivin edellä esiintyy jokin toi-

nen väriä kuvaava adjektiivi. Samoin väriadjektiivien jälkeisessä tekstiyhteydessä muita adjektiiveja on kahdeksan, ja näistä kuusi liittyy väreihin. Multian esittelytekstissä alla kyse on vaakunaselityksestä.

(38) Vaakunaselitys: **mustassa kentässä keltainen** muurahainen. (Multia)

Esimerkissä (38) väriä kuvaavia adjektiiveja esiintyy kaksi samassa virkkeessä lähellä toisiaan, vaikka molemmat kuuluvatkin eri lausekkeisiin. Kuntien sivuilla esiintyvät vaakunakuvaukset, joihin tämäkin teksti kuuluu, ovatkin tavallisesti sekä sanastoltaan että kieliopillisesti jokseenkin erikoisia. Multian vaakunakuvaus kuitenkin on näistä lievimpiä. Muissa kuvauksissa esiintyy aineistoni erikoisinta kielenkäyttöä, kuten *kuusikuroinen tyviö* (Karvia) tai *puna-sinikatkoinen, loivasti kaksikaarteinen sarvi* (Viljakkala). Jo Multian esimerkin ensimmäinen sana *vaakunaselitys* viittaa aiheeseen. Substantiivi *vaakuna* toistuukin kahdesti tämän ryhmän adjektiivien edeltävässä tekstiyhteydessä.

Multian esimerkissäkin esiintyvä substantiivi *kenttä* toistuu värien yhteydessä kahdeksan kertaa. Se liittyy aineistossani aina kuntien vaakunaselityksiin ja vaakunakuvion pohjaan. *Kenttä*-substantiivin yhteydessä esiintyvät adjektiivit *sininen* (kolme esiintymää), *punainen* (kaksi esiintymää) sekä kerran adjektiivit *musta* (esimerkki 38) ja *vihreä*. Esiintymistä yhdeksässä adjektiivi ja pääsana ovat inessiivimuotoisia, kuten Toivakan tekstissä *Vihreässä kentässä on kylväjä hopeavatteissa* [!] (Toivakka). Yhteensä substantiivi *kenttä* esiintyy aineistossani yhdeksän kertaa, joista kahdeksalla kerralla sen yhteydessä esiintyy jokin väri. Kollokaatio adjektiivien kanssa on siis laskeva.

Toistuvasti adjektiivien jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy myös substantiivi *graniitti*.

(39) Parhaiten Kuru tunnetaan kiviteollisuuspitäjänä - sen **harmaata** ja **mustaa** graniittia viedään ympäri maailmaa. (Kuru)

Kurun esimerkissä (39) adjektiivin pääsanana esiintyy substantiivi *graniitti*, joka toistuu väriä kuvaavien adjektiivien jälkeisessä tekstiyhteydessä yhteensä viisi kertaa ja on näin yksi yleisimmistä toistuvista ilmauksista värejä kuvaavien adjektiivien ryhmän yhteydessä. Se esiintyy yleisimmin adjektiivin *sininen* yhteydessä (kolme esiintymää), mutta lisäksi esiintyvät adjektiivit *punainen* ja *vihreä* sekä *hopeinen*, jonka olen katsonut tekstiyhteydessään viittaavan materiaalin sijasta lähinnä väriin. *Graniitti* esiintyy aineistossa yhteensä kahdeksan kertaa, joten kollokaatio värien kanssa on laskeva.

Värien jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy substantiivi *tie* seitsemän kertaa. Tämä liittyy jokaisella esiintymiskerrallaan adjektiiviin *sininen*, joka on väreihin liittyvän adjektiiviryhmän yleisin esiintymä. Tässä kyseessä on erisnimi *Sininen Tie*, joka liittyy joidenkin aineistoni kuntien halki kulkevaan samannimiseen matkailureittiin.

(40) *Kansainvälinen Sininen tie* tuo matkailijat Keiteleelle (Keitele)

Esimerkissä 40 esiintyvän erisnimen *Sininen Tie* edellä esiintyy adjektiivi *kansainvälinen*, joka toistuu tässä yhteydessä kaksi kertaa. Matkailureitin nimellä lienee tavoiteltu veteen liittyviä assosiaatioita, mikä toimii hyvin myös kunnan omana mainoksena, sillä Keiteleen tekstissä vesistöjen merkitystä painotetaan runsaasti. *Sininen tie* -erisnimen lisäksi aineistossani esiintyy muutamia muita erisnimiä, joihin liittyy jokin adjektiivinen värin nimitys. Tällainen on esimerkiksi *Keltaiset sivut*, joka esiintyy teksteissä kahdesti linkkinä samannimiseen Internet-palveluun. Substantiivi *tie* esiintyy aineistossani 22 kertaa ja yhdyssanan osana vielä paljon useammin. Sen esiintymistä seitsemän viittaa *Siniseen tiehen*. Sen ja adjektiivin kollokaatiosuhde on laskeva, ellei tarkastella pelkkiä adjektiivin *sininen* esiintymiä (12 kappaletta), jolloin suhde on nouseva.

21 kertaa esittelyteksteissä esiintyy adjektiivi *vakituinen*. Sen ohella esiintyy myös adjektiivi *vakinainen*, joka on synonyyminen edellisen kanssa ja esiintyy esittelyteksteissä samanlaisissa tekstiyhteyksissä sen kanssa. *Vakituisen* lähes jokainen esiintymä on aivan samanlaisessa tekstiyhteydessä, joissa toistuvat erityisesti prosenttimäärät.

Adjektiivin edellä esiintyy 13 tapauksessa jokin prosenttiluku ja kuudessa tapauksessa jokin luettelamerkki. Tämä johtuu siitä, että adjektiivi esiintyy erilaisissa listoissa tai luetteloissa, joissa jokaisen kohdan alussa on luettelamerkki ja lopussa jokin prosenttiluku. Adjektiivia edeltävät luvut siis yleensä liittyvät listan edelliseen kohtaan. Näin on myös Hämeenkosken esimerkissä alla:

(41) Yleinen kiinteistövero on 0,60%, **vakituisilla** *asunnoilla* 0,35%, muilla asuinrakennuksilla 0,85% mutta yleishyödyllisillä [!] rakennuksilla 0%.(Hämeenkoski)

Hämeenkosken esimerkissä (41) adjektiivia edeltää prosenttimäärä 0,60% ja sen jälkeisessä tekstiyhteydessä on substantiivi *asunto* sekä toinen prosenttimäärä. Substantiivi *asunto* on toinen kahdesta substantiivista, jotka esiintyvät lähes kaikissa tapauksissa adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä. *Asunto* esiintyy adjektiivin jälkeisessä tekstiyhtey-

dessä seitsemän kertaa ja koko aineistossa yhteensä 26 kertaa. Sen esiintymistä 12 esiintyy jonkin prosenttimäärän yhteydessä ja adjektiiveista yleisimmin sen yhteydessä toistuu juuri *vakituinen*. Kyse on siis niukasta nousevasta kollokaatiosta adjektiivin kanssa.

Toinen teksteissä yleinen sana on substantiivi *asuinrakennus*, joka on synonyyminen edellisen esimerkin kollokaatin *asunto* kanssa.

- (42) Kunnan kiinteistöveroprosentit vuonna 2005 ovat:
- **vakituiset asuinrakennukset** 0,35 %
 - yleinen kiinteistövero 0,75 % sekä
 - *muu* kuin **vakituinen asuinrakennus** 0,85 %. (Enonkoski)

Esimerkissä 42, joka on peräisin Enonkosken tekstistä, näkyy se tyypillinen luettelomainen tapa, jolla adjektiivia *vakituinen* esittelyteksteissä käytetään. Tässä esimerkissä adjektiivia seuraa substantiivi *asuinrakennus* kahteen eri otteeseen, prosenttiluvut sekä jokaisen rivin alussa sijaitseva luettelmapallo. Substantiivi *asuinrakennus* esiintyy adjektiivin yhteydessä 10 kertaa ja aineistossa yhteensä 24 kertaa. Sen yhteydessä esiintyvät adjektiivi *vakituinen* (10 esiintymää) ja pronomini *muu* (13 esiintymää), joka esiintyy myös yllä olevassa Enonkosken esimerkissä, sekä 22 kertaa jokin numerotieto. *Asuinrakennus* ja *vakituinen* siis muodostavat nousevan kollokaation.

Adjektiivi *kunnallinen* esiintyy aineistossani 17 kertaa. Sen jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy toistuvaa sanastoa, jonka selkeimmät tapaukset ovat substantiivit, *palvelu* ja *päivähoitopaikka*. Näistä *palvelu* esiintyy seuraavassa Lumijoen kunnan esimerkissä.

- (43) Lumijoki, merellinen maaseutukunta Ouluseudulla, tiiviissä vuorovaikutuksessa kaupunkiseudun kanssa, tarjoaa *laadukkaat kunnalliset palvelut* ja luontoarvoja kunnioittavan, viihtyisän ja turvallisen asuin ympäristön. (Lumijoki)

Esimerkissä 43 adjektiivia *kunnallinen* seuraa substantiivi *palvelu*, joka tässä virkkeessä on adjektiivin pääsana. Yhdistelmää *kunnalliset palvelut* edeltää kahdessa tapauksessa myös adjektiivi *laadukas*, joka on ainoa toistuva lekseemi *kunnallinen*-adjektiivin edeltävässä tekstiyhteydessä. Substantiivi on aineistoni yleisimpiä (98 esiintymää) ja esiintyy tämän adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä yhteensä 10 kertaa. Kahdessa tapauksessa se esiintyy osana yhdyssanaa, tapauksissa *vapaa-aikapalvelut* (Pomarkku) ja *peruspalvelut* (Savonranta). *Peruspalvelu* esiintyy aineistossa yhteensä 26 kertaa, mutta jälkimmäinen yhdyssana on yksittäinen esiintymä. Substantiivi esiintyy lähinnä linkkinä

ja sijoittuu siksi usein erilaisiin luetteloihin. Sen yhteydessä toistuvat substantiivi *kunta* sekä lähinnä adjektiivi *hyvä*. Adjektiivin kanssa se muodostaa nousevan kollokaation.

Palvelu-substantiivin yhteydessä adjektiivin jälkeen toistuu kahdesti predikaattina verbi *toimia*. Tällaiset esiintymät löytyvät Savonrannan ja Lohtajan teksteistä, joissa esiintymä kuuluu: *kunnalliset palvelut toimivat*. Savonrannan tekstissä substantiivia tosin vastaa yhdyssana *peruspalvelut*, joka *palvelun* ohella on yleinen substantiivi aineistossani.

Substantiivi *päivähoitopaikka* toistuu adjektiivin jäljessä kahdesti ja substantiivi *päivähoito* kerran. Esimerkki on Lestijärven tekstistä:

- (44) Lestijärven kunta tarjoaa asukkailleen kaikki lakisääteiset palvelut ja hieman enemmänkin. Kaikki alle 10-vuotiaat lapset ovat päässeet tarvittaessa **kunnalliseen päivähoitoon**. (Lestijärvi)

Esimerkissä 44 adjektiivia *kunnallinen* seuraa substantiivi *päivähoito*. Kahden muun kunnan teksteissä esiintyy yhdyssana *päivähoitopaikka*. Muuta yhteistä kolmella esiintymällä on lähinnä sijainti virkkeen lopussa. Substantiiveista *päivähoito* (kuusi esiintymää) on hieman yleisempi kuin *päivähoitopaikka* (viisi esiintymää). Molempien edellä toistuu kaksi selkeää kollokaattia, adjektiivi *kunnallinen* ja substantiivi *lapsi*. Substantiivit muodostavat adjektiivin kanssa laskevan kollokaation.

Erilaiset kieleen liittyviä adjektiivit esiintyvät aineistossani 17 kertaa. Näistä kahdeksan esiintymää viittaa adjektiiviin *ruotsinkielinen*, kuusi esiintymää adjektiiviin *suomenkielinen*, kaksi esiintymää adjektiiviin *kaksikielinen* ja yksi esiintymä adjektiiviin *saamenkielinen*. Näiden adjektiivien yhteydessä toistuu useimmin peruskouluihin viittaava sanasto, kuten seuraavassa Korppoon kunnan tekstissä:

- (45) Kuntakeskuksessa toimii sekä **ruotsin-** että **suomenkieliset yhtenäisperuskoulut**. Utön (**suomenkielinen**) *ala-aste* takaa lapsille perusopetuksen myös kunnan reuna-alueilla. (Korppoo)

Korppoon esimerkissä (45) adjektiiveja esiintyy useampia ja niiden yhteydessä esiintyvät substantiivit *ala-aste* (neljä esiintymää) sekä *yhtenäisperuskoulu* (yksi esiintymä). Lisäksi esiintyvät kerran substantiivit *yläaste*, *lukio* ja *päiväkoti*. Yleisin substantiivi *ala-aste* esiintyy aineistossa yhteensä 15 kertaa, *yläaste* 12 kertaa. Näistä molempien yhteydessä toistuvat usein erilaiset paikannimet, jotka viittaavat kuntiin tai niiden aluei-

siin ja samoin niiden yhteydessä toistuu viidesti substantiivi *peruskoulu*. Kieleen viittavien adjektiivien ja koulusanaston kohdalla kyseessä on niukka laskeva kollokaatio.

Koulusanaston lisäksi kieleen liittyvät adjektiivit esiintyvät ilmauksissa, jotka käsittelevät esimerkiksi asukkaiden kielijakaumia, kuten Lapinjärven esimerkissä, jossa *Suomen itäisin ja koillisin ruotsinkielisen asutuksen raja kulkee Lapinjärven halki, ja tänä päivänäkin 35 % asukkaista on ruotsinkielisiä*. (Lapinjärvi). Lapinjärven tekstissä käsitellään samassa virkkeessä sekä ruotsinkielistä asutusta koko maassa että Lapinjärven kunnassa. Lapinjärven tekstissä kieleen viittaavat adjektiivit esiintyvät melko taajaan toistensa yhteydessä ja sama pätee muihinkin tämän ryhmän adjektiivien esiintymiin.

Absoluuttisten adjektiivien yhteydestä voidaan erottaa viisi laskevaa ja viisi nousevaa kollokaatiosuhdetta. Suhteellisiin adjektiiveihin verrattuna toistoa on hieman vähemmän, mutta kollokaatteina toistuvat samat yleiset substantiivit, kuten *kunta* ja *palvelu*.

4.4. YKSILÖIVIIN ADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT

Yksilöivissä adjektiiveissa kyse on yhdestä yksiköstä tai rajatusta yksilöjoukosta. Tällaisia adjektiiveja ovat pronominit *ainoa ~ ainut*, superlatiivit, kuten *ihanin*, ja järjestysluvut, kuten *ensimmäinen* tai *kolmas*. Ne esittävät ominaisuutena sen, että tarkoitteella on luonnehdittavan ominaisuuden suhteen poikkeusasema (*ainoa*), paikka asteikon yläpäässä (superlatiivit) tai tietyssä kohdassa (järjestysluvut). Yksilöivät adjektiivit eivät komparoidu eivätkä saa astemääritettä, kuten **ainoampi*. (ISK 2004: 600.)

Yleisimmät yksilöivät adjektiivit on listattu taulukkoon 9.

Superlatiivimuodot	Sanaesiintymiä	Osuus adjektiiveista (%)
<i>suurin</i>	40	2,19
<i>lähin</i>	36	1,97
<i>kaunein</i>	11	0,60
<i>paras</i>	9	0,49
ilmansuuntien superlatiivit	8	0,44
<i>tärkein</i>	5	0,27
<i>pienin</i>	5	0,27

Taulukko 9. Yleisimmät yksilöivät adjektiivit aineistossani.

Taulukossa on muiden lisäksi ilmansuuntia kuvaavien superlatiivien ryhmä. Tällaisia ovat esimerkiksi adjektiivit *pohjoisin* ja *koillisin*. Ryhmän esiintymien määrän ja prosenttiosuuden olen laskenut käsin yksittäisiin adjektiiveihin liittyvien lukujen perusteella. Aineistossani esiintyy lisäksi joitakin sellaisia superlatiiveja, joilla on yksittäisiä tai muutamia esiintymiä. Tällaisia ovat *korkein* (neljä esiintymää), *laajin* (kolme esiintymää), *lyhin* (kaksi esiintymää) ja kerran esiintyvät *soisin*, *syksyisin* ja *tunnusomaisin*.

Aineiston yleisin superlatiivimuoto on *suurin*, joka esiintyy teksteissä 40 kertaa. Se kuuluu myös koko aineiston yleisimpien adjektiivien joukkoon (ks. luku 4.1). Yhteensä *suuri*-adjektiivin esiintymiä on 70 kappaletta, joten superlatiivimuotojen osuus tämän adjektiivin esiintymistä on huomattavan suuri, yli puolet sen kaikkien esiintymien määrästä. Fintwolin laskelmissa superlatiivimuotoja on noin yhdeksän prosenttia kaikista adjektiivien vertailumuodoista eli 159 kappaletta. Pelkkiä *suuri*-adjektiivin superlatiivimuotoja on tällöin 25 %, eli neljännes aineiston kaikista superlatiiveista.

Suuri-adjektiivin superlatiivimuotojen esiintymistä useimmat jakautuvat selkeisiin ryhmiin sen perusteella, millaisessa tekstiyhteydessä adjektiivi esiintyy. Välittömässä tekstiyhteydessä esiintyvä sanasto vaikuttaakin olevan varsin hyvin ennustettavissa. Suurimman ryhmän *suuri*-adjektiivia edeltävistä ilmauksista muodostavat jotakin maantieteellistä aluetta kuvaavat nimitykset, joista lähes kaikki ovat erisnimiä, esimerkiksi *Suomen / Euroopan suurin*. Tällaisia tapauksia on aineistossani 10 kappaletta.

- (46) Porotalous on merkittävä elinkeino; kunnassa oleva Kemin-Sompion poropaliskunta on *Suomen suurin*. Porotalous antaa osatuloja n. 200 poronomistajalle. (Savukoski)

Esimerkissä 46 ovat näkyvissä yleisimmät *suurin*-superlatiivieita edeltävät maantieteellistä aluetta ilmaisevat nimitykset. Kaikki tällaiset esiintymät ovat propreja ja esiintyvät genetiivimuotoisina. Yleisin näistä on esimerkiksi 46 näkyvä propri *Suomen*, joka esiintyy adjektiivin tekstiyhteydessä yhteensä viisi kertaa. Substantiivi *suomi* esiintyy aineistossa yhteensä 67 kertaa, ja esiintymistä 54 on genetiivimuotoisia, kuten yllä Savukosken esimerkissä. Jonkin adjektiivin yhteydessä se esiintyy 28 kertaa ja 24 kappaletta näistä on superlatiivimuotoisia. Toistuva kollokaatti adjektiiville on myös *Euroopan*, joka esiintyy sen yhteydessä kahdesti. *Eurooppa* löytyy esittelyteksteistä neljästi, kahdessa tapauksessa senkin tekstiyhteydessä on superlatiivimuotoinen adjektiivi (*suuri*). Proprit,

ja näistä erityisesti *Suomi*, siis kollokoivat esittelyteksteissä hyvin selvästi juuri superlatiivimuotoisten adjektiivien kanssa. Kyseessä on nouseva kollokaatio.

Kahden edellä mainitun tapauksen lisäksi teksteissä esiintyy kolme muuta aluetta kuvaavaa *propria*. Tällaisia ovat *Pohjois-Satakunnan* (Pomarkku), *Pohjoismaiden suurimmaksi lähteeksi mainittu Myllylähde* (Oripää) sekä *Kestilän suurin työllistäjä* (Kestilä). Tämän adjektiivin yhteydessä esiintymät ovat yksittäisiä, mutta esiintyvät tekstissä samassa asemassa kuin *propria* *Suomen* ja *Euroopan*. Ne siis esiintyvät aina adjektiivin edellä ja ovat adjektiivin kanssa rinnasteisia genetiiviattributteja.

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä mainitaan 10 kertaa joko nomini *työnantaja* (kahdeksan esiintymää) tai *työllistäjä* (kaksi esiintymää). Mielenkiintoinen ero pääsanavan valinnan ja adjektiivin välillä tulee esille, kun tarkastellaan erikseen monikkumuotoista superlatiivista ja sen pääsanaa. Seitsemässä tapauksessa adjektiivi on monikossa. Lisäksi adjektiivi esiintyy täysin identtisessä tekstiyhteydessä kolme kertaa.

- (47) Kunnassa toimivat **suurimmat** työnantajat vuonna 2002
 Kiskon kunta
 Juha Punta Oy
 AV-Kone / AO-Maalaukset
 Bo-Box Oy (Kisko)

Kiskon esimerkissä 47 monikkumuotoinen superlatiivi *suurimmat* esiintyy otsikkona luettelolle, johon kuuluvat kunnan merkittävimmät työnantajat. Vuosilukua lukuun ottamatta täysin identtinen virke löytyy Suomusjärven ja Kuusjoen kuntien esittelyteksteistä: *Kunnassa toimivat suurimmat työnantajat vuonna 2004/2001* (Suomusjärvi / Kuusjoki). Suomusjärven tekstissä virkettä seuraa samankaltainen luettelo kunnan suurista työnantajista. Nämä kaksi kuntaa kuuluvatkin niihin, joiden verkkosivut on tehty samanlaisiin sivupohjiin ja jotka ovat näin ollen visuaalisesti hyvin samankaltaisia. Näistä esimerkeistä päätellen samankaltaisuus ei kuitenkaan ilmeisesti rajoitu vain sivustojen ulkonäköön. Näiden identtisten esiintymien lisäksi teksteissä esiintyy kuusi kertaa sanapari *suurimmat työnantajat* ja kolme kertaa *suurin työllistäjä*. Nämä substantiivit esiintyvät aineistossani yhteensä 17 kertaa, ja niistä *työllistäjä* on viidellä esiintymällänsä harvinaisempi kuin *työnantaja*. Taajuussanasto tukee osaltaan tätä havaintoa: *työnantaja* on yleisyysjärjestysluettelossa sijalla 1362, mutta *työllistäjää* ei löydy lainkaan (Saukkonen ym. 1979: 501). *Työnantaja*-substantiivin yhteydessä esiintyy yhdek-

sän kertaa adjektiiviksi *suuri* ja kahdesti adjektiiviksi *merkittävä*. Samat adjektiivit esiintyvät myös *työllistäjän* tekstiyhteydessä, *suuri* kolme kertaa ja *merkittävä* kerran. Substantiivien jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy myös toistoa: *työllistäjän* jälkeen toistuu kolmesti ilmaus *kunnan jälkeen on*, ja *työnantajan* jälkeen useimmin *vuonna 200X* sekä *olla*-verbi. Usein substantiivien kontekstissa esiintyy myös jonkinlainen luettelo kunnan työnantajista. Kaikkiaan nämä substantiivit esiintyvät jokaisella kerralla aivan samanlaisessa tekstiyhteydessä, johon adjektiiviksi *suuri* kuuluu olennaisesti. Adjektiivin ja substantiivin *työnantaja* yhdistelmässä on siis kyse laskevasta kollokaatiosta, kun kollokaatti on aineistossa harvinaisempi sana. *Työllistäjä*-substantiivin katson olevan vaihtoehtoinen synonyyminen ilmaus *työnantaja*-substantiiville.

Kolmas toistuva ilmaus superlatiivimuodon *suurin* yhteydessä liittyy vesistöihin. *Järvi* mainitaan adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä seitsemän kertaa, *lähde* kerran ja substantiiviksi *joki* kerran adjektiivin edellä. Adjektiivin edelle, mutta osaksi edellistä virkettä sijoittuvat myös substantiivit *latvavesistö* ja *järvi*. Esimerkissä kollokaatti on *järvi*.

- (48) Yläneen kunnan pinta-alasta noin 6 % on vettä. **Suurin** järivistä on Pyhäjärvi, jonka eteläosa kuuluu Yläneen kuntaan. (Yläne)

Esimerkki 48 Yläneen sivulta havainnollistaa vesistöihin liittyvän toistuvan sanaston yleisintä yksittäistä esiintymää, eli substantiiviksi *järvi*. Esimerkkivirkkeen alussa näkyy myös monille esittelyteksteille tyypillinen tapa esittää vesistöjen osuus kunnan pinta-alasta joko prosenttimääränä tai neliökilometreinä. Neliökilometreinä vesistöjen määrää esittää muun muassa Hämeenkosken kunta: *Kunnan pinta-ala on n. 200 km², josta vettä n. 7,5 km². Suurimmat järvet ovat Pääjärvi sekä Valkjärvi.* (Hämeenkoski). Tässäkin esimerkissä käytetään adjektiivin yhteydessä substantiiviksi *järvi*, joka yhteensä esiintyy aineistossa 36 kertaa. Sen yhteydessä esiintyvistä adjektiiveista yleisin on selvästi *suuri*, mutta toistuvasti esiintyy myös *lukuisa*. Substantiivin yhteydessä esiintyy runsaasti myös vesistöihin viittaavia erisnimiä, kuten *Nilakka* ja *Koutajärvi* (Keitele), sekä substantiiviksi *joki*, esimerkiksi ilmauksena *järvet ja joet* (Karvia). *Järvi*-substantiivin ja adjektiivin superlatiivin välillä on kyse nousevasta kollokaatiosta.

Superlatiivin *suurin* kanssa esiintyy myös substantiiviksi *kaupunki*, kolmen kunnan esittelytekstissä. Tämä sanapari liittyy aina jollakin tavalla kunnan sijaintiin kaupunkien lähistöllä, kuten esimerkissä *Suurimmat kaupungit ovat nopeiden yhteyksien päässä*

(Mouhijärvi). Substantiivi *kaupunki* esiintyy aineistossa 29 kertaa ja sen yhteydessä esiintyvät useimmin erilaiset kaupunkeihin viittaavat erisnimet. *Suuri*-adjektiivin lisäksi toistuvasti esiintyy adjektiivi *lähin*, jota käsittelen seuraavaksi.

Erityisen mielenkiintoista *suuri*-adjektiivin runsas esiintyminen aineistossani on muun muassa siitä syystä, että kyse on pienistä kunnista. Esittelytekstien kuntien asukasmäärät ovat pienimpiä koko maassa ja monien kuntien kokokin on maantieteellisesti melko pieni. Tähän toiseikkaan nähden vastakohtaisen sanaston korostuminen esittelyteksteissä saattaa kertoa kuntien käsityksestä siihen, kuinka houkuttelevana pientä kuntaa lopulta pidetään, vaikka pienuus onkin tässä aineistossa esitetty hyvänä ominaisuutena. Tämä tulkinta korostuu edelleen, koska kaikista *suuri*-ilmauksista yli puolessa sitä käytetään juuri superlatiivimuotoisena. *Pieni*-adjektiivinkin toki esiintyy teksteissä runsaasti, mutta yhteensä niitä löytyy alle puolet *suuri*-adjektiivien määrästä, eli 36 kappaletta, ja adjektiivin superlatiivimuotoja puolestaan neljä kappaletta.

Toiseksi yleisin superlatiivimuotoinen adjektiivi on *lähin*, joka esiintyy aineistossa yli 35 kertaa. Tämä adjektiivi eroaa muista tämän ryhmän adjektiiveista siten, että sillä ei ole positiivimuotoa. Esimerkiksi *suuri*-adjektiivin positiivi- ja komparatiivimuodot voidaan lukea suhteellisten adjektiivien ryhmään ja koko adjektiivi kaikkine muotoineen periaatteessa käsitellä siinä yhteydessä. Voidaankin ajatella, että *lähin* on kenties muita superlatiiveja aidompi yksilöivä adjektiivi juuri siksi, että sitä ei muoto-opillisista syistä oikeastaan voida lukea muihin adjektiiviryhmiin.

Lähin esiintyy aineistossani lähes poikkeuksetta jokaisella esiintymiskerrallaan kunnan liikenneyhteyksien ja etäisyyksien kuvauksissa. Toisaalta jopa 21 tapauksessa adjektiivin edeltävässä tekstiyhteydessä on kilometrin lyhenne *km* sekä jokin numero. Monen kunnan esittelytekstissä korostetaan hyviä yhteyksiä läheisiin kaupunkeihin, sillä ne usein houkuttelevat pieniä kuntia enemmän asukkaita ja tarjoavat työpaikkoja. Toinen yleinen vaihtoehto on juna-, laiva- ja lentoyhteyksien vaivattomuuden esittely. Näin onkin tehty Kiskon esimerkissä (49) alla mainitsemalla Salon rautatieasema.

- (49) **Lähin** reittiliikennelentokenttä Turku 75 km Vantaa 100 km.
Lähin pienliikennelentokenttä Kiikala 30 km.
Lähin rautatieasema Salo 25 km
Lähin valtatie, no 1 20 km (Kisko)

Esimerkissä (49) on kyse luettelosta, jonka alkioista neljä esiintyy yllä olevassa esimerkissä. Yksi syy *lähin*-adjektiivin suureen määrään esittelyteksteissä johtuukin juuristä ilmiöstä: Sama adjektiivi saattaa toistua saman kunnan esittelytekstissä monta kertaa peräkkäin erilaisten listojen osana. Kiskon tekstin kohdalla adjektiivi toistuu yllä olevat neljä kertaa, ja samanlaisia neljän toiston listoja esiintyy ainakin Keiteleen ja Halsuan kuntien esittelyteksteissä. Tavallisesti adjektiivi esiintyy tällaisissa listoissa myös täysin samassa sijamuodossa, vaikka vaihtelua esimerkiksi monikko- ja yksikkömuodon välillä voisikin esiintyä. Näin on Kiskon esimerkin ensimmäisessä kohdassa, jossa adjektiivi ja pääsana voisivat esiintyä myös monikkomuotoisina.

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyvät useimmin substantiivit *rautatieasema* (yhdeksän esiintymää, kolmella kerralla *rautatieasema Salo*), *kaupunki* (neljä esiintymää) ja *valtatie no 1* (neljä esiintymää). Näistä erityisesti *valtatie* on aineistossa yleinen (yhteensä 34 esiintymää), mutta myös *rautatie* löytyy aineistosta 13 kertaa. *Valtatie*-substantiivin yhteydessä toistuvat verbi *sijaita* ja postpositiot *varrella* ja *varressa* sekä substantiivin jäljessä tien numero. Adjektiiveja substantiivin yhteydessä on vähän, vain neljä *lähin*-adjektiivin esiintymää. *Rautatie*-substantiivin yhteydessä adjektiivi, juuri *lähin*, taas esiintyy 10 kertaa. Sen lisäksi toistuvat paikannimet *Kiikala* ja *Salo* (molemmat kolme kertaa) sekä lyhenne *km*, joka toistuu peräti 17 kertaa. Substantiivien *valtatie* ja *rautatie* kollokaatiosuhde adjektiiviin on molemmilla laskeva.

Kolmanneksi yleisin adjektiivi yksilöivien adjektiivien joukossa on *kaunein*, jonka esiintymiä on 11. Myös tämän adjektiivien superlatiivimuotojen suhteellinen osuus on melko korkea, sillä niitä on 25 prosenttia *kaunis*-adjektiivin kaikista muodoista. Viidesssä tapauksessa adjektiivin edeltävässä tekstiyhteydessä toistuu useimmiten genetiivimuotoinen erisnimi, kuten *Suomen*. Näin myös Kesälahden tekstissä:

- (50) Hiekkarantoineen ja mäntykankaineen Kesälahti kuuluu *Suomen kauneimpiin* kuntiin. (Kesälahti)

Kesälahden esimerkissä 50 adjektiivia edeltävä genetiivimuotoinen propri on *Suomen*. Sama, aineistossani varsin yleinen substantiivi esiintyy myös Rymättylän kunnan tekstissä (ks. esimerkki 51). Lisäksi *kaunein*-adjektiivia edeltävät erisnimet *Pirkanmaa* kerran (Luopioinen) ja *Saimaa* kahdesti (Puumala). Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä toistuu substantiivi, joka myös viittaa johonkin maantieteelliseen alueeseen, useimmiten

sellaiseen, johon kunta jotenkin kuuluu tai jonka osa se on. Yllä olevassa tapauksessa substantiivi on *kunta*, mutta aina nämä substantiivit eivät kuitenkaan viittaa kuntaan. Tätä havainnollistaa Rymättylän esimerkki:

- (51) Rymättylä, aito ja elävä saaristokunta keskellä *Suomen kauneinta saaristoa; Turun saaristoa*.
(Rymättylä)

Rymättylän esittelytekstissä (esimerkki 51) adjektiivia seuraa substantiivi *saaristo*, joka toistuu adjektiivin jäljessä kahdesti samassa muodossa. Sen lisäksi adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyvät propriit *Lounais-Suomi* (Lemu) ja *Kanta-Häme* (Tuulos) sekä substantiivit *kunta* (kolme esiintymää) ja *maa* kerran. Näistä substantiivi *kunta* on aineistoni yleisin substantiivi (esiintymiä 628 kappaletta). Sen yhteydessä esiintyy lukuisia toistuvia ilmauksia, kuten *kunta on perustettu vuonna* ja kunnan nimi substantiivin edellä: *Vampulan kunta*. Se esiintyy lähes kaikkien aineistoni adjektiivien tekstiyhteydessä. Superlatiivien kanssa se muodostaa nousevan kollokaation.

Hyvä-adjektiivin superlatiivimuoto *paras* esiintyy aineistossa yhdeksän kertaa. Sen kohdalla toistuvia ilmauksia ei kuitenkaan juuri esiinny. Adjektiivin edellä niitä ei ole lainkaan, vaan jokainen esiintymä on erilainen. Adjektiivin jäljestäkin löytyvät vain samanhenkiset ilmaukset *paras vaihtoehto* (Pertunmaa), *parhaat kasvun mahdollisuudet* (Puumala) ja *parhaat edellytykset* (Nauvo). Näistä erityisesti *mahdollisuus* on yleinen (39 esiintymää), *vaihtoehto* esiintyy harvemmin (seitsemän esiintymää) ja *edellytys* vain kolme kertaa. Viimeksi mainitun tekstiyhteydessä esiintyvät kahdesti adjektiivit *paras* ja *luontainen* sekä substantiivi *elinkeinoelämä*. Substantiivin *mahdollisuus* yhteydessä esiintyy kahdesti *hyvä*-adjektiivin positiivimuoto samoin kuin adjektiivi *oivallinen*.

Aineistosta löytyy melko suuri määrä erilaisia ilmansuuntien superlatiiveja, kuten *ete-läisin*. Yhteensä tällaisia superlatiiveja on kahdeksan ja yleisin niistä on adjektiivi *pohjoisin*, joka toistuu kolmesti. Muut esiintymät ovat yksittäisiä, mutta sisältävät silti yhtäläisyyksiä. Ilmansuuntia kuvaavien adjektiivien välittömässä edeltävässä tekstiyhteydessä esiintyy kuudessa tapauksessa genetiivimuotoinen maantieteellistä aluetta kuvaavat propri, kuten Uukuniemen esimerkissäkin (alla, esimerkki 52). Esiintymien laajemmasta kontekstista voidaan havaita, että propri esiintyy jokaisessa esiintymässä adjektiivin edellä, joskin parissa tapauksessa tarkasteluvälin ulkopuolella.

- (52) Uukuniemi on Etelä-Karjalassa sijaitseva *Etelä-Suomen läänin pohjoisin kunta*, joka maantieteellisesti rajoittuu Saaren ja Kesälahden kuntiin, Kiteen kaupunkiin sekä idässä valtakunnan rajaan. (Uukuniemi)

Uukuniemen kunnan esittelytekstissä (esimerkki 52) adjektiivina on tässä ryhmässä yleinen *pohjoisin*. Sen edellä esiintyvä propri on *Etelä-Suomen läänin*, joka taas on yksi tässä ryhmässä toistuvista genetiivimuotoisista propreista adjektiivin edellä. Muut yleisimmät propriit ovat *Pohjois-Karjalan* ja *Suomen*, ja nämä kaikki esiintyvät adjektiivin edellä kahdesti. Selkeä yhteinen piirre tämän ryhmän adjektiiveille on myös se, että niiden jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy substantiivi *kunta* (neljä tapausta). Tämä näkyy myös Uukuniemen kunnan esimerkistä, jossa *kunta* on adjektiivin pääsana.

Adjektiivin *tärkein* superlatiivimuotoja esiintyy aineistossa viisi. Myös niissä toisto on harvassa: Jonkin verran yhtäläisyyttä kuitenkin löytyy, sillä kolmen esiintymän kohdalla käsitellään liikenneyhteyksiä ja etäisyyksiä kunnasta. Toistuvia sanoja on kuitenkin vain yksi, substantiivi *etäisyys*, joka esiintyy adjektiivin edellä.

- (53) *Etäisyydet tärkeimpiin* keskuksiin (Pomarkku)

Pomarkun kunnan esimerkissä (53) substantiivi *etäisyys* edeltää adjektiivia. Se esiintyy aineistossa yhteensä 26 kertaa ja *tärkeä*-adjektiivin superlatiivimuodon yhteydessä kaksi kertaa. Substantiivin yhteydessä esiintyy kuitenkin myös muita adjektiiveja, esimerkiksi *hyvä* ja *nopea*. Sanaparin *tärkeä* ja *etäisyys* kohdalla on kyse lähinnä nousevasta kollokaatiosta. Tämä suhde on merkitsevä lähinnä adjektiivin kannalta, substantiivin ensisijainen esiintymiskuvio on muotoa ”hyvät etäisyydet” tai ”etäisyydet paikasta X/paikkaan X”. Pomarkun esimerkissä näkyvä kuvio, jossa adjektiivi edeltää substantiivia, on tähän nähden varsin erilainen ja substantiivin tekstiyhteydessä tällaisia tapauksia edustavat vain *tärkein*-adjektiiviin liittyvät kaksi tapausta.

Superlatiivimuoto *pienin* esiintyy aineistossani viisi kertaa ja sen tekstiyhteydestä voidaan erottaa toistuvaa sanastoa, toisin kuin muutaman edellisen adjektiivin kohdalta. Esimerkki adjektiivin käytöstä Lumparlandin kunnan esittelytekstistä (esimerkki 54):

- (54) Lumparland sijaitsee noin 30 km Maarianhaminasta itään ja on *Avenanmaan* [!] mantereen **pienin kunta**. (Lumparland)

Adjektiivin *pieni* superlatiivimuodot esiintyvät tekstiyhteydessä, josta on helppo erottaa toistuvaa sanastoa. Adjektiivin edellä toistuu jälleen maantieteelliseen alueeseen viittaa-

va genetiivimuotoinen *propri*, joka Lumparlandin esimerkissä on *Ahvenanmaan*. Muut *proprit* ovat kahdessa tapauksessa *Suomen*, sekä *Uudenmaan* ja *Keski-Suomen*. *Propreista* vain *Suomen* tuntuu toistuvan erittäin usein, muut esiintymät ovat yleensä lähinnä yksittäisiä. Todennäköisesti pääsy johonkin kärkijoukkoon (mitä ominaisuutta superlatiivit yleensä ilmaisevat) koko maan mittapuulla on varsin haluttava asia kunnille, vaikka kyseessä olisikin Suomen pienimpänä oleminen. Lumparlandin esimerkissä havainnollistuu myös tyypillinen adjektiivin jälkeinen tekstiyhteys, jossa toistuu substantiivi *kunta*. Se esiintyy adjektiivin yhteydessä neljässä esiintymässä viidestä ja viimeisessäkin tapauksessa esiintyy *kunnan* kanssa synonyyminen substantiivi *pitäjä*.

Yksilöiviin adjektiiveihin kuuluvat adjektiivien ohella pronominit *ainoa* (yksi esiintymä) ja *ainut* (neljä esiintymää). Ne kuvaavat tavallisesti lähinnä kunnan erityisasemaa muiden joukossa.

- (55) 10 000 asukkaan Maarianhamina on *Ahvenanmaan* **ainoa** kaupunki ja mm. hallinnon keskuspaikka. (Brändö)

Brändön esittelytekstissä (55) esiintyy muidenkin yksilöivien adjektiivien yhteydessä toistuva genetiivimuotoinen maantieteellistä aluetta kuvaava *propri* *Ahvenanmaan*. Sammatin tekstissä taas esiintyy usein toistuva *propri* *Suomen*. Pronominien jälkeisessä tekstiyhteydestä löytyvät substantiivit *taajama*, *kunta* ja *kaupunki*. Näillä kuitenkin ilmaistaan teksteissä varsin erilaisia asioita. Haukivuoren esimerkissä (56) pronomini viittaa kunnan nimen ainutlaatuisen ominaisuuteen:

- (56) Haukivuori on **ainut** *kunta* Suomessa, jonka nimi päättyy vuori -sanaan. (Haukivuori)

Haukivuoren esimerkissä 56 käsitellään kunnan nimen erityispiirrettä, joka yksilöi kuntaa ja erottaa sen muista; se on sarallaan *ainut*. Samanlainen on myös Sammatin teksti, jossa kyse on tavallisuudesta poikkeavasta kyläkoulusta (*Suomen ainoa maaseudulla toimiva steinerpedagoginen Vapaa Kyläkoulu*), sekä Koski Tl:n teksti, jossa viitataan *kunnan ainoaan taajamaan*. Haukivuoren tekstissä pronominin jälkeen toistuu substantiivi *kunta*, yleisin substantiivi aineistossani, sekä tätä seuraava *propri* *Suomessa*. Jälkimmäisessä lienee kyse samasta sijoittamisesta jollekin asteikolle kuin yksilöiviä adjektiiveja edeltävien genetiivimuotoisten *proprienkin* (*Suomen*) kohdalla. Sammatin tekstissä käytetäänkin genetiivimuotoista *propria* *Suomen* pronominin *ainoa* edellä.

Myös järjestysluvat luetaan yksilöiviin adjektiivieihin. Aineistossani niistä esiintyvät *ensimmäinen* (23 esiintymää), *toinen* (neljä esiintymää), *kolmas* (kolme esiintymää) ja *neljäs* (yksi esiintymä). Järjestyslukuja siis esiintyy, mutta yleisimmän jälkeen esiintymämäärät putoavat äkkiä. Järjestyslukujen pääsana sijoittuu jollekin janalle, johonkin järjestykseen, jolloin sen tarkoitteen asema muiden joukossa korostuu. Samoin kuin yksilöivien adjektiivien kohdalla, maantieteellistä paikkaa ilmaisevia propreja esiintyy myös järjestyslukujen edellä.

- (57) *Eckerön ensimmäinen* Bed & Breakfast perustettiin 1500-luvulla, Ruotsin kuningas Kustaa Vaasan määrättyä, että Eckerön edustalla sijaitsevalla Signilskärin saarella piti olla majatalo. (Eckerö)

Eckerön esimerkissä (57) järjestysluvulla tuodaan esille kunnan majatalon varhaisia ja historiallisia juuria 1500-luvulla. Esimerkissä nousee implisiittisesti esiin matkailun keskeinen merkitys kunnalle. Samassa tekstissä kerrotaan Eckerön kunnan suhteesta matkailuun kerrotaan lisää: *Meillä on siis vuosisatojen kokemus matkailualalta, ja tämän kokemuksen ansiosta osaamme pitää hyvää huolta kaikenikäisistä vieraista.* (Eckerö). Järjestystä ilmaisevien esiintymien määrä kuitenkin on pieni kaikkien järjestyslukujen joukossa (31 tapausta) ja yhteensä niitä on vain kuusi.

Osa järjestysluvuista esiintyy muiden superlatiivimuotojen yhteydessä:

- (58) Liljendalissa on vajaat 1500 asukasta. Olemme *Uudenmaan kolmanneksi pienin* kunta. (Liljendal)

Tyypillisesti järjestysluvat sijoittuvat adjektiivin edelle ja tarkentavat sitä. Liljendalin esimerkissä (58) kyseessä on superlatiivi *pienin*, jota yksilöivien adjektiivien ryhmälle tyypillisesti edeltää maantieteellistä aluetta kuvaava propri *Uudenmaan*, jonka jälkeisessä tekstiyhteydessä esiintyy substantiivi *kunta*. Muuta toistuvaa kielenainesta järjestyslukujen yhteydessä on melko vähän. Ainut toistuva ilmaus on substantiivi *asukas* (neljä esiintymää), joka liittyy järjestyslukuun *ensimmäinen*. Lisäksi mainitaan substantiivit *kesäasunto* ja *asutus*. Tyypillinen esiintymä on Kyyjärven kunnan tekstissä: *Ensimmäiset asukkaansa Kyyjärvi sai Savosta. He antoivat uudelle kotijärvelleen nimen entisen kotiseutunsa mukaan.* (Kyyjärvi). Tässä esimerkissä on hyvin näkyvillä järjestyslukua seuraava substantiivi *asukas*, sekä se että järjestysluku aloittaa virkkeen. Substantiivi *asukas* on yleinen substantiivi ja esiintyy aineistossani 92 kertaa (ks. luku 3.3). Se kol-

lokoja erilaisten numeromuotoisten esiintymien kanssa, kuten esimerkiksi *Sauvossa on yli 2800 asukasta* (Sauvo). *Asukkaan* ja *ensimmäisen* välillä on nouseva kollokaatio.

Aineistoni yksilöiviin adjektiiveihin vaikuttaa lähes jokaisen adjektiivin kohdalla liittyvän genetiivimuotoinen *propri*, joka aineistossani viittaa johonkin maantieteelliseen alueeseen. Ne esiintyvät aina adjektiivin edellä ja niitä esiintyy kaikkien superlatiivimuotojen, järjestyslukujen sekä yksilöiviin adjektiiveihin kuuluvien pronomien kohdalla. Niiden kollokoidessa yksilöivien adjektiivien kanssa, on kyseessä yleensä nouseva kollokaatio. Adjektiivien yhteydessä esiintyy myös laskevia kollokaatioita, tosin vähemmistönä.

4.5. TAIPUMATTOMIIN ADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIO

Ison suomen kieliopin (2004: 601) mukaan taipumattomiin adjektiiveihin kuuluvat *ai-mo*, *ensi*, *eri*, *kelpo*, *koko*, *pikku*, *viime* ja *aika*. Ne muodostavat substantiivin kanssa yhdyssanamaisen kokonaisuuden, jonka sisällä ei voi olla muita sanoja. Ne voivat myös tiivistyä yhdyssanaksi pääsanansa kanssa, kuten esimerkiksi *pikkukunta*. (Taipumattomien adjektiivien tarkempi kuvaus luvussa 2.3.)

Aineistossani taipumattomista adjektiiveista esiintyvät *eri*, *koko* ja *viime*. Niiden sanaesiintymien määrä ja prosentuaaliset osuudet on lueteltu taulukossa 10.

Taipumattomat adjektiivit	Lukumäärä	Osuus adjektiiveista (%)
<i>eri</i>	18	0,98
<i>koko</i>	13	0,71
<i>viime</i>	9	0,49

Taulukko 10. Yleisimmät taipumattomat adjektiivit.

Lukumäärien perusteella nämä kolme adjektiivia ovat melko yleisiä aineistoni adjektiivien joukossa: *Eri* on 16. yleisin, *koko* 25. yleisin ja *viime* 48. yleisin adjektiivi aineistossani. Nämä ovat kuitenkin ainoat tätä ryhmää edustavat adjektiivit. Taajuussanaston yleisyysjärjestysluettelosta löytyvien taipumattomien adjektiivien kohdalla sama järjestys toistuu: *eri* on yleisin taipumaton adjektiivi ja sijalla 82., *koko* on sijalla 84. ja *viime* sijalla 164. Muut tämän ryhmän adjektiivit sijoittuvat taajuussanaston yleisyys-

järjestysluettelossa melko kauas yleisimmistä sanoista: *ensi* on sijalla 439, *aika* sijalla 1014 ja *pikku* sijalla 1557. Adjektiiveja *kelpo* ja *aimo* ei esiinny lainkaan.

Eri-, *koko*- ja *viime*-adjektiivien lisäksi aineistossani esiintyy adjektiivi *pikku* yhdyssanan alkuosana, kuten esimerkissä *Piippola - vaarinmaa - silmin nähtävä ja jaloin kosketettava pikkukunta Suomi-neidon navan kohdassa* (Piippola). Mielenkiintoista on, että tämän yhdyssanaksi tiivistyneen adjektiivin välittömässä tekstiyhteydessä viitataan Suomeen (*Suomi-neidon*). Sama ilmiö toistuu myös muiden adjektiivien yhteydessä.

Eri on aineistossani esiintyvistä taipumattomista adjektiiveista yleisin. Se esiintyy teksteissä 18 kertaa, mutta sen tekstiyhteydestä on vaikea erottaa selkeitä kollokaatteja, sillä se esiintyy samanlaisessa yhteydessä vain muutaman kerran. Adjektiivin edeltävästä tekstiyhteydestä löytyy muutama liikenteeseen ja kulkuyhteyksiin liittyvä ilmaus. Tämä onkin yleinen aihe esittelyteksteissä, myös Kiikoisten esimerkissä alla.

- (59) Kesällä 1999 käyttöön otettu kuntatunnus vihreä neliapila symbolisoi paitsi onnea ja maaseutua myös Kiikoisten *hyviä liikenneyhteyksiä eri suuntiin*. (Kiikoinen)

Kiikoisten esimerkin (59) *liikenneyhteyksien* lisäksi adjektiivin edellä esiintyy substantiivi *kulkuyhteydet*, joka esiintyy Hirvensalmen tekstissä. Näiden substantiivien yhteydessä esiintyy lisäksi molemmissa tapauksissa adjektiivi *hyvä*. Substantiiveista *kulkuyhteydet* esiintyy aineistossani seitsemän kertaa, aina nominatiivin monikossa, ja *liikenneyhteydet* 10 kertaa. Useimmiten substantiivit esiintyvät juuri adjektiivin *hyvä* kanssa, joka toistuu *kulkuyhteys*-substantiivin yhteydessä neljästi ja *liikenneyhteys*-substantiivin kohdalla kuudesti. *Hyvän* ohella niiden tekstiyhteydessä esiintyvät adjektiivit *mainio* ja *tärkeä*. Molempien substantiivien ja adjektiivin kollokationaalinen suhde on laskeva kollokaatio, sillä adjektiivi–kollokaatti-parin yleisempi jäsen on adjektiivi.

Eri esiintyy kahdesti osana ilmausta *eri puolilta*.

- (60) Keskikesän perinteinen huipputapahtuma on Puruveden Lohikuningas -kilpa, joka kerää satoja venekuntia *eri puolilta maata* Suomen suurimpaan soutu-uistelutapahtumaan. (Kesälahti)

Tätä ilmausta voidaan pitää melko yleisenä adjektiivi–kollokaatti-parina, ja se mainitaan myös Perussanakirjan esimerkeissä *eri*-adjektiivin kohdalla (PS, s.v. *eri*). Adverbi *puolilta* esiintyy kahdesti adjektiivin jäljessä, Kesälahden (esimerkki 60) sekä Hirvensalmen esittelyteksteissä. Hirvensalmen tekstissä adverbi on kirjoitettu virheellisesti

muotoon *puolita*, joten se tulkitaan Fintwolin analyysissä verbiksi. Yhdistelmiä seuraa toisella kerralla partitiivimuotoinen substantiivi *maata* ja toisella *Suomea*.

Adjektiivia *eri* käytetään esittelyteksteissä myös eräänlaisena tehostavana ilmauksena sen perusmerkitykseen ja virkkeen kokonaismerkitykseen nähden. Tällöin adjektiivin merkitys korostuu ja käsillä olevaan tekstiin syntyy korostainen runsauden tuntu. Havainnollistan kuvailemani ilmiötä esimerkkien avulla:

(61) Kokkolan ammattioppilaitoksessa voi opiskella moniin **eri** ammatteihin. (Lohtaja)

Lohtajan esimerkissä (61) adjektiivia käytetään kuvaamaan ammattien erillisyyttä toisistaan. Adjektiivin pääsana, substantiivi *ammatti*, on kuitenkin monikkomuotoinen ja virkkeessä ilmaistaan vaihtoehtojen olemassaoloa ja määrää myös pronominilla *moni*, vaikka asia tulee selväksi jo monikkomuodon ja pronominin avulla. Saman asian voisi kin ilmaista myös ilman adjektiivia *eri*, eikä virkkeen perusmerkitys suuresti muuttuisi: *moniin ammatteihin – moniin eri ammatteihin*. Käsittääkseni adjektiivia käytetäänkin tässä tilanteessa korostamaan pronominin ja monikkomuotoisen pääsanana yhteismerkitystä. Tällaisella kielenkäytöllä luodaan tekstiin eräänlaista ylimääräistä runsauden tuntua, joka saattaa antaa tekstin lukijalle miellyttävän kuvan kunnasta.

Yllä kuvailemani ilmiö toistuu myös esimerkiksi Oravaisten ja Piippolan teksteissä.

(62) Löytöretki Oravasiin laajentaa tietämystäsi Suomen ja Ruotsin yhteisestä historiasta ja teollistumisen varhaisesta tulosta Pohjanmaalle. Siitä lähtien ovat **eri** teollisuuden aikakaudet seuranneet toisiaan Oravaisissa. (Oravainen)

Toisinaan tämäntapainen adjektiivin käyttö saattaa aiheuttaa tekstiin jopa asiavirheitä tai hämärtää tekstin merkitystä. Tästä on kyse Oravaisten tekstissä, jossa puhutaan *eri teollisuusista*. Virkkeessä oleva määräite on siis sijoitettu virkkeeseen virheellisesti siten, että se määrittää sanaa (*teollisuuden*) substantiivin *aikakausi* sijaan. Taipumattoman adjektiivin ja sen pääsanana välissä ei kuitenkaan voi olla muita määritteitä (ISK 2004: 601). Toinen tulkintatapa on, että adjektiivin on ajateltu määrittävän genetiiviattribuutin ja pääsanana kokonaisuutta, *teollisuuden aikakaudet*, mutta tällöinkin virke jää merkitykseltään hieman epämääräiseksi. Todennäköisesti Oravaisten tekstissä on haluttu korostaa kunnan teollisuuden merkitystä ja kehittyneisyyttä: teollisuudessa on käyty läpi useita aikakausia, joten se on siis vanhaa ja sen asema vakiintunut. On kuitenkin vaikea sanoa, onko *eri*-adjektiivilla haluttu korostaa juuri kunnan teollisuuden monimuotoisuutta

(useat teollisuudet) vaiko kehittyneisyyttä (useat aikakaudet), kenties jopa molempia. Tekstin taustalla lienee pyrkimys korostaa kunnan hyviä puolia ja myös seuraavassa, Piippolan esittelytekstissä on kyse samankaltaisesta ilmiöstä.

- (63) Piippola - vaarinmaa - silmin nähtävä ja jaloin kosketettava pikkukunta Suomi-neidon navan kohdassa; sekin saattaa saada **eri** muotoja ja värejä sisäisistä silmälaseistasi riippuen. (Piippola)

Piippolan esimerkissä (63) on kyse samasta ilmiöstä kuin aiemmissa esimerkeissä. Piippolan tekstissä on käytetty metaforaa ”sisäisistä silmälaseista” ja niiden vaikutuksesta lukijan/katsojan asenteisiin. Tällä lienee haluttu viitata esimerkiksi jonkin asian näkemiseen ruusunpunaisten lasien läpi. Tekstissä kuitenkin puhutaan *eri muodoista ja väreistä*, mikä muuttaa metaforan hieman hämäräksi. Piippolan tekstissä ei myöskään mitenkään selvitetä lukijalle, mitä adjektiivin ilmaiset muut vaihtoehdot, kuten värit ja muodot, voisivat olla. Tällainen adjektiivin käyttö on mielestäni merkitysten hienovaraista liioittelua tai värittämistä, minkä taas voisi yhdistää esimerkiksi esittelytekstien funktioon kunnan itsemarkkinoinnin välineinä.

Adjektiivi *koko* esiintyy esittelyteksteissä yhteensä 13 kertaa. Sen esiintymisympäristöstä löytyy joitakin toistuvia ilmauksia, kuten *propreja* (viisi tapausta), *nomini kunta* (kolme kertaa) sekä joitakin aikaan liittyviä ilmauksia (kaksi tapausta). Niissä esiintymisissä, joissa kyse on *propreista*, esiintyvät *Suomi*, *Pohjois-Satakunta*, *Siikajokilaakso* sekä *Saaristomeri*. Erisnimellä viitataan aina johonkin maantieteelliseen alueeseen.

- (64) Eckerö, Ahvenanmaan ja **koko Suomen** läntisin kunta on tunnettu vieraanvaraisuudestaan. (Eckerö)

Eckerön esittelytekstissä (esimerkki 64) esiintyvä *properi Suomen* sijoittuu aineiston yleisimpien substantiivien joukkoon (ks. luku 3.3) ja esiintyy kollokaattina myös muissa adjektiiviryhmissä. Se esiintyy aineistossa vain muutamassa sijamuodossa, joista ylivoimaisesti yleisin on *genetiivi*, jota esiintyy yli kaksi kertaa niin monta kuin muita muotoja yhteensä eli 54 kappaletta (muuta muotoja on yhteensä 13). Juuri *genetiivimuotoisena* tämä *properi* esiintyy muiden adjektiivien yhteydessä, erityisesti yksilöivien adjektiivien kanssa (ks. luku 4.3). Vastaavanlainen *properi* on Jämijärven esimerkissä alla.

- (65) Hämeenkaan pohjoispuolella kimaltelee kesäisin Jämijärvi, jonka on sanottu olevan **koko Pohjois-Satakunnan** helmi. (Jämijärvi)

Jämijärven esimerkissä (65) voidaan adjektiivin edeltä erottaa passiivin perfekti *on sanottu*. Sama perfektimuoto esiintyy myös Piippolan kunnan esimerkissä. Jämijärven tekstissä perfektiin liittyy myös partisiippirakenne: *on sanottu olevan*. Kummassakaan tekstissä puhujaa tai puhujia ei täsmennetä mitenkään.

Erisnimien lisäksi *koko* esiintyy myös muunlaisten maantieteellistä aluetta kuvaavien ilmausten yhteydessä:

- (66) Belgialaiset, Liégestä tulleet sepät muuttivat Ruotsiin 1600-luvun alkupuolella. Näiden ruukintyöläisten jälkeläiset löysivät tiensä Kimon Ruu kille [!]. Vallooniin sepän taidot olivat arvostettuja **koko maailmassa**. (Oravainen)

Oravaisten esimerkissä (66) adjektiivin pääsana *maailma* kuvaa maantieteellistä aluetta, kuten myös propriit kaikilla kerroilla, joilla ne esiintyvät ennen adjektiivia *koko*. Merkityksensä puolesta myös tämä nomini onkin samankaltainen kuin propriit, eli viittaa maantieteelliseen alueeseen. Siinä missä propriit kuitenkin esiintyvät genetiiviattributteina, on *maailma* adjektiivin pääsana. Tämä substantiivi esiintyy aineistossa vain kuusi kertaa ja näistä kolmella kerralla osana ilmausta *ympäri maailmaa*. *Maailma*-substantiivin kohdalla on kyse nousevasta kollokaatiosta, koska se esiintyy aineistossani harvemmin kuin tarkasteltava adjektiivi *koko*. Myös proprien kohdalla kyse on nousevasta kollokaatiosta, mikäli niitä tarkastellaan yksitellen. Jos niitä tarkastellaan yhtenä ryhmänä, on kyse laskevasta kollokaatiosta.

Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä on kolmessa tapauksessa substantiivi *kunta*.

- (67) **Koko kunnan** alueelle on ominaista tasaisuus. Lähes **koko kunta** on laakeaa savitasankoa sijoittuen meren pinnasta laskettuna korkeudelle 80 - 85 m. (Mellilä2)

Mellilän toisessa esittelytekstissä (esimerkki 67) yhdistelmä *koko kunta* toistuu kahdesti. Tästä substantiivi *kunta* on aineistoni yleisin substantiivi ja toistuu lähes kaikkien adjektiivien yhteydessä. Esimerkin ensimmäisessä esiintymässä taas on substantiivi *alue*, joka myös on varsin yleinen: Se esiintyy esittelyteksteissä yhteensä 52 kertaa ja lisäksi 26 kertaa yhdyssanan perusosana. Sen tekstiyhteydessä esiintyy vain yksittäisiä adjektiiveja, kuten suhteutusadjektiivit *suuruinen* ja *kokoinen*, mutta substantiivi *kunta* 29 kertaa. Kollokaatio adjektiivin *koko* ja substantiivin *alue* välillä on nouseva.

Koko-adjektiivin jälkeisestä tekstiyhteydestä voidaan erottaa myös ajan ilmauksia.

- (68) Veneilijöillä ja virkistyskalastajilla on siten tarjolla monet vaihtoehdot upeissa maisemissa. Kunta investoi **koko ajan** venematkailun kehittämiseen. (Keitele)
- (69) Kunnan asukasluku on ollut kasvussa **koko 90- ja 2000 -luvun** [!]. Kesäisin asukasluku kaksinkertaistuu kesäasukkaiden myötä (Kuhmalahti)

Keiteleen kunnan esittelytekstissä (esimerkki 68) esiintyvä ajan ilmaus on *koko ajan*, kun taas Kuhmalahden tekstin (esimerkki 69) kohdalla kyse on vuosikymmenistä: *koko 90- ja 2000-luvun*. Vaikka esimerkit ovat esimerkiksi kieliopillisesti erilaisia, niissä kummassakin havainnollistuvat kuntien pyrkimykset kehittää itseään vastaamaan asukkaiden ja vierailijoiden tarpeisiin. Keiteleen kunta investoi parannuksiin *koko ajan*, jatkuvasti, siinä missä Kuhmalahdella kenties ollaan jo onnistuttu, sillä kunta ilmoittaa esittelytekstissään asukaslukunsa kasvaneen ainakin viimeisen vuosikymmenen ajan. Kunnat siis pyrkivät artikuloimaan omaa onnistuneisuuttaan ja parantamaan tämän avulla mahdollisuuksia entisestään esittelemällä positiivisia puoliaan.

Taipumaton adjektiivi *viime* esiintyy kuntien esittelyteksteissä yhdeksän kertaa. Se esiintyy lähes jokaisella kerralla tietyssä, toistuvassa tekstiyhteydessä. *Viime vuosina* on toinen kahdesta yleisimmästä pääsana–kollokaatti-parista tämän adjektiivin yhteydessä. Se esiintyy kaikilla kerroilla monikkomuotoisena.

- (70) Kuhmalahti on kehittänyt itseään asumiskuntana ja kunnassa onkin rakennettu **viime vuosina** runsaasti. Tontteja on tarjolla sekä taajamissa sekä sivukylillä. Tonttien koot ovat 2.000 - 5.000 m². [!] (Kuhmalahti)

Kuhmalahden tekstin (esimerkki 70) lisäksi *viime vuosina* -yhdistelmä löytyy Sammatin, Pomarkun ja Nauvon kuntien esittelysivuilta, joissa se esiintyy yhteensä neljä kertaa. Näistä esiintymistä kolme käsittelee asumista tai asumusten rakentamista ja yksi matkailun merkitystä kunnalle. Yhteistä kaikille esiintymille on se, että niissä kerrotaan sellaisesta kunnan kehityksestä asutuksen tai matkailun suhteen, josta ilmenee, että kunta voi vastaanottaa lisää asukkaita ja matkailijoita. Kuhmalahden esimerkissä tämä tieto ei kuitenkaan käy ilmi suoraan tekstiyhteydestä, vaan sen lisäksi on tarkasteltava myös kahta seuraavaa virkettä, jotka käsittelevät kunnan tonttitarjontaa. Näin luodaan mielikuva siitä, että useat muut ihmiset ovat ostaneet tontteja ja rakentaneet Kuhmalahdelle. Muuttoliikkeen syyksi tarjotaan sitä, että Kuhmalahti on kehittänyt itseään. Syy–seuraus-suhdetta luodaan tekstissä esimerkiksi liitepartikkelin *-kin* avulla. Tällainen markkinointitapa on kuitenkin kiinnostava: lukijoita ei suoraan kehoteta matkustamaan tai

muuttamaan kuntaan, vaan kerrotaan vain kunnalla olevan tonttitarjontaa tai esitellään esimerkiksi hotellihuoneiden määrää.

Substantiivi *vuosi* esiintyy aineistossa yhteensä 158 kertaa, jolloin *viime vuosina* -sanaparissa on kyse nousevasta kollokaatiosta. *Vuosi* esiintyy useimmiten yksikön nominatiivissa (82 kertaa), jolloin se kollokoii hyvin selkeästi vuosilukujen kanssa. Vain kerran substantiivia seuraa vuosiluvun sijaan jokin muu sana. Myös substantiivin edeltävä tekstiyhteys on hyvin vakiintunut, 23 tapauksessa se kuuluu: *kunta on perustettu*. Lisäksi *vuosi* esiintyy 36 kertaa yksikön genetiivissä, jolloin toistuvat erityisesti ilmaukset *ympäri vuoden*, *vuoden ajan* sekä yhdistelmä *vuoden* + vuosiluku.

Neljä kertaa esittelyteksteissä toistuu myös sanapari *viime aikoina*.

- (71) Turunmaan saariston merkitys matkailukohteena on kasvanut voimakkaasti **viime aikoina** ja viime vuosina on panostettu erityisesti matkailuun. (Nauvo)
- (72) Asukkaita on vähemmän kuin 250 ympäri vuoden, mutta kesällä kuusi kertaa enemmän. Maatalous, kalastus ja merenkulku työllistävät monia inioiläisiä, mutta matkailuelinkeinosta on **viime aikoina** tullut yhä merkittävämpi. (Iniö)

Sanapari *viime aikoina* esiintyy Nauvon (71) ja Iniön (72) tekstien lisäksi Jämijärven ja Kyyjärven kuntien esittelyteksteissä. Sekä sanaparin tekstiyhteys että konteksti sisältävät erilaisia toistuvia elementtejä, kuten komparaatiota sisältävät ilmaukset *yhä merkittävämpi* (Iniö) ja *entistä enemmän* (Jämijärvi) sekä Kyyjärven ja Nauvon teksteissä esiintyvät partikkelit *erityisesti* ja *voimakkaasti*. Näistä komparatiivi viittaa jonkin lisääntymiseen ja tapaa ilmaisevat partikkelimuodot puolestaan korostavat vaikutelmaa runsaudesta. *Viime*-adjektiivin yhteydessä tämän ilmiön voisi sijoittaa aikajanelle, jossa arvio tilanteesta on uusin tai tuorein mahdollinen ja jonka merkitystä partikkelit ja komparaatio vahvistavat. Toisaalta sekä Nauvon että Iniön esimerkeissä jätetään tarkentamatta, miten matkailukohteen merkitys on kasvanut voimakkaasti tai millä tavalla esimerkiksi matkailuelinkeinon kasvava merkittävyys näkyy.

Substantiivi *aika* esiintyy aineistossani yhteensä 22 kertaa, joista neljästi osana sanaparia *viime aikoina*. *Viime*-adjektiivin ja substantiivin *aika* välillä on siis nouseva kollokaatio. *Aika*-substantiivin tekstiyhteys ei sisällä muuta toistoa kuin adjektiivin *viime*. Muita idiomaattisia ilmauksia kuitenkin löytyy, kuten esimerkiksi *aika ajoin*, *yhtä aikaa* ja *aikojen saatossa*. Selkeimmin kollokaatiivinen ryhmä *aika*-substantiivin tekstiyhtey-

dessä sisältää seitsemän esiintymää, joissa aika on yksikön essiivissä ja sitä edeltää ajanjakson kuvaus, kuten *viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana* (Korppoo).

Taipumattomiin adjektiiveihin liittyvät kollokaatiot ovat useimmiten nousevia, eli kollokaattia esiintyy enemmän kuin tarkasteltavaa adjektiivia. Tämän ryhmän adjektiivit kuitenkin esiintyvät aiempia ryhmiä hieman vähemmän sellaisen sanaston yhteydessä, joka on aineistossani hyvin yleistä (esimerkiksi substantiivit *kunta* ja *palvelu*). Samoin taipumattomista adjektiiveista adjektiivin *eri* kohdalla on mahdollista erottaa adjektiiville jokseenkin korostainen käyttötapaa, joka todennäköisesti liittyy kuntien pyrkimykseen luoda esittelyteksteissään itsestään paras mahdollinen vaikutelma.

4.6. SUHTEUTUSADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT

Suhteutusadjektiivit vertailevat entiteetin ominaisuutta suhteuttaen sen johonkin toiseen entiteettiin. Ne ovat -inen-loppuisia adjektiiveja, joilla on edellään genetiivisijainen täydennys tai määriteosa. Suhteutusadjektiivit eivät yleensä komparoidu, vaikka poikkeuksiakin esiintyy. (ISK 2004: 600–601.) Oman aineistoni esimerkeissä komparaatiota ei esiinny. Esimerkkeinä aineistoni suhteutusadjektiiveista ovat ilmaukset *maakuntien välinen raja* (Vahto) ja *465,86 km² kokoinen alue* (Piippola).

Yleisimmät aineistossani esiintyvät suhteutusadjektiivit on listattu taulukkoon 11.

Suhteutusadjektiivit	Lukumäärä	Osuus adjektiiveista (%)
<i>jälkeinen</i>	5	0,27
<i>välinen</i>	5	0,27
<i>kokoinen</i>	3	0,16
<i>arvoinen</i>	2	0,11
<i>suuruinen</i>	2	0,11

Taulukko 11. Yleisimmät suhteutusadjektiivit esittelyteksteissä.

Taulukossa esitettyjen, aineistossani yleisimpien suhteutusadjektiivien lisäksi aineistossani esiintyvät muun muassa seuraavat suhteutusadjektiivit: *alainen*, *aikainen*, *kaltainen*, *mittainen*, *mukainen*, *paksuinen*, *tasoinen* ja *viereinen*. Myös joitakin A/N-sanaluokan sanoja on käytetty suhteutusadjektiiveina, kuten Puumalan esittelytekstin virke: *Kesäajan ulkopuolisten aktiviteettien ja tapahtumien kehittäminen on käynnissä*. Nämä

esiintymät ovat kuitenkin yksittäisiä, eikä niiden tekstiyhteydessä juuri ole yhtäläisyyttä muihin suhteutusadjektiiveihin nähden.

Yleisimmillä suhteutusadjektiiveilla molemmilla on viisi esiintymää. Näistä käsittelen ensin adjektiivin *jälkeinen*, jonka tekstiyhteys on kaikilla esiintymiskerroilla varsin samankaltainen: Genetiivimuotoisena täydennysosana adjektiivin edellä esiintyy kolmesti substantiivi *juhannuksen* ja kahdesti *jääkauden*. Adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä taas toistuu substantiivi *viikko* kaksi kertaa. Tyypillinen esimerkki *jälkeinen*-adjektiivin käytöstä löytyy Yläneen kunnan esittelytekstistä.

(73) *Juhannuksen jälkeisellä viikolla* vietetään Yläne-viikkoa, jolloin alkaa myös näyttely Yläneeltä käsin. (Yläne)

Yläneen esimerkissä 73 havainnollistuu adjektiivin tekstiyhteys, jossa adjektiivin edellä on toistuvasti substantiivi *juhannus* ja jäljessä *viikko*. Samanlainen tekstiyhteys toistuu Ullavan ja Sammatin teksteissä. Substantiiveista *juhannus* esiintyy aineistossa neljä kertaa ja kolmella kerralla suhteutusadjektiivin *jälkeinen* yhteydessä. Sen kohdalla on siis niukasti kyse laskevasta kollokaatiosta. Sen sijaan substantiivi *viikko*, joka esiintyy adjektiivin jälkeisessä tekstiyhteydessä kahdesti, löytyy esittelyteksteistä yhdeksän kertaa ja muodostaa näin adjektiivin kanssa nousevan kollokaation. Se esiintyy teksteissä useimmiten yhdyssanan perusosana, kuten kerran Yläneen esimerkissäkin (*Yläne-viikko*). Kaikkien *juhannuksen jälkeinen* -esiintymien kohdalla onkin kyse jonkinlaisesta kunnassa järjestettävästä teemaviikosta, Yläneen esimerkissä mainitaan *Yläne-viikko*, Ullavan esimerkissä *kuvataiteen ja musiikin viikko* ja Sammatin tekstissä *Sampo-juhlat*. Tällaisista tilaisuuksista puhuttaessa toistuu usein myös *viettää*-verbi, joka on predikaattina Yläneen ja Sammatin teksteissä. Substantiivi *viikko* ilmaiseekin kaikilla esiintymäkerroillaan jonkinlaista teemaviikkoa tai juhlapäivää kunnassa.

Toinen *jälkeinen*-adjektiiviin liittyvä toistuva täydennysosa on substantiivi *jääkausi*.

(74) Hailuoto on syntynyt jääkauden **jälkeisen** maannousun tuloksena ja kasvu jatkuu edelleen. (Hailuoto)

Yllä oleva esimerkki 74 on peräisin Hailuodon kunnan esittelytekstistä. Adjektiivia edeltää substantiivi *jääkauden* myös toisessa tapauksessa, eli Jämijärven esittelytekstissä. Esiintymistä ei kuitenkaan kyseisen substantiivin lisäksi löydy muuta toistoa. Yhteensä tämä substantiivi esiintyy aineistossa neljästi, joista kaksi esiintymää siis *jälkei-*

nen-adjektiivin yhteydessä. Substantiivin jälkeen esiintyy kerran myös adverbi postpositio *jälkeen* (Jämijärven tekstissä).

Aineistossani *jälkeinen*-adjektiivilla näyttää olevan kollokaatteja sekä edeltävässä että jälkeisessä tekstiyhteydessä, ja se esiintyy varsin rajoitetussa esiintymisympäristössä, jossa vaihtelua ei juuri ole. Sen ja kollokaattien tarjoamaa yhteisinformaatiota voidaan hyödyntää esittelytekstien ominaisuuksien kartoituksessa. Erityisesti yleisempi kollokaatio *juhannuksen jälkeinen viikko* on toistuessaan mielenkiintoinen, erityisesti kun *viikko*-kollokaatin muut esiintymät vielä vahvistavat samankaltaisten (mutta adjektiivittomien) esiintymien toistumisen. Kyseessä on todennäköisesti kunnan juhlatilaisuuksien markkinointi turisteille ja oman kunnan väelle.

Adjektiivi *välinen* on toinen toistuva suhteutusadjektiivi aineistossani, ja myös se esiintyy viisi kertaa. Sen välittömästä tekstiyhteydestä on hieman kuitenkin vaikeampaa löytää toistoa ja samankaltaisuutta kuin *jälkeinen*-adjektiivin kohdalla. Selkein yhtäläisyys liittyy adjektiivin täydennysosiin, joista lähes kaikki ovat paikannimiä.

- (75) Pitäjien rajatytyvät [!] pohjoisessa terävinä kiiloina kahdeksan kunnan rajapyykkiin Kuhakuonoon, joka on esihistoriallinen Suomen ja Kainuun maakuntien **välinen** raja. (Vahto)

Vahdon kunnan esimerkissä (75) adjektiivia *välinen* edeltää kaksi paikkaan viittaavaa erisnimeä, *Suomi* ja *Kainuu*. Samanlaisia nimiä esiintyy myös adjektiivin muiden esiintymien yhteydessä, esimerkiksi Hirvensalmen tekstissä *Jyväskylän, Mikkelin ja Heinolan välisellä alueella*. Monessa tapauksessa kyse vaikuttaa olevan kunnan sijainnin kuvailemisesta, ja Vahdon tekstissä tämä tehdään lähinnä historialliselta kannalta. Mikään erisnimi ei kuitenkaan toistu kahdesti tämän adjektiivin edellä, varmastikin koska kunnat sijaitsevat eri puolilla Suomea.

Adjektiivin jälkeisestä tekstiyhteydestä toistoa sen sijaan ei juuri löydy. Lähes kaikissa tapauksissa adjektiivin pääsanana tuntuu kuitenkin olevan jokin alue tai paikka. Adjektiivilla viitataan esimerkiksi substantiiveihin *alue*, *kannas*, *Museotie* ja *raja*. Vahdon kunnan esimerkissä adjektiivin pääsanana on substantiivi *raja*. Tämä substantiivi esiintyy teksteissä yhteensä 14 kertaa, mutta adjektiivi *välinen* esiintyy sen yhteydessä vain kerran. Useimmiten tätä substantiivieä edeltää jokin propri, kuten *Venäjän*. Muut paikkaan viittaavat, pääsanana toimivat substantiivit esiintyvät *alue*-substantiivieä lukuun ot-

tamatta vähemmän kuin adjektiivi: *Kannas* löytyy aineistosta kolmesti ja *museotie* vain kerran. *Alue* sen sijaan on varsin yleinen ja sen esiintymiä on yhteensä 52 kappaletta. Sen yhteydessä useimmin toistuu ilmaus *kunnan + alue + olla*-verbi.

Adjektiivi *kokoinen* esiintyy aineistossa kolmesti. Tarkastelen sen yhteydessä myös adjektiivia *suuruinen*, joka esiintyy kummallakin esiintymiskerrallaan varsin samanlaisessa tekstiyhteydessä kuin *kokoinen*.

- (76) Pinta-alaltaan reilun 250 neliökilometrin **kokoisessa** Sauvossa on yli 2800 asukasta ja asukasluku kasvaa tasaisesti. (Sauvo)
- (77) Pinta-alaa Kivijärvellä on 600 km², josta vesistöt peittävät 114 km² **suuruisen** alueen. (Kivijärvi)

Sauvon (76) ja Kivijärven (77) esimerkeissä havainnollistuvat adjektiivit *kokoinen* ja *suuruinen*. Ne esiintyvät teksteissä hyvin samanlaisessa yhteydessä ja neljässä esiintymässä viidestä adjektiivin yhteydessä esiintyy jokin numeromuotoinen lukumäärä, mitätöksikön tunnus (useimmiten lyhenne km²) sekä adjektiivi. Tavallisesti *kokoinen*- ja *suuruinen*-adjektiivien esiintymissä on kyse pinta-alasta. Tällaisia esiintymiä on neljä viidestä. Viimeisessä esiintymässä kyse on rahamäärästä: 2000 euron *suuruinen lapsilahja* (Halsua). Se on kuitenkin poikkeus aineistossani.

Adjektiivi *arvoinen* esiintyy aineistossa kahdesti lähes identtisissä tekstiyhteyksissä.

- (78) Maankohoamisrannat ja upeat lintuvedet ovat *tutustumisen* **arvoisia** kohteita. (Siikajoki)

Siikajoen esimerkissä (78) on nähtävissä *arvoinen*-adjektiivin tekstiyhteys, joka on molemmilla aineiston tapauksissa (Siikajoen ja Kestilän kunnan teksteissä) samanlainen. Adjektiivia edeltävä genetiivimuotoinen substantiivi on *tutustumisen*, ja adjektiivin pääsana taas on substantiivi *kohde*. Kestilän esimerkissä tuodaan esille myös kunnan nimi: *tutustumisen arvoisia kohteita Kestilässä* (Kestilä). Kokonaisuus liitetään näin johonkin tiettyyn paikkaan, joka tässä tapauksessa on Kestilän kunta. Sama kuvio löytyy myös Siikajoen kunnan tekstistä, jossa kunnan nimi mainitaan sen tekstikappaleen alussa, johon esimerkkivirke kuuluu. Kontekstin perusteella on siis täysin selvää, mistä paikasta puhutaan. Tällainen esiintymä on mahdollista yhdistää erityisesti matkailuun liittyvään sanastoon, sillä esimerkiksi paikkojen kutsuminen kohteiksi ja niiden esittäminen tutus-

tumisen arvoisiksi on todennäköisesti tyypillistä turisteille suunnatuille teksteille, kuten matkaoppaille tai esitteille.

Suhteutusadjektiivien kohdalla toistuvan tekstiaineksen esiintymät ovat enimmäkseen melko pieniä, mutta systemaattisempia kuin edellisissä adjektiiviryhmissä: toistuva aines esiintyy esimerkiksi adjektiivin *jälkeinen* kohdalla lähes jokaisen esiintymän kohdalla. Samoin adjektiivilla *arvoinen*, joka esiintyy aineistossani vain kaksi kertaa, on molemmissa esiintymissä täysin samanlainen tekstiyhteys.

4.7. PROADJEKTIIVEIHIN LIITTYVÄT KOLLOKAATIOT

Pronominikantaiset adjektiivit eli proadjektiivit kuten *sellainen, muunlainen, jollainen* viittaavat useimmiten johonkin tekstissä tai keskustelussa mainittuun tai tilanteessa havaittavaan. Niitä on erittäin paljon ja niihin luetaan seuraavat: demonstratiivipronominikantaiset adjektiivit, kvanttori-, indefiniitti- ja vertailupronominikantaiset adjektiivit, relatiivi- ja interrogatiivipronominikantaiset adjektiivit sekä proadverbikantaiset temporaaliset adjektiivit. Proadjektiivit eivät varsinaisesti kuvaa ominaisuutta vaan viittaavat yhteydestä ilmenevään ominaisuuteen. Ne eivät ole asteikollisia, eikä niihin liity intensiteettimääritteitä. Niihin kuuluvat vertailuadjektiivit kuitenkin eroavat muista proadjektiiveista siten, että niiden kohdalla voidaan puhua kaltaisuuden asteista ja käyttää astemääritteitä, kuten *hyvin samanlainen, varsin erilainen*. (ISK 2004: 601.)

Aineistossani esiintyvistä proadjektiiveista yleisimmät on listattu taulukkoon 12.

Proadjektiivit	Lukumäärä	Osuus adjektiiveista (%)
<i>erilainen</i>	9	0,49
<i>monenlainen</i>	5	0,27

Taulukko 12. Yleisimmät aineistossani esiintyvät proadjektiivit.

Aineistossani esiintyvät yleisimmät proadjektiivit ovat *erilainen* ja *monenlainen*. Näiden lisäksi aineistostani löytyy yksittäisiä esiintymiä, kuten *erikokoinen, erillinen, kaikenlainen, sellainen* ja *samanniminen*.

Vertailuadjektiivi *erilainen* on aineistoni yleisin proadjektiivi ja esiintyy teksteissä yhdeksän kertaa. Sen tekstiyhteydestä on kuitenkin vaikea löytää selkeää toistoa, sillä

kaikki esiintymät ovat erilaisia sanastoltaan ja rakenteeltaan. Toisin kuin aiempien adjektiiviryhmien kohdalla, tämän adjektiivin esiintymistä on hankala erotella edes samaan aihepiiriin kuuluvia. Ainoa toistuva lekseemi on verbi *saada*, joka esiintyy adjektiivin edellä kahdesti.

(79) Noin puolet [savonrantalaisista] *saa* toimeentulonsa **erilaisista** palveluista. (Savonranta)

Savonrannan esittelytekstin (esimerkki 79) lisäksi *saada*-verbi esiintyy Piippolan esittelysivun tekstissä. Myös nämä esiintymät ovat keskenään erilaisia, eikä niillä ole muuta yhteistä kuin verbi. *Saada* on kuitenkin esittelytekstiaineiston viidenneksi yleisin verbi, ja esiintyy esittelyteksteissä yhteensä 51 kertaa. Sen tekstiyhteydessä esiintyy kuitenkin vain muutama adjektiivi erilaisen lisäksi: Kahdesti löytyy adjektiivi *eri* ja kahdesti pronomini *usea*. Näiden tapausten lisäksi löytyy muutamia adjektiivisesti käytettyjä partisiippeja (esimerkiksi *uusittu*). Muista verbin yhteydessä toistuvista lekseemeistä yleisin on *toimeentulo*, jota käytetään aivan kuten Savonrannan esimerkissään: *saa toimeentulonsa* (kahdeksan kertaa), minkä lisäksi kolmesti esiintyy *saa elantonsa*.

Erilainen-adjektiivin kohdalla havainnollistuu samanlainen ilmiö kuin *eri*-adjektiivin kohdalla (ks. luku 4.4.1). Nämä kaksi adjektiivia ovatkin synonyymisia keskenään.

(80) Metsää on vielä paljon, vaikka suuret hakkuut ovat sitä verottaneetkin. Toisaalta n. 1/3 kunnan pinta-alasta on säilytetty **erilaisiksi** luonnonsuojelualueiksi. (Savukoski)

Savukosken esimerkissä (80) puhutaan *erilaisista luonnonsuojelualueista*. Ilmaus on kiinnostava, sillä kunnan esittelytekstissä ei kuitenkaan millään tavalla täsmennetä sitä, millaisia ovat, tai voivat olla, erilaiset luonnonsuojelualueet. Sen sijaan toisaalla kunnan Internet-sivuilla kerrotaan kansallispuistosta, joka sijaitsee kunnan alueella. Samoin yllä olevan tekstin kontekstissa kerrotaan lisää kunnan luonnosta ja mainitaan *laajat erämaat ja metsät, isot suoalueet ja useat joet* (Savukoski). Esimerkkivirkkeen edellä kerrotaan kunnassa olevan vielä runsaasti metsää hakkuista huolimatta. Konteksti herättää epäilyksen puolustuskannasta, jota *erilainen*-adjektiivin epämääräinen käyttö vielä lisää. Adjektiivilla yritetään mielestäni luoda Savukosken esimerkissä tekstiin runsautta, joka ehkä pehmentäisi kunnan kannalta epäedullisen asian ilmoittamista tai käsittelyä.

Adjektiivia erilainen käytetään aivan samantapaisesti myös muutamaa kappaletta edempänä Savukosken tekstissä:

- (81) Elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi on kunnassa käynnissä useita **erilaisia** projekteja. Paikallisten luonnontuotteiden jatkojalostamista selvitetään luonnontuotteiden hyödyntämisprojektissa. Kunnassa tutkitaan myös puun jatkojalostusmahdollisuuksia omalla paikkakunnalla [!] (Savukoski)

Esimerkissä 81 on kokonainen tekstikappale Savukosken kunnan esittelytekstistä. Kuten ylemmän esimerkin teksti (80), myös tämä on hieman epämääräinen, sillä adjektiivin viittauskohdetta, tässä substantiivia *projekti*, ei mitenkään tarkenneta lukijalle, kuten ei ylemmän esimerkin luonnonsuojelualueitakaan. Ilmeisesti substantiivilla viitataan luonnontuotteiden ja puun jatkojalostukseen, jotka mainitaan kappaleen kahdessa jälkimmäisessä virkkeessä. Näitä kahta tuntuu kuitenkin hieman liioitellulta nimittää useiksi ja varsinkaan kovin erilaisiksi projekteiksi, molemmissa kun mainitaan juuri jatkojalostus. Mielestäni myös tässä esimerkissä on kyse *erilainen*-adjektiivin korosteisesta käytöstä, jolla pyritään luomaan tekstiin ylimääräistä runsauden tuntua.

Proadjektiivi *monenlainen* esiintyy edellistä selkeämmin kollokatiivisissa tekstiyhteyksissä. Se esiintyy aineistossani yhteensä viisi kertaa. Adjektiivin edeltävästä tekstiyhteydestä löytyy kahdesti ilmaus *on tarjolla*.

- (82) Kunnalla *on tarjolla monenlaisia* tonttivaihtoehtoja niin asumiseen kuin yrittämiseen ja haluamme toivottaa niin uudet asukkaat kuin yrittäjätkin lämpimästi tervetulleiksi Vampulaan. (Vampula)

Vampulan esimerkissä (82) *monenlainen*-adjektiivin edellä esiintyy kahdessa tapauksessa ilmaus *on tarjolla*. Sama ilmaus esiintyy myös Lohtajan kunnan tekstissä ja kumpikin esiintymä noudattaa samaa kaavaa *on tarjolla + monenlaisia + -mahdollisuuksia/-vaihtoehtoja*. Yhdistelmään *olla tarjolla + adjektiivi* liittyy siis myös adjektiivin jälkeiseen tekstiyhteyteen sijoittuvaa toistoa. Virkkeet ovat samanlaisia myös syntaktisesti ja eroavat toisistaan lähinnä sanastollisesti: Lohtajan tekstissä kyse on harrastusmahdollisuuksista lapsille ja nuorille, Vampulan esimerkissä taas tonttivaihtoehtoista. Ilmaus *on tarjolla* esiintyy aineistossani yhteensä 11 kertaa. Sen yhteydessä tarjotaan lähinnä tontteja ja työtä, vaikka varsinaista toistoa esiintymissä ei juuri olekaan.

Adjektiivin jälkeisestä tekstiyhteydessä toistuu kolmesti ilmaus, jossa adjektiivin pääsanana on substantiivi *mahdollisuus* joko sellaisenaan tai yhdyssanan osana. Kahdesti pääsanana on substantiivi *vaihtoehto*.

- (83) Vapaa-ajan viettoon on Ullavassa **monenlaisia** luonnollisia *mahdollisuuksia*. Puhdasvetinen Ullavanjärvi ja laajat metsä- ja suoalueet antavat luonnossa liikkujille hyvät virkistysmahdollisuudet. (Ullava)

Ullavan kunnan esimerkissä (83) adjektiivin pääsanana on substantiivi *mahdollisuus*, joka löytyy myös Suomenniemen ja Särkisalon teksteistä. *Mahdollisuus* esiintyy aineistossa yhteensä 22 kertaa ja yhdyssanan *harrastusmahdollisuus* perusosana seitsemän kertaa. Molemmat substantiivit kollokoivat useimmiten adjektiivien *monipuolinen* (neljä esiintymää) ja *monenlainen* (kolme esiintymää) kanssa. Lisäksi sen yhteydessä esiintyvät adjektiivit *upea*, *hyvä*, *oivallinen*, *erinomainen* ja *luonnollinen*. Toistuva sanasto löytyy lähinnä substantiivin edeltävästä tekstiyhteydestä. Toistuva substantiivi on myös *vaihtoehto*, joka esiintyy kaksi kertaa *monenlainen*-adjektiivin yhteydessä. Koko aineistossa se esiintyy seitsemän kertaa ja yhdyssanan perusosana kolmesti. Myös sen yhteydessä esiintyy runsaasti adjektiiveja, joista *monenlainen* ja *hyvä* ovat ainoat toistuvat. Muut adjektiivit ovat *monipuolinen* ja *mielenkiintoinen*. *Mahdollisuus*-substantiivin kohdalla kyse on siis nouseva kollokaatio ja *vaihtoehto*-substantiivin kohdalla laskeva kollokaatio. Nämä kollokaatit ovat kuitenkin selvästi vaihtoehtoisia keskenään ja niistä *mahdollisuus* on aineistossani yleisempi. Sama suhde näillä kahdella substantiivilla on myös taajuussanaston yleisyysjärjestysluettelossa, jossa *mahdollisuus* on sijalla 238 ja *vaihtoehto* sijalla 2672 (Saukkonen ym. 1979: 396, 508).

Proadjektiivien tekstiyhteys sisältää melko vähän toistuvaa sanastoa, eikä selkeitä kollokaatiosuhteita juuri löydy. Selkeimmät kollokaatit, substantiivit *mahdollisuus* ja *vaihtoehto*, esiintyvät myös esimerkiksi suhteellisten adjektiivien yhteydessä ja lisäksi niitä on esittelyteksteissä käytetty lähinnä synonyymisesti. Proadjektiivin *erilainen* käyttötapana esittelyteksteissä puolestaan muistuttaa tapaa, jonka mainitsen aiemmin taipumattoman adjektiivin *eri* yhteydessä: adjektiivia käytetään korosteisesti ja sillä pyritään luomaan tekstiin runsauden tuntua sellaisiin paikkoihin, jossa sitä ei todellisuudessa ole tai jossa lukumäärä on jo ilmaistu kieliopillisin ja/tai sanastollisin keinoin. Proadjektiivien katsotaan yleensä viittaavan tekstissä aiemmin mainittuun ja lisäksi niitä on olemassa erittäin paljon. Omassa aineistossani niitä on kuitenkin vain kaksi, jotka molemmat merkitykseltään sopivat esittelytekstien tehtävään, eli markkinointiin, onhan niissä kyse paljoudesta. *Monenlainen*-adjektiivi havainnollistaa mahdollisuuksien määrää ja *erilainen*-adjektiivin avulla sitä pyritään luomaan tekstiin.

5. PÄÄTÄNTÖ

Pienet kunnat määrittelevät itsensä esittelyteksteissä varsin positiivisesti: Jokainen kunta on matkalla parempaan tulevaisuuteen, jossa kuntalaiset voivat aina entistä paremmin ja jossa palvelut toimivat loistavasti. Tämä näkyy erityisesti siinä, että aineistoni 508 adjektiivin joukossa ei ole ainuttakaan, jota olisi merkitykseltään negatiivinen. Sellaisiakaan adjektiiveja, joilla saattaa olla negatiivisia konnotaatioita, ei ole näissä merkityksissä käytetty. Toisaalta teksteissä on havaittavissa puolustusasemaa kunnan mahdollisia huonoja puolia vastaan. Tällöin esittelytekstit vaikuttavat värittyneiltä ja sisältävät liioittelua, mitä voitaneen luonnehtia erityisesti markkinointipuheen ominaisuudeksi. Tämä ilmeni erityisesti adjektiivien *eri* ja *erilainen* käytössä esittelyteksteissä, mutta mielenkiintoinen on myös tulos adjektiivin *suuri* käytöstä: aineistoni toiseksi yleisimmän adjektiivin esiintymistä yli puolet on superlatiivimuotoisia. Tämä on mielenkiintoista maamme pienimpien kuntien esittelyteksteissä, vaikka superlatiivien kollokaatit ensisijaisesti viittaavatkin työnantajiin ja vesistöihin.

Korpukseeni kuuluvat esittelytekstit sisältävät paljon substantiiveja, mikä johtuu osittain Internetille ominaisista sivustojen linkkiloistoista ja niissä linkkeinä toistuvista substantiiveista, kuten [Palvelu](#). Toisaalta kunnille tuntuu olevan ominaista esittää kuntaan liittyvää tietoa erilaisten tilastojen ja luetteloiden kautta. Tämä lieneekin perua byrokraattisen hallinnon esitystavasta, onhan verkkosivujen todettu olevan monessa suhteessa kuntien aiempien viestintäkanavien (kuten paperiesitteiden) jatkeita. Adjektiiveissa ja koko aineistossa heijastuu kuntien asema hyödykkeiden ja palveluiden tarjoajina: Adjektiivit ovat merkitykseltään positiivisia, jopa ylistäviä, ja niitä käytetään samanlaisissa yhteyksissä tekstissä. Toistoa esiintyykin melko runsaasti.

Kollokaateista enemmistön muodostavat substantiivit, joita esiintyy esittelyteksteissä varsin paljon. Suhteellisesti niitä on aineistossani enemmän kuin vertailuaineistoissa, vaikka substantiivit ovat niissäkin suurin sanaluokka. Esittelyteksteissä adjektiivien kanssa kollokoivat substantiivit toimivat joko pääsanoina tai ovat adjektiivien genetiivimuotoisia laajennuksia. Kollokaatioista tarkastelen nousevia ja laskevia kollokaatioita.

Suurimpien adjektiiviryhmien adjektiivit esiintyvät yhtä usein laskevissa kuin nousevissa kollokaatiosuhteissa. Laskevien kollokaatioiden avulla voidaan selvittää aineistos-

sani yleisiä, lähinnä adjektiivien merkitystä määrittäviä leksikaalisia suhteita. Nousevissa kollokaatioissa taas on kyse enemmänkin aineistolle tyypillisistä kielen piirteistä, erityisesti kun tutkitaan samaan tekstilajiin kuuluvia tai hyvin samankaltaisia tekstejä. Laskevista kollokaatioista selkeimmin juuri kuntaesittelyille tyypillisiä adjektiivien merkitystä määrittäviä ilmaisuja ovat adjektiivi–kollokaatti-parit *hyvät liikenneyhteydet* (suhteelliset adjektiivit), *savukoskelainen maisema* (absoluuttiset adjektiivit) tai *suurin työnantaja* (yksilöivät adjektiivit). Aineistossani yleiset nousevat kollokaatiot taas havainnollistuvat esimerkeissä *hyvät palvelut* (suhteelliset adjektiivit), *kaunein kunta* (yksilöivät adjektiivit) tai *monenlaiset mahdollisuudet* (proadjektiivit). Useimmat nousevat kollokaatiosuhteet muodostuvatkin aineistossani sellaisen sanaston kanssa, joka on hyvin yleistä, kuten esimerkiksi substantiivit *kunta*, *palvelu* ja *luonto*. Tämän sanaston avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä esittelyteksteissä keskeisistä aiheista, jotka selvästi ovat kunnille tärkeitä. Adjektiivit kuvaavat esittelyteksteissä kuntaa suoraan sekä sen ominaisuuksien ja sille tärkeiden aiheiden kautta.

Pienemmissä adjektiiviryhmissä kollokaatiosuhteiden määrittäminen vaihtelee suurestikin ryhmästä riippuen. Suhteutusadjektiivien kohdalla aineistossani esiintyvät kollokaatiot on melko helppo määrittää, koska adjektiivit pääsääntöisesti esiintyvät vain tietyissä, samanlaisissa tekstiyhteyksissä. Toisaalta proadjektiivien kohdalla toistuvaa sanastoa löytyy varsin vähän, muita yhtäläisyyksiä aineistossani esiintyvien adjektiivien kanssa kylläkin. Nousevat kollokaatiosuhteet ovat useimmiten samojen substantiivien kanssa kuin suuremmissa adjektiiviryhmissä. Aineistossani erittäin yleiset substantiivit *kunta* ja *palvelu* esiintyvät kaikkien adjektiiviryhmien adjektiivien yhteydessä.

Lisäksi tiettyjen adjektiivien kohdalla aineistossani esiintyy toistuvasti saman aihepiirin sanastoa, josta ei kuitenkaan ole erotettavissa tiettyjä toistuvia ilmauksia. Tällaisia adjektiiveja ovat *pieni*, jonka yhteydessä toistuu kouluihin ja koulunkäyntiin liittyvä sanasto, sekä *vanha*, johon liittyy historiasanastoa, kuten *Keskiaika* ja *jäänne*. Tällaiset suhteet ovat selvästi kollokaatiivisia, vaikka yksittäisiä kollokaatteja ei löydykään.

Mielenkiintoinen piirre on komitatiivin käyttö aineistoni esittelyteksteissä. Komitatiivia esiintyy esittelyteksteissä hieman enemmän kuin teksteissä yleensä, sillä tavallisesti se on vajaakäyttöisistä sijamuodoista harvinaisin. Esittelyteksteissä sitä esiintyy adjektiivin

sijana selvästi enemmän kuin esimerkiksi ablatiivisia ja instruktiivisia. Huomattavaa on myös se, että kaikki komitatiivissa esiintyvät adjektiivit kuuluvat suhteellisten adjektiivien luokkaan ja yleisin niistä on adjektiivi *kaunis*, jolla on kolme komitatiivimuotoista esiintymää. Kyseessä lienee siis adjektiiviin *kaunis*, ja yleisemminkin suhteellisiin adjektiiveihin, liittyvä kolligaatio.

Tutkimukseni kannalta olisi saattanut olla hyödyllisempää käyttää hieman laajempaa tarkasteluväliä kuin tässä käyttämäni viisi sanaa. Esimerkiksi adjektiivien pääsanat, mutta myös muu toistuva sanasto adjektiivien yhteydessä, sijoittuvat vaihtelevasti adjektiivin tarkasteluyhteyden sisäpuolelle. Mikäli toistuva sanasto jää tarkasteluvälin ulkopuolelle usein, vaikuttaa se saamiini tuloksiin – erityisesti, jos adjektiivien kontekstissa esiintyy vain muutamia toistuvia ilmauksia. Olenkin osin pyrkinyt tuomaan esille myös tarkasteluvälin ulkopuolelta löytyneen toistuvan sanaston. Kuitenkin tämäkin viiden sanan tarkasteluväli on antanut suuntaa-antavan tuloksen adjektiivien yhteyteen sijoittuvasta, tyypillisestä ja toistuvasta sanastosta aineistossani.

Sähköisen korpuksen ja koneellisen analyysin hyödyntäminen tuo muutoksia perinteiseen tutkimustapaan. Selkein ero lienee siinä, että tutkimuksessani erityisesti tekstimateriaalin muokkaaminen vei kauemmin, koska tekstimateriaalin käsittely korpuksiksi vaatii useamman käsittelyvaiheen (ks. liite 2). Myös koneellisen analyysin tulosten tulkitseminen vaatii vertailutietoja kielestä sekä erilaisten tilastojen lukutaitoa. Esittelytekstiaineistosta saadut morfologisen analyysin tulokset kuitenkin kävivät pääosin yhteen esimerkiksi Suomen kielen taajuussanastossa (Saukkonen ym. 1979) esitettyjen tulosten kanssa. Ne poikkeukset, jotka esiintyivät aineistoni ja Suomen kielen taajuussanaston sekä Lauseopin arkiston yleiskielisen aineiston (ISK 2004: 1180) välillä, selittyivät sillä, että aineistoni koostui lähinnä yhden tekstilajin teksteistä, jonka ominaisuudet ovat erilaiset kuin yleiskielen. Jonkin verran aineistojen välillä oli myös käsittelyeroja, kuten esimerkiksi numeraalien käsittelyssä taajuussanaston ja esittelytekstiaineiston välillä (ks. luku 3.3), jotka mahdollisesti vaikuttivat tuloksiin. Suurimmat ongelmat morfologisen analysoijan (Fintwol) tekemissä tulkinnoissa aiheutuivat esittelyteksteissä olleista kirjoitusvirheistä sekä paikannimistä ja niiden johdoksista, jotka jäivät analyysissä tunnistamattomiksi sanoiksi.

Sähköisen korpuksen hyödyntäminen kielen analyysissa vaatii käyttäjältä tottuneisuutta tietokoneen käyttöön ja tapoihin, joilla analyysia tehdään ja tuloksia esitetään. Koneellinen tai koneavusteinen analyysi asettaa tietokoneen ja ohjelmiston lisäksi vaatimuksia käyttäjälle, jonka on huomattava tekstejä käsitellessään työn eri vaiheissa mahdolliset poikkeukset, virhetapaukset sekä pidettävä mielessään myös oman tutkimuksensa erityisvaatimukset ja muokattava käyttämänsä tekstiaineiston käsittelyä sen mukaan. Koska myös koneellisen analyysin tekijänä monessakin mielessä on ihminen (ohjelmiston tekijänä, tietokoneen käyttäjänä, tekstin kirjoittajana sekä aineiston muokkaajana ja lopulta tulkitsejana), on inhimillisen virheen mahdollisuus aina olemassa. Toisaalta virheen mahdollisuus on yhtäläillä olemassa muissakin tutkimus- ja työskentelytavoissa.

Kieli yllättää ja muuntautuu ja sen merkitykset pakenevat määrittelyjä, joten on vaikea kuvitella järjestelmää, joka pystyisi täydellisesti analysoimaan kieltä sen kaikissa käyttötilanteissa. On kuitenkin kysyttävä, missä määrin tähän lienee tarve: tietokoneenkin tuskin pyrkii syrjäyttämään ihmistä kielen käyttäjänä ja tutkijana. Virheiden vähentämiseksi taas tarvitaan järjestelmien tutkimusta ja käyttöä. Lisäksi konetta voidaan ohjeistaa siinä, millaista tekstiä analysoidaan tai miten tekstilajeja kenties voidaan tunnistaa. Tällaisia päämääriä voisi hyödyttää frekvenssien tutkimus eri tekstilajeista samoin kuin juuri kollokaatioiden tutkiminen eri tekstilajeissa.

LÄHTEET

- BAHTIN M. M. 1986. The Problem of Speech Genres. Teoksessa EMERSON C. — HOLQVIST, M. (toim.) *M. M. Bakhtin: Speech Genres and Other Late Essays* s. 60–102. University of Texas Press, Austin.
- BIBER, DOUGLAS—CONRAD, SUSAN—REPPEN, RANDI 1998. *Corpus linguistics. Investigating language structure and use*. Cambridge University Press.
- BÄCKLUND, ULF 1973: *Restrictive adjective-noun collocations in English*. Umeå studies in humanities. Acta Universitatis Upsaliensis; 23. Universitetet i Umeå, Umeå.
- BURBULES, NICHOLAS C. 1998: Rhetorics of the Web: hyperreading and critical literacy. Teoksessa SNYDER, ILANA (toim.), *Page to Screen: taking literacy into the electronic era* s. 102–122. Routledge, London.
- CRYSTAL, DAVID 2001. *Language and the Internet*. Cambridge University Press.
- FIRTH, J. R. 1957. *Papers in Linguistics*. Oxford University Press, London.
- 1968a. [1957] A synopsis of linguistic theory 1930–1955. Teoksessa PALMER, F. R. (toim.) 1968. *Selected papers of J. R. Firth 1952–1959* s.168–205. Longman, London.
- 1968b. Linguistic analysis as a study of meaning. Teoksessa PALMER, F. R. (toim.) 1968. *Selected papers of J. R. Firth 1952–1959* s. 12–26. Longman, London.
- FORSGREN, TUULI 1996a. Collocations – a Difficult Field of Research. Teoksessa LESKINEN, HEIKKI—MATICSAK, SÁNDOR—SEILENTHAL, TÖNU (toim.), *Congressus Octavus Internationalis Fenno-Ugristarum Jyväskylä 10.–15.8.1995*. Pars IV. s. 161–165. FU 8, Jyväskylä.
- 1996b. Kollokaatiokäsitteestä. Teoksessa SORVALI, IRMA (toim.), *Kääntämisentutkimuksen päivät Oulussa 12.12.1995. Meddeleanden för nordiska språk vid Uleåborgs universitet, serie B nr 20* s. 9–16. Oulun yliopisto, Oulu.
- 1997. What is a collocation? Teoksessa SKOG-SÖDERSVED, MARIANN—RÄBERG, PER (toim.), *Ethische Konzepte und mentale Kulturen I. Auf der*

- Suche nach ethnischen Konzepten in Wortschatz und Phraseologie* s. 59–64. Umeå studies in the humanities 139, Umeå.
- GLEDHILL, CHRISTOPHER J. 2000. *Collocations in science writing*. Language in performance; 22. Narr, Tübingen.
- HAKULINEN, AULI—KARLSSON, FRED 1979. *Nykysuomen lauseoppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 350. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- HEIKKINEN, VESA 2000. Teksteihin tunkeutuvat todellisuudet. Teoksessa HEIKKINEN, VESA—HIIDENMAA, PIRJO—TIILILÄ, ULLA. *Teksti työnä, virka kielenä*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 116. Gaudeamus, Helsinki.
- ISK = *Iso suomen kielioppi* 2004. Toimittaneet Hakulinen, Auli—VILKUNA, MARIA—KORHONEN, RIITTA—KOIVISTO, VESA—HEINONEN, TARJA RIITTA—ALHO, IRJA. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 950. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- JANTUNEN, JARMO H. 2001: ”Tärkeä seikka” ja ”keskeinen kysymys”: Mitä korpuslingvistinen analyysi paljastaa lähisyntyisyydestä? — *Virittäjä* 2/2001: s. 170–192.
- 2004: *Synonymia ja käännessuomi. Korpusnäkökulma samamerkityksisyyden kontekstuaalisuuteen ja käännessuomen leksikaalisiin erityispiirteisiin*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 35. Joensuun yliopisto.
- KARLSSON, FRED 1998: *Yleinen kielitiede*. Uudistettu laitos. Yliopistopaino, Helsinki.
- KARLSSON, ANNA-MALIN 2002. *Skriftbruk i förändring: en semiotisk studie av den personliga hemsidan*. Stockholm studies in Scandinavian philology. New Series; 25. Almqvist & Wiksell International, Stockholm.
- LEDIN, PER 2000. Cyber hyper och multi några reflektioner kring IT ålderns textbegrepp. — *Human IT* 2/3–2000.
- KJELLMER, GÖRAN 1991. A mint of phrases. Teoksessa AIJMER, KARIN—ALTENBERG, BENGT (toim.), *English corpus linguistics. Studies in honour of Jan Svartvik* s. 111–127. Longman, London.
- KENNEDY, GRAEME 1991. Between and through: the company they keep and the functions they serve. Teoksessa AIJMER, KARIN—ALTENBERG, BENGT

- (toim.), *English corpus linguistics. Studies in honour of Jan Svartvik* s. 95–110. Longman, London.
- KOSKENNIEMI, KIMMO 1983. *Two-level morphology: A general computational model for word-form recognition and production*. University of Helsinki, Department of General Linguistics publications; 11. University of Helsinki.
- Kuntalaki 17.3.1995/365*. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365 28.2.2006.
- Kuntien viestintäkartoitus 2001. Internet suosituin kuntalaisviestinnän väline*. – www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;355;394;30013;30022 9.3.2006.
- Kuntien WWW-viestinnän ohjeet 2003*. – <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p040209144102J.pdf> 9.3.2006.
- LEHTINEN, OUTI—LOUNELA, MIKKO 2004. A model for composing and (re-)using text materials for linguistic research. Teoksessa Nenonen, Marja (toim.) *Papers from the 30th Finnish Conference of Linguistics Joensuu, May 15–16, 2003* s. 73–78. Joensuun yliopisto.
- MAURANEN, ANNA—TIITTULA LIISA 2005. MINÄ käännössuomessa ja supisuomessa. Teoksessa MAURANEN ANNA & JANTUNEN, JARMO H. (toim.) *Käännössuomeksi. Tutkimuksia käännösten kielestä*. Tampere Studies in Language, Translation and Culture. Sarja A1, Tampere.
- MÄLKIÄ, MATTI 1996. Kansalaiset ja hallinto tietoyhteiskunnassa. Tietoliikenneverkot kunnallisen osallistumisen ja vuorovaikutuksen välineenä. – *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 4/96: s. 410–419.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja I–III*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Edita Oyj, Helsinki.
- RIDELL, SEIJA 2001. Internet paikallisena julkisuustilana – verkkoympäristö kaupallisten, hallinnollisten ja kansalaisintressien ristipaineissa. — *Kunnallistieteellinen aikakauskirja*, 29 (2001): s. 341–360.
- 2002. E-demokratia kehittyä vain kansalaislähtöisesti. Vuorovaikutteisuus toistaiseksi käytännössä ”paljon porua, vähän villoja”. — *Kunta-lehti*, 21/2002: s. 33–36.

- RUUSULA, MATTI 2001. *Palveleeko verkko kuntalaista? Suomen kuntien verkkosivustojen laadullinen vertailu 2001.* – <http://kansalaistalo.jns.fi/tietoyhteiskunta/Palveleeko.pdf>. 9.3.2006.
- SAUKKONEN, PAULI—HAIPUS, MARJATTA—NIEMIKORPI, ANTERO—SULKALA, HELENA (toim.) 1979. *Suomen kielen taajuussanasto*. WSOY, Porvoo.
- SINCLAIR, JOHN 1991: *Corpus, Concordance, Collocation. Describing English Language*. Oxford University Press.
- SNYDER, ILANA 1998: Beyond the hype: reassessing hypertext. Teoksessa SNYDER, ILANA (toim.), *Page to Screen: taking literacy into the electronic era* s. 125–143. Routledge, London.
- STUBBS, MICHAEL 1996. *Text and Corpus Analysis: Computer-assisted Studies of Language and Culture*. Language in Society; 23. Blackwell, Oxford.
- SWALES, JOHN 1990: *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge University Press, Cambridge.
- VILKUNA, MARIA 2000. *Suomen lauseopin perusteet*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 90. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsinki.
- WESTERLUND, HANNA 2000. Leksikaalisista kollokaatioista EU-asetusten käännöksissä ja Suomen lainsäädännön kielessä. Teoksessa JAUHOLA, PÄIVI—JÄRVI, OUTI—WILSKE, DETLEF (toim.), *Erikoiskielet ja käännösteoria. VAKKI-symposiumi XX. Vaasa 11.–13.2.2000*. Vaasan yliopiston käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmän julkaisut N:o 26 s.400–406. Vaasa.
- WITTGENSTEIN, LUDWIG 1953. *Philosophical Investigations*. Basil Blackwell, Oxford.
- Wouden, Ton van der 1997: *Negative contexts: collocation, polarity and multiple negation*. Routledge studies in Germanic linguistics. Routledge, London.

LIITE 1: AINEISTOONI KUULUVAT KUNNAT

Aineistoon kuuluvat kunnat on järjestetty taulukkoon laskevassa järjestyksessä asukasluvun perusteella. Taulukossa on myös osoite kunnan www-sivulle, jolta aineiston tekstit on kerätty. Kaikkien taulukossa lueteltujen kuntien verkkosivut eivät kuitenkaan enää ole olemassa sellaisina kuin ne olivat materiaalia kerättäessä (joulukuussa 2004) tai niitä ei enää ole olemassa lainkaan (esim. Enonkoski).

Asukasluku	Kunta	WWW-osoite
2985	Evijärvi	www.evijarvi.fi
2977	Lapinjärvi	www.lapinjarvi.fi
2961	Mouhijärvi	www.mouhijarvi.fi
2960	Rääkkylä	www.raakkyla.fi
2953	Köyliö	www.koylio.fi
2925	Ruotsinpyhtää	www.ruotsinpyhtaa.fi
2914	Karvia	www.karvia.fi
2900	Lohtaja	www.lohtaja.fi
2891	Alavieska	www.alavieska.fi
2888	Sauvo	www.sauvo.fi/sauvo
2867	Puumala	www.puumala.fi
2831	Keitele	www.keitele.fi
2816	Valtimo	www.valtimo.fi
2761	Kuru	www.kuru.fi
2750	Kesälahti	www.kesalahti.fi
2682	Soini	www.soini.fi
2677	Ypäjä	www.ypaja.fi
2675	Vesanto	www.vesanto.fi
2632	Kylmäkoski	www.kylmakoski.fi
2632	Vuolijoki	www.vuolijoki.fi
2619	Isojoki	www.isojoki.fi
2610	Hirvensalmi	www.hirvensalmi.fi
2595	Pomarkku	www.pomarkku.fi
2584	Humppila	www.humppila.fi
2559	Koski T1	www.koski.fi
2502	Miehikkälä	www.miehikkala.fi
2470	Vehmaa	www.vehmaa.fi
2465	Muonio	www.muonio.fi
2450	Kortesjärvi	www.kortesjarvi.fi

2408	Kihniö	www.kihnio.fi
2390	Toivakka	www.toivakka.fi
2372	Luopioinen	www.luopioinen.fi
2361	Haukivuori	www.haukivuori.fi
2338	Renko	www.renko.fi
2322	Yli-Ii	www.yli-ii.fi
2276	Pyhäranta	http://pyharanta.fi
2252	Juupajoki	www.juupajoki.fi
2246	Jämijärvi	www.jamijarvi.fi
2245	Lavia	www.lavia.fi
2212	Oravainen	www.oravais.fi/kommunen/suomea/
2182	Rautavaara	www.rautavaara.fi
2177	Hämeenkoski	www.hameenkoski.fi
2167	Pertunmaa	www.pertunmaa.fi
2157	Yläne	www.ylane.fi
2083	Honkajoki	www.honkajoki.fi
2079	Rantsila	www.rantsila.fi
2065	Multia	www.multia.fi
2043	Viljakkala	www.viljakkala.fi
2036	Kuivaniemi	www.kuivaniemi.fi
2022	Enontekiö	www.enontekio.fi
2020	Lehtimäki	www.lehtimaki.fi
2012	Myrskylä	www.myrskylä.fi
1986	Rymättylä	www.rymattyla.fi
1979	Pukkila	www.pukkila.fi
1977	Kinnula	www.kinnula.fi
1949	Tarvasjoki	www.tarvasjoki.fi
1920	Tervo	www.tervo.fi
1912	Kisko	www.kisko.fi
1906	Jaala	www.jaala.fi
1866	Siikainen	www.siikainen.fi
1859	Vahto	www.vahto.fi
1845	Pyhätä	www.pyhanta.fi
1800	Kuusjoki	www.kuusjoki.fi
1767	Lumijoki	www.lumijoki.fi
1766	Taivassalo	www.taivassalo.fi

1753	Vampula	www.vampula.fi
1747	Enonkoski	www.enonkoski.fi , nykyisin: http://www.savonlennaseutu.fi/
1739	Kyyjärvi	www.kyyjarvi.fi
1734	Längelmäki	www.langelmaki.fi
1722	Mietoinen	www.mietoinen.fi
1721	Pulkkila	www.pulkkila.fi
1711	Kestilä	www.kestila.fi
1686	Karjajoki	www.karjajoki.fi
1686	Ristijärvi	www.ristijarvi.fi
1634	Kannonkoski	www.kannonkoski.fi
1605	Kangaslampi	www.kangaslampi.fi
1548	Lemu	www.lemu.fi
1536	Tuulos	www.tuulos.fi
1498	Halsua	www.halsua.fi
1489	Kivijärvi	www.kivijarvi.fi
1466	Liljendal	www.liljendal.fi
1446	Nauvo	www.nauvo.fi
1444	Muurla	www.muurla.fi
1411	Saari	www.saari.fi
1385	Savukoski	www.savukoski.fi
1377	Piippola	www.piippola.fi
1357	Siikajoki	www.siikajoki.fi
1346	Oripää	www.oripaa.fi
1315	Kiikoinen	www.kiikoinen.fi
1312	Merijärvi	www.merijarvi.fi
1311	Suomusjärvi	www.suomusjarvi.fi
1293	Sumiainen	www.sumiainen.fi
1263	Savonranta	www.savonranta.fi
1252	Mellilä	www.mellila.fi
1239	Sammatti	www.sammatti.fi
1162	Leivonmäki	www.leivonmaki.fi
1096	Kuhmalahdi	www.kuhmalahdi.fi
1071	Pylkönmäki	www.pylkonmaki.fi
1037	Ullava	www.ullava.fi
979	Hailuoto	www.hailuoto.fi

973	Lestijärvi	www.lestijarvi.fi
953	Kustavi	www.kustavi.fi
931	Askainen	www.askainen.fi
921	Korppoo	www.korppoo.fi
905	Luhanka	www.luhanka.fi
895	Eckerö	www.eckero.aland.fi/ind_fin.htm
843	Suomenniemi	www.suomenniemi.fi
723	Särkisalo	www.sarkisalo.fi
647	Värtsilä	www.vartsila.fi
518	Kodisjoki	www.kodisjoki.fi
516	Uukuniemi	www.uukuniemi.fi
515	Brändö	www.brande.aland.fi
383	Lumparland	www.lumparland.aland.fi
293	Kökar	www.kokar.aland.fi
251	Iniö	www.inio.fi/fi_index.htm
233	Velkua	www.velkua.fi
YHTEENSÄ:	116	

LIITE 2: ESITTELYTEKSTIEN KÄSITTELYVAIHEET KORPUKSEKSI

Alla olevissa kuvissa havainnollistuvat keskeiset vaiheet, jotka esittelytekstit kävivät läpi, kun niistä koostettiin korpus. Esimerkkien teksti on peräisin Korppoon kunnan verkkosivuilta.

(1) Esittelytekstit kerättiin kuntien Internet-sivuilta ja tallennettiin tekstitiedostoiksi, jotka sisälsivät käsittelemättömän tekstin (alla).

<p>ESITTELY</p> <p>Turvallinen ja aktivoiva elinympäristö</p> <p>Vaihtoehtona taajamien kiihkeälle elämänrytmille ja koventuvalle henkiselle ilmapiirille Korppoo tarjoaa rauhallisen ja turvallisen elinympäristön.</p> <p>Kunnan peruspalveluihin on panostettu viimeisen kolmenkymmen vuoden aikana ja Korppoon kunta voi nyt tarjota peruspalvelut huomattavasti nykyistä suuremmalle väestölle.</p> <p>Kunnassa on kaksikielinen päiväkot.</p> <p>Kuntakeskuksessa toimii sekä ruotsin- että suomenkieliset ala- ja yläasteet. Utön (suomenkielinen) ala-aste takaa lapsille perusopetuksen myös kunnan reuna-alueilla.</p> <p>Asukkaita 921 (31.12.2003)</p> <p>Maa- ja vesipinta-ala maata 144 km² vettä 1200 km²</p>
--

(2) Tekstien rakenne merkittiin tiedostoihin XML-kielellä Fintwol-ohjelman ymmärtämään muotoon. (Kuvassa XML-koodattua tekstiä.)

<pre> <text>. <body>. <div>. <head type="main">ESITTELY</head>. <head type="sub">Turvallinen ja aktivoiva elinympäristö</head>. <p><s>Vaihtoehtona taajamien kiihkeälle elämänrytmille ja koventuvalle henkiselle ilmapiirille <p><s>Kunnan peruspalveluihin on panostettu viimeisen kolmenkymmen vuoden aikana ja <name type= <p><s>Kunnassa on kaksikielinen päiväkot.</s></p>. <p><s>Kuntakeskuksessa toimii sekä ruotsin- että suomenkieliset ala- ja yläasteet.</s> <s>Utön </div>. <div>. <head type="sub">Asukkaita</head>. <p>921 (31.12.2003)</p>. </div>. <div>. <head type="sub">Maa- ja vesipinta-ala</head>. <p>maata 144 km2. vettä 1200 km2</p>. </div>. </pre>	
---	--

(3) XML-koodatut tiedostot käsiteltiin Fintwol-ohjelman läpi, jolloin tekstin jokaiseen saneen kohdalle merkittiin kaikki sille mahdolliset morfologiset tulkinnat. (All teksti, jossa saneisiin on merkitty kaikki morfologiset tulkintavaihtoehdot.)

<pre> <s>. <w lemma="utö" norm="utön" type="N" msd=" PROP GEN SG ">Utön</w>. <w lemma="(" norm="(" type="PUNCT" msd=" LEFTPAREN ">(</w>. <w lemma="suomen#kielinen" norm="suomenkielinen" type="A" msd=" NOM SG ">suomenkielinen</w>. <w lemma=")" norm=")" type="PUNCT" msd=" RIGHTPAREN ">)</w>. <w lemma="ala#-aste" norm="ala-aste" type="N" msd=" NOM SG ">ala-aste</w>. <w lemma="ala#-aste" norm="ala-aste" type="N" msd=" NOM SG ">ala-aste</w>. <w lemma="taata" norm="takaa" type="V" msd=" PRES ACT SG3 ">takaa</w>. <w lemma="taata" norm="takaa" type="V" msd=" PRES ACT NEG ">takaa</w>. <w lemma="taata" norm="takaa" type="V" msd=" IMPV ACT SG2 ">takaa</w>. <w lemma="taata" norm="takaa" type="V" msd=" IMPV ACT NEG SG ">takaa</w>. <w lemma="takaa" norm="takaa" type="ADV" msd="">takaa</w>. <w lemma="takaa" norm="takaa" type="PP" msd="">takaa</w>. <w lemma="lapsi" norm="lapsille" type="N" msd=" ALL PL ">lapsille</w>. <w lemma="perus#opetus" norm="perusopetuksen" type="N" msd=" DV-US GEN SG ">perusopetuksen</w>. <w lemma="myös" norm="myös" type="ADV" msd="">myös</w>. <w lemma="kunta" norm="kunnan" type="N" msd=" GEN SG ">kunnan</w>. <w lemma="reuna#-alue" norm="reuna-alueilla" type="N" msd=" ADE PL ">reuna-alueilla</w>. <w lemma="." norm="." type="PUNCT" msd=" FULLSTOP ">.</w>. </s>. </pre>	
---	--

(4) Viimeiseksi tiedostot disambiguoitiin eli tarpeettomat morfologiset tulkinnat poistettiin ja vain oikein tulkittu sane jätettiin tekstiin. Tämän lisäksi saneisiin merkittiin mahdolliset virhetulkinnat, erilleen jääneet yhdyssanat yms. (Kuvassa valmis, disambiguoitu teksti.)

<pre> <s>. <w lemma="utö" norm="utön" type="N" msd=" PROP GEN SG ">Utön</w>. <w lemma="(" norm="(" type="PUNCT" msd=" LEFTPAREN ">(</w>. <w lemma="suomen#kielinen" norm="suomenkielinen" type="A" msd=" NOM SG ">suomenkielinen</w>. <w lemma=")" norm=")" type="PUNCT" msd=" RIGHTPAREN ">)</w>. <w lemma="ala#-aste" norm="ala-aste" type="N" msd=" NOM SG ">ala-aste</w>. <w lemma="taata" norm="takaa" type="V" msd=" PRES ACT SG3 ">takaa</w>. <w lemma="lapsi" norm="lapsille" type="N" msd=" ALL PL ">lapsille</w>. <w lemma="perus#opetus" norm="perusopetuksen" type="N" msd=" DV-US GEN SG ">perusopetuksen</w>. <w lemma="myös" norm="myös" type="ADV" msd="">myös</w>. <w lemma="kunta" norm="kunnan" type="N" msd=" GEN SG ">kunnan</w>. <w lemma="reuna#-alue" norm="reuna-alueilla" type="N" msd=" ADE PL ">reuna-alueilla</w>. <w lemma="." norm="." type="PUNCT" msd=" FULLSTOP ">.</w>. </s>. </pre>	
---	--

LIITE 3: FINTWOLIN SANALUOKAT JA NIIDEN LYHENTEET

Lyhenne	englanninkielinen termi	suomenkielinen vastine
Sanaluokat		
A	adjective	adjektiivi
V	verb	verbi
N	noun	substantiivi
ABBR	abbreviation	abbronyymi
AD-A	ad-adjective	ad-adjektiivi
ADV	adverb	adverbi
C	conjunction	konjunktio
INTJ	interjection	interjektio
NUM	numeral	numeraali
PP	post- or preposition	postpositio tai prepositio
PREP	foreign preposition	vieraskielinen prepositio
PRON	pronoun	pronomini
PSP	postposition	postpositio
PCP1	1st participle	ensimmäinen partisiippi
PCP2	2nd participle	toinen partisiippi
FORGN	foreign word	vieraskielinen sana
PROP	proper noun	propri
Sijamuodot		
NOM	nominative	nominatiivi
GEN	genitive	genetiivi
PTV	partitive	partitiivi
ESS	essive	essiivi
TRA	translative	translatiivi
INE	inessive	inessiivi
ELA	elative	elatiivi
ILL	illative	illatiivi
ADE	adessive	adessiivi
ABL	ablative	ablatiivi
ALL	allative	allatiivi
ABE	abessive	abessiivi
CMT	comitative	komitatiivi
INS	instructive	instruktiivi

LIITE 4: 100 YLEISINTÄ ADJEKTIIVIA ESITTELYTEKSTEISSÄ

Nro	Adjektiivien perusmuodot	Esiintymien määrä	Osuus adjektiiveista (%)
1	hyvä	80	4,37
2	suuri	70	3,83
3	kaunis	44	2,40
4	uusi	44	2,40
5	yleinen	43	2,35
6	oma	37	2,02
7	pieni	36	1,97
8	lähin	36	1,97
9	moni#puolinen	32	1,75
10	vanha	27	1,48
11	usea	25	1,37
12	laaja	23	1,26
13	viihtyisä	23	1,26
14	vakituinen	21	1,15
15	ajan#kohtainen	19	1,04
16	eri	18	0,98
17	vireä	17	0,93
18	tunnettu	17	0,93
19	kunnallinen	17	0,93
20	oleva	17	0,93
21	edullinen	17	0,93
22	tärkeä	16	0,87
23	vapaa	16	0,87
24	turvallinen	15	0,82
25	koko	13	0,71
26	runsas	13	0,71
27	toimiva	12	0,66
28	nykyinen	12	0,66
29	hallinnollinen	12	0,66
30	merkittävä	12	0,66
31	puhdas	12	0,66
32	sininen	12	0,66
33	rauhallinen	12	0,66

34	vahva	11	0,60
35	entinen	11	0,60
36	paikallinen	11	0,60
37	tekninen	11	0,60
38	luonnon#kaunis	11	0,60
39	erin#omainen	11	0,60
40	aktiivinen	11	0,60
41	elin#voimainen	10	0,55
42	vajaa	10	0,55
43	lukuisa	10	0,55
44	korkea	10	0,55
45	itsenäinen	10	0,55
46	vehmas	10	0,55
47	kansain#välinen	9	0,49
48	viime	9	0,49
49	erilainen	9	0,49
50	suosittu	9	0,49
51	nuori	9	0,49
52	perinteinen	8	0,44
53	nyky#aikainen	8	0,44
54	ruotsin#kielinen	8	0,44
55	aito	8	0,44
56	upea	8	0,44
57	yksityinen	8	0,44
58	lyhyt	8	0,44
59	laadukas	7	0,38
60	liikenteellinen	7	0,38
61	viimeinen	7	0,38
62	tuntea	7	0,38
63	luonnon#läheinen	7	0,38
64	punainen	7	0,38
65	rehevä	6	0,33
66	karu	6	0,33
67	läntinen	6	0,33
67	terve#tullut	6	0,33
69	pitkä	6	0,33

70	reilu	6	0,33
71	erikoinen	6	0,33
72	julkinen	6	0,33
73	avoin	6	0,33
74	historiallinen	6	0,33
75	suomen#kielinen	6	0,33
76	vilkas	6	0,33
77	ihanteellinen	6	0,33
78	tyypillinen	6	0,33
79	eteläinen	5	0,27
80	iso	5	0,27
81	jälkeinen	5	0,27
82	välinen	5	0,27
83	korkea#tasoinen	5	0,27
84	arvokas	5	0,27
85	voimakas	5	0,27
86	mahdollinen	5	0,27
87	yleis#hyödyllinen	5	0,27
88	kalaisa	5	0,27
89	viehättävä	5	0,27
90	itäinen	5	0,27
91	monen#lainen	5	0,27
92	nopea	5	0,27
93	ainut#laatuinen	4	0,22
94	keskeinen	4	0,22
95	valta#kunnallinen	4	0,22
96	mainio	4	0,22
97	tasainen	4	0,22
98	keltainen	4	0,22
99	viljava	4	0,22
100	kirkas	4	0,22
	Perusmuotoja yhteensä	469	